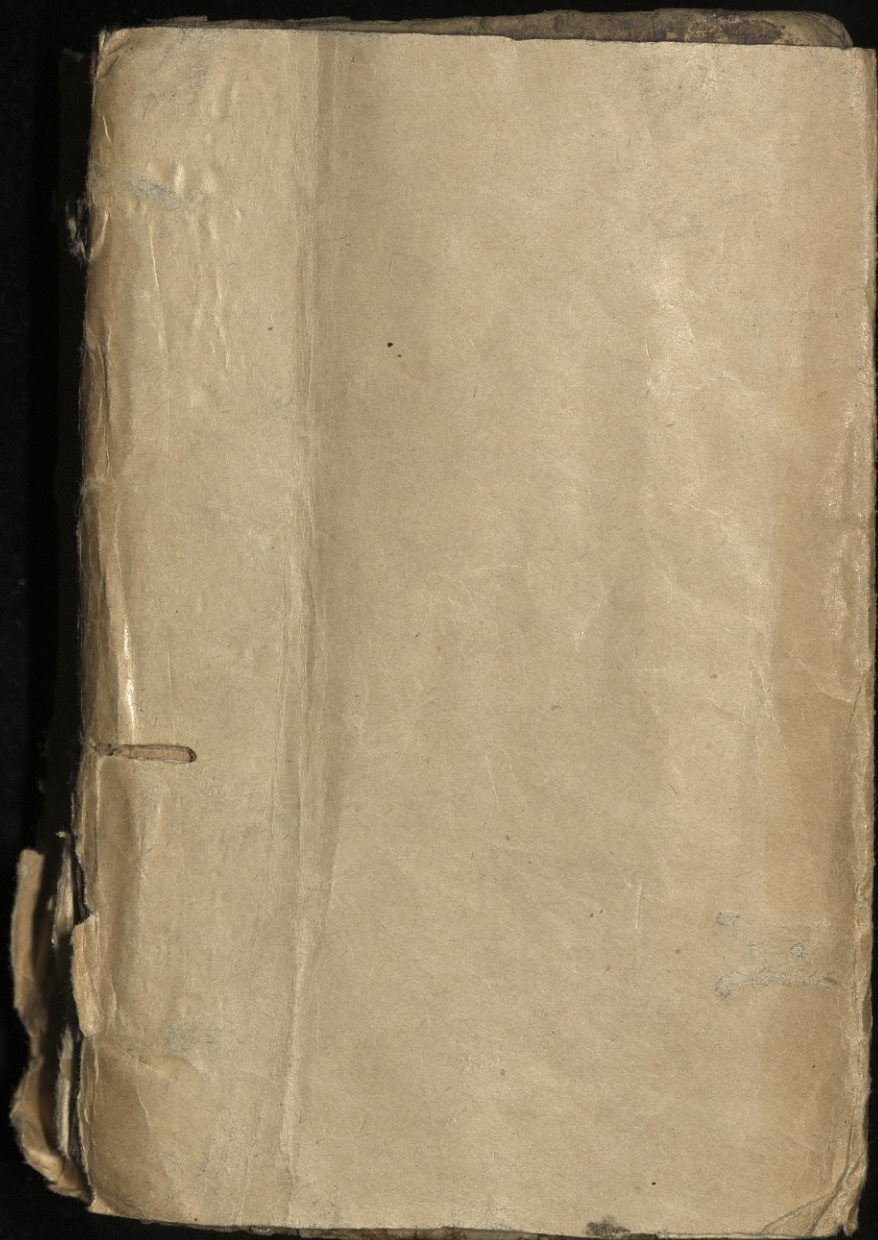
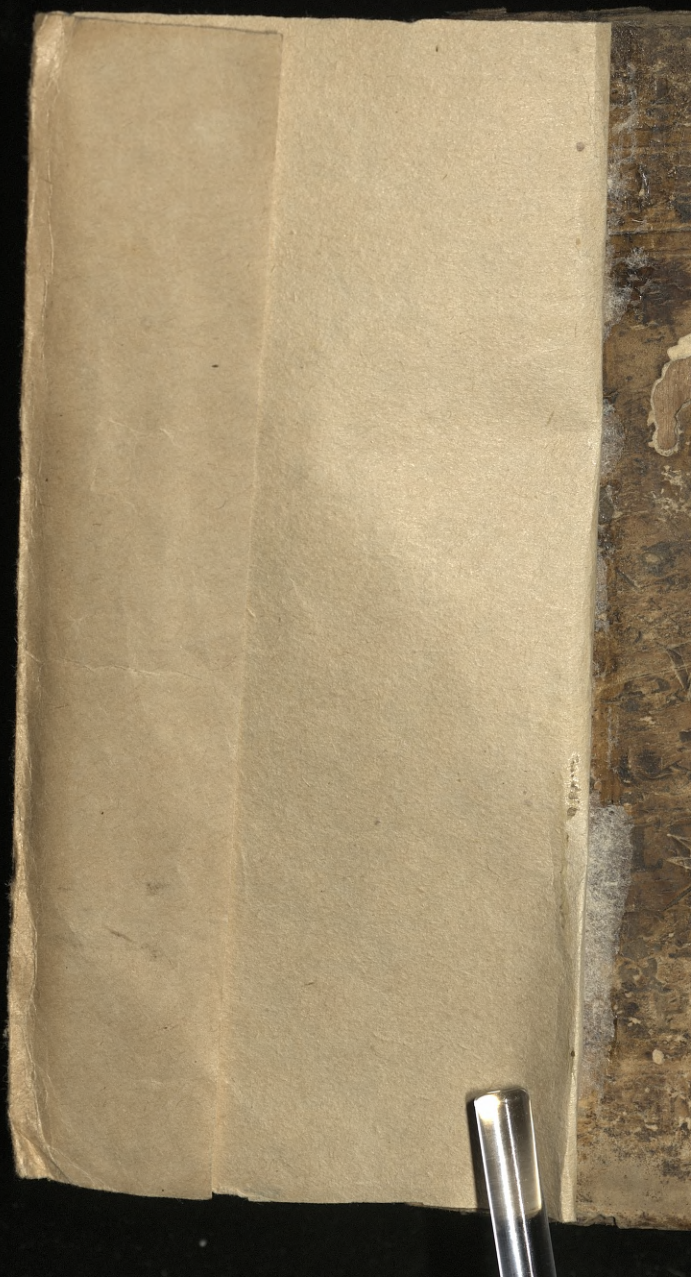

On Brudner

9. n. m. sequitur cura p. c. am.

Rexus qd fit. Tunc filij ex Regina qd nunc
 in Regula Europa, qua ita vacante a nunc
 in nunc Regina Regina hic de ec. In
 fitemus cu Rademante & Xince. om. & nunc
 Xince in pocal in pocal est
 In qd stella in nunc centro celi, al qd cu
 sol in nunc Europa est, & nunc celi
 laqueant nunc Europa. Lat. de qd stella
 In Caricula

Der Herr Landherr von D. Edm. v. ...
... viel ...

...effect ...

1790

Page 37. 1898

[Faint handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side.]

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page, including the word "Bible" and other illegible script.

1764

11. That the said

144

qua
app
qui
tum
arti
se r
ere
cali
fust
ba.
πας
γγο
αυα
con
Iulia
rum
dies
horr
lilei
Atq
debi

GEORGIUS MAIOR LECTORI. S.

Iulianum Imperatorem, acerbissimam Christi-
 tiani nominis hostem, cum rem Christianā,
 non aperta ui ac seuitia, sed malis artib.
 euertere cuperet, legem tulisse scribunt,
 qua Galileorum liberis (sic enim Christi sectatores
 appellabat) Ethnicorum studijs interdicebatur, Quo
 quid potuit, ad labefactandam Christianæ religionis sta-
 tum, excogitari nocentius? Vidit enim humanarum
 artium studijs, tanq̃ fulchris, è medio sublatis, breui per-
 se ruituram Christianorum doctrinam, & his præsidijs
 ereptis, inermes, aduersariorum impetus ac sophisticas
 calumnias, quæ tum temporis maxime uigebāt, nequaquā
 sustinere & profligare posse. Hæc enī sunt illius uer-
 ba. τοῖς δικείοις γὰρ φησὶ πῆροίς, κατὰ τὴν
 παρομίαν, βαλλόμεθα. ἐκ γὰρ ἡμετέρων συγ-
 γραμμάτων καὶ ἀποπλίζομενοι τὸν κατὰ ἡμῶν
 ἀναδέχονται πόλεμον. Erat itaq; hoc pernicioso
 consilio longe maiorem cladem Christianis allaturus
 Iulianus, quam omnes omnium principum & tyranno-
 rum grauissimæ persecutiones, nisi intra tam pauculos
 dies ista nubecula, (ut à S. Athanasio uocabatur) quæ
 horrenda tonitrua & fulmina minabatur, uirtute Ga-
 lilæi discussa, simul cum lege sua in puluerem abiisset.
 Atqui si nostri perditissimi seculi mores consideres, Vt
 debis nunc non à Iulianis, Maxentijs, aut Diocletianis,

a a ij

sed

13967

sed ab ijs ipsis, per quos conseruatam oportuit, Christi
Ecclesiam labefieri. Nam cum eadem illa bonarum lit-
rarum arma, quæ si Christianis extorisset, iam arcem
Galileorum expugnatam putabat Iulianus, apud nostræ
professionis homines, in tanto sint neglectu, ut rubiginem
adesa & consumpta, atq; adeo omnino sublata cupi-
ant, quid aliud quæso quam religionis omniumq; bonarum
rerum ruina expectari potest? Non arcetur iam à
literarijs studijs iuuentus, sed ad conseruanda Christia-
na dogmata, constituuntur passim à sanioris iudicii prin-
cipib. & quibusdam florentib. ciuitatib. ludi literarij, pro-
ponuntur discensib. premia, plurimæ, excitandorum stu-
diorum causa, à doctissimis uiris eduntur ad puericiam
simul & parentes paracleses. Pro sacris concionib. quo-
tidie ferè decantatur, interituram religionem, nisi &
sacrarum rerum & bonarum artium cognitione ado-
lescentum animi excolantur, qui docentib. olim comino-
de succedere, & contra impia hereticorum somnia, sa-
nam doctrinam tueri asserereq; possint, quib. tamen omni-
bus. adeo nemo mouetur, (tanta est hoc tempore de-
mentia) ut omnes ferè persuasum habeant, ueram pie-
tatis doctrinam, etiam sine literarum cognitione reti-
neri posse, quarum uiliorem quoq; quam *πυρομένης*
αγομής (ut græci dicunt) usum esse putant. Neq;
miseri homines uident quam omnino, superiori seculo,
cum omnia barbaries teneret, uera Christiana religio
uanis traditionib. & ceremonijs obscurata obrutaq;
iacuerit,

Sed ab ijs ipsis per quos
Con

iacuerit, quæ cum iam suam lucem, bonis literis ren-
tis receperit, exoritur rursus pestis quædam, quæ uete-
rem barbariem ac impietatem reducere, et omnia extin-
guere abolereq; uelle uidetur. Is est enim, apud omnes
omnium ferme ordinum homines, literarum contemptus,
ut uno eodemq; consensu in Christianæ pietatis, cuius
tamen studiosi haberi uolunt, perniciem, non secus atq;
membra olim contra corpus conspirasse uideantur.
Qui enim hoc sacrosanctum Ecclesiæ corpus ali ac su-
stineri poterit, Vbi decerunt qui salutare diuini uerbi pa-
bulum, quo solo uere uiuimus uigemusq;, reliquis mem-
bris pure ministrent & diuidant? Qui, ne ueneno hic
cœlestis cibis inficiatur, caueant? Sed de his minus nunc
laboratur, quam (ut prouerbio dicitur) de raris palu-
stribus. Imò sunt, præter istam hominum pestem, phana-
tici quidam spiritus, qui in publico contra literas, &
earum cultores, acerbissime debacchantur, quibus nisi iam
pridem hominem exuissent, precarer, quod de gente
cuiusdam Antæi & Demarcho Parrhasio Plinius scri-
bit, ut facta metamorphosi ex hominibus in lupos & fe-
ras transmutarentur. Sed ualeant ista hominum mon-
stra. Hanc autem quærelam iustus nunc dolor mihi ex-
prescit, quod, cum pueritiæ formandæ iam præsim, in-
dies exerior, in quanto non dico contemptu, sed sum-
mo & capitali odio apud furiosam multitudinem sine
bonarum artium studia, sed sapient olim, at uereor ne
nimis sero, Phryges. Ceterum non uideo quæ sit hu-

tas amentie causa alia, quàm quod non statim à primis
annis pueri, tum de ciuilib. negotijs, tum uera religione
sanas opiniones imbiberunt, unde euenit, ut neq; pieta
tis neq; uirtutis aliarumq; rerum bonarum uim norint,
atq; (ut poeta ait) uera bona dinoscere possint. Quan
tum autem ad ea, atq; adeo totam uitam recte instituen
dam, præter sacras literas, & philosophorum præcep
ta, etiam poetarum lectio momenti habeat, uel ex his
Horatij uersiculis satis patet, cum inquit.

Os tenerum pueri, balbumq; poeta figurat,
Torquet ab obscœnis iam nunc sermonib. aurem,
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Recte facta refert, orientia tempora notis
Instruit exemplis, inopem solatur & ægrum.

Sed quia pleraq; in his sunt, quæ non, nisi confirma
tis adolescentû iudicijs, citra offensionem legi possunt,
profuerit interim optimas quasq; sententias, infirmis
adhuc puerorum ingenijs seligere, quib. statim à pri
ma pueritia ad religionem & ciuilia officia informen
tur, & ne ab honesti limite aberrant, in tota uita, tanq
regula quadam & uite præscripto utantur. Quod si
plurimum prodest, contra uaria morborum genera, re
media habere in promptu, quanto longe utilius fuerit,
contra animi morbos, quib. plurimis infestatur, parata
habere uite præcepta, quæ mentem uarijs cupidinib.
& affectib. æstuantem ac inflammatum, refrigerent
reprimantq; ? Quorum omnis generis copiosum penû
poetarum

poetarum libri exhibent ex quibus nos, non quidem
omnia, at optima tamen quæq; per locos communes di-
gesta, quo successu nescio, magno certe labore ac studio
delegimus. Quamquam autem quidam etiam alij eius-
modi sententiarum sylvas & uiridaria (ut appella-
runt) collegerint, tamen spero nostram operam studio-
sis adolescentibus, quorum nomine hoc quicquid fuit la-
boris susceptum est, non improbatum iri. Nam propter
collatos locos, non ordine tantum, ad perquirenda qui-
bus opus erit, adiuuabuntur, sed & similium sententia-
rum delectum habere, & quomodo eadem res, alia at-
que alia orationis figura, ac subinde mutato carminis
genere, à diuersis autoribus sit explicata, uidere pote-
rum. Porro si quæ gnomæ interdum parum commode
quibusdam locis adscriptæ uidebuntur, uelim memine-
ris lector, in tanta rerum uarietate iudicium esse diffi-
cile, & plerasq; sententias ad plures locos posse refer-
ri. Illarum autem usus opinione latius patet. Neq; en-
nim, ulla uitæ pars, neq; ullum causæ genus est, in quo
non possit harum sententiarum usus esse maximus.
Nam siue de religione docenda est multitudo, habebis
quibus commode uel ad asserendam, uel illustrandam
pietatis doctrinam uti possis, sicuti etiam diuum Pau-
lum Apostolorum principem non puduit ueterum poeta-
rum sententias suis epistolis inserere, siue de civilibus
& reipub. rebus differendum est, facilius interdum
una aliqua insigni sententia quàm prolixa oratione

ad iij vulgi
ad iij vulgi

ulgi animos permoueris, siue puericiam (ut supra at-
tigi) morum præcepta docere uoles, tenatius breues sen-
tentiae inherebunt, quam philosophorum commentarij.
Breuiter, siue graues, siue leues, publicæ uel priuatae,
urbane seu bellicæ sint causæ, nullæ erunt, quæ harum
sententiarum pondere et lumine non exornari et con-
firmari possint. Quare lector candide hoc labore nos-
tro frui ac Vale. Magdeburgi Mense Februario.

1534.

POETAE EX QVORVM LI-
bris excerptæ sunt Sententiæ.

Ennius.
Plautus.
Terentius.
Afranius.
Lucretius.
Publi. Mi.
Catullus.
Virgilius.
Horatius.
Tibullus.
Cor. Gallus.
Manilius.
Propertius.
Ouidius.

Persius.
Lucanus.
Statius.
Silius Italicus.
Valerius Flaccus,
Iuuenalis.
Martialis.
Claudianus.
Ausonius.
Prudentius.

Ad Ammianum ignorantem

INDEX LOCORVM
COMMVNIVM.

A		Folio
Accipientē meminisse officiū decet		lxxvi
Adhorratio		xxxvii
Aduersa interdum prodesse		lix
Adulterium		viii
Aetas uirilis	xx.	xcii.
Aetatum discrimina		xcii
Aetates hominum quatuor		cii
Aetas aurea, argentea, aenea, ferrea,		eo.
Aetates animantium		cii
Affectus celari non posse		xv
Alioz uitia facile cerni, nra non item		iiii
Alieno periculo sapere		xxxv
Amor		xl.
Amicitia		lix
Amici uitia noueris non oderis		lxi
Ambitio		lxxxii
Amissa desiderari		c
Anni tempestates quatuor	xvii.	ci.
Aquæ dulciores ex fonte hauriuntur		c
Arrogantia		lxxx
Artes	xxj.	xcvj.
Artium & philosophiæ uis		xxii
Artes pacis		xxxii
Artes belli		xxxiii

Artes

Artes humane
Assentatio
Assiduitas
Asperitas
Auaritia
Auaritiæ sedes
Audatia

Folio

xxxv

lxiiiij

xxxviij

lxxx

viiij. lxviij.

xxx

lxxxiiiij

B

Beatus
Beata uita
Bellum
Belli artes
Benificentia
Bonus uir
Boni uiri exemplum
Bona fama

ciiij

xiiij

lxiiij. lxxj

xxxiiiij

lxv

ciiij. xij.

xj

lxxxviij.

C

Carmina immortalia
Celeritas
Cerberus
Christi descriptio
Ciues
Ciuitas morum
Clementia
Cœlestia signa duodecim
Comitas
Conscia mens recti

xxv

lxxxvj

vj

cv

xcix

xlviij

lxxx

cj

lxxx

xiiiij

Conscia

Conscia mens mali	Folio xv
Consuetudo	l, v
Consolatio	lxxxv
Concordia	lxij
Continentia	xxxix
Contentio	lxij
Contra causidicos & iquos iudices	lxv
Contagio	xcviij
Corruptela munerum	lxxij
Cura	xxxviij

D

Dantem obliuisci, accipientem meminisse officij decet.	lxvj
Decem inferorum portæ	ix
Deus	liij
Deum curam gerere mortalium	eodem
Deorum potestas	eodem
Deum esse qui cuncta regat	liij
Deum esse indicant creaturæ	eodem
Descriptio uirtutis & uoluptatis	ij
Descriptio inferorum	v
Descriptio campi [Elisij]	viij
Descriptio Christi	cy
Desperatio	lxxxvj
Dij quibus rebus colendi	liij
A dijs quæ petenda	lj
Discors	

Discordia	x.	lxij.
Diuitie		lxxvij
Dolor acuit ingenia		lxxxix
Dotata mulier		xlvi.
Duodecim signa cœlestia		ci.

E

Folio.

Ebrietas		xxxix.
Educationis uis		xxvij
Educandi quomodo sint liberi		xxvij.
Educatio principis		xxxij
Egestas		x.
Elegantia morum		xlvi.
Elementa quatuor		cj.
Elyſij campi descriptio		vij.
Eloquentia & eius uis		xxiiij
Emulatio		xxiiij
Encomium uitæ rusticæ		lxxvij
Encomium mathematicorum		xcix
Encomium coniugij		eodem
Enchiridion ueteris & noui testamenti.		cvi.
Exemplum boni uiri		xj.
Ex elementis constare mundum		xvij
Experientia		xxiiij
Exemplorum uis	xxvij.	xxx
Exitus		lxxxix
		Fames

F

Fames	Folio: xij
Fama bona	lxxxvij
Fama	eodem
Fatum	liij.
Fastus	xlviij.
2 Feminarum inconstantia	xlvi
2 Fides seruanda & presertim inter amicos	lxij.
Fides etiam hosti seruanda	eodem.
Finis	lxxxix.
Fluuij infernales	x.
Forma	xcvi.
Fortitudo	viiij.
Fortuna & eius inconstantia	lvj
Fortuna secunda	lviiij.
Fortuna aduersa	lix
Fortunæ suæ quisq; faber.	xxxviij xlviij
Ex fonte hauriuntur dulciōres aquæ	c
Fraus	viiij. xlix.

G

Garrulitas	lxiiij.
Gaudium	lxxxv.
Genus humanum quale	iiij. xviij.
Gloria	lxxxviiij.
Gratitudo	lxvj.
	Historie

Historiarum usus	xxxv
Homo <i>μικροκοσμος</i>	xvij
Homo dei imago	eodem
Hominū & bestiarū discrimin	xvij, xij
Hominum uita misera	eod. & xvij, xix
Hominum ingenium	xx
Hominum inter se atrocitas	xx
Hominum ætates quatuor	cij
Hominum excellentia	xvij
Hominum uaria dona	eodem
Homini uni nō omnia concessa	eod.
Hominum uaria ingenia	xvj
Hoīm natura peruersa & corrupta	eod.
Honor	lxxxvij
Hospitalitas	lxvij
Humanum genus quale	ij, xvij
Humanæ naturæ excellentia	ij, xxj, xvij
Humanæ artes	xxxv

Iactantia	Ixxxij
Impietas erga deos	vij
Impietas erga parentes	vij
Impijs cur bene sit	liij
Imperium seruorum intollerabile	cij
	Imoro

Improbis	Fe
Improbi coercendi	x
Inconstantia fortunæ	xii
Inferorum descriptio	lv
Inferorum porte decem	v
Infernales fluij	ix
Infortunium	x
Infamia	lix
Ingenium	lxxxviij
Ingenia hominum uaria	xxj
Ingenij monumenta immortalia	xvj
Ingenium bonum	xxv
Ingratitudo	xcvj
Inimicitia	lxvj
Contra iniquos iudices	lxi
Innocentia ¶ uos iudices	lxv
Ira	ciiij
Ira sedes	xlviij
Institutio principis	xxxiiij
Inesperata magis grata	xxxij
Integer	lxxxvj
Inuidia	ciiij
Inuenta musarum	xxviij,
Inuentus	lxxxj,
Iusticia	xx,
Iudicium uulgi stultum	xcij
Iustus	xlviij
	lj
	ciiij
	Labor

L

Folio

H-labor			xxxviij
H-læsus semel timet & cauere			c
H-laus			lxxxviij
H-lectio			xxij.
H-lex			xli.
Liber quis			xxxiiij
Liberalitas			lxv
Licentia	xxviij.	xxxiiij.	xlix.
Literæ			xxj.
Liuor		x.	lxxxj
Lucrum		lxix.	lxxj.
Luxus			xl.

M

Malorum natura			xiiij.
Mala mulier			xl.
Male parta			lxxj.
Mathematicorum encomium			xcix.
Medicina			eodem
Mediocritas	lxxiiij.		lxiiij.
Memoria			xxxvj
Mens sibi conicia recti			xiiij
Mens sibi conscia mali	xv.		lxij
De Mensib.			cj.
Meretrix			xlviij.
Metus			lxxxiiij.
			Miseria

Miseria		Folio
Mors	liij.	lxxxiiij
Mores		xix.
Mora		l.
Morofitas		lxxxvj
Moderatio		lxxx
Mulier		lxxxj
Mulier bona		xliij
Mulier dorata		eodem
Mundicia morum		xlj
Munerum corruptela		xlvj
Mufarum inuenta		lxxij
		ciiij

N

Natura humanæ excellentia	ij.	xxj.
Natura malorum		xiiij.
Naturam celari non poffe		xvj
Natura hominum peruerfa & corrupta.		
	xvj,	xxx.
Natura hominum		xx
Natales		lj
Nemo fine uitijſ		iiij
Nemo ſua ſorte contentus	xx,	lxxj
Nihil ſupra uires tentandum		xxxvj
Nobilitas quæ uera	xxxij,	lj
Nomina ſtellarum		cij
	bb	Nofce

Nosce teipsum
Noua
Noui testamenti enchiridion

Folio
xxxvj
xcviij
cvi

O

Oblivio	xxxvj
Obsequium	lxxix
Obsequium non præstandum peccanti,	xliij
Obtrectatio	lxv
Obscuritas uitæ tuta	lxxiij
Occasio spectanda	xcviij
Occasionis simulachrum	eod.
Ocium ihonestum	xxxviij
Ocium ignauum	eod.
Odium	lxxxj
Omnia caduca & fragilia,	xviij,
	xviiij, xc,
Omnia mutari	xviij
Omnia consumi usu	xcviij
Omnia tempore produci, consumi, & mutari.	xc
Opera	xxxviij
Opes	lxviij
Optima primo petire	xviij

Pax

P

		Folio
Pax	xlviij,	lxiiij,
Pacis artes	xxxiiij,	xxxiiij
Patientia	xl ix,	lxxxiiij
Patria		l,
Parfimonia		lxxiiij
Paupertas		eod.
Paupertas tuta		lxxiiij
Paupertas acuit ingenia		lxxix
Pedagogia		xcv
Peccanti non præstandum obsequium,		xiiij
Pecunia		lxviij
Periurium	viiij,	lxy
Philautia	v,	lxxxiiij
Philosophiæ uis		xxiiij
Poëtæ		xxviij
Pœna		l,
Pœnitentiæ simulachrum		xcviij
Potestas deorum		liij
Potentia exposita malis		lxxix
Præsentia fastidiri		xx
Præcepta qualia esse debeant		xxviij
Præcipitatio		lxxxviij
Princeps		xl ix
Principum uitia conspicua	xxxiiij,	xlviij
Principis constitutio & officium		xxviij,
		xl ix

bb ij Princi

Principium
 Proditio
 Prometheus
 Prudentia
 Pudor
 Pudicitia
 Pueritia
 Puerile studium

Folio
 lxxxix
 viij
 x
 xlix
 lxxxij
 cod.
 xx, xcij
 xxij

Q

Quæ uera nobilitas
 Quæ petenda a dijs
 Quæ urbs munita
 Qualia præcepta esse debeant
 Qualis princeps tales ciues

xxxij
 lj,
 c.
 xxvij
 xxxiiij,
 xlvij

Quatuor ætates hominum
 Quatuor anni tempestates
 Quatuor elementa
 Quis liber
 Quisque suæ fortunæ faber est

cij
 xvij, cj,
 cj
 xxxij
 xxxvij
 xlvij

Quisq; suo studio delectatur
 Quibus reb. colendi superi
 Quomodo liberi educandi

lxj
 liij
 xxvij

Ratio

R

Ratio
 Reditus in gratiam
 Rex
 Regnum
 Rerum uicissitudo
 Rigor
 Rusticæ uitæ encomium

Folio
 xxxij
 lxiij
 xlvij
 eodem
 lxxxv
 xlvij
 lxxvij

S

Sapientia
 Scelestus
 Senectus
 Senes uenerandi
 Seditio
 Seruanda fides inter amicos
 Seruanda fides etiam hosti
 Seruorum imperium
 Sisyphus
 Simile simili gaudet
 Simulatio
 Signa cœlestia
 Sobrietas
 Sola uoluntas interdum probanda
 Sorte sua nemo contentus
 Somnus
 Somnia

xlviij
 xiiij
 xx, xcij
 xciiij
 viij
 lxiij
 eodem
 ciiij
 x
 lxj
 lxiiij
 cj
 xl
 lxxix
 xx, lxxj
 lxxxviij
 lxxxix

bb iij Spes

	Folio
Spes	lxxxv
Studium puerile	xxij
Stilus	xxiiij
Stultitia	xlviij
Stellarum nomina	cij
Superi quibus reb. colendi	liij
Suo quisq; studio delectatur	lxi

T

Taciturnitas	lxy
Temeritas	lxxxiiij
Tempestates anni quatuor	xviij, cij
Tempus	xc
Tempus edax rerum	eodem
Tempore nihil melius	eodem, iij
Tempore omnia produci, consumi & mu- tari,	xc
Tempus spectandum	xcviij
Temperantia	xlix
Testes	lxy
Timor	lxxxiiij
Tranquillitas uitæ	lxxiiij
Tyrannis	x, xlviiij
Tyrannus	xxxiiij

V

Varia dona hominum	xviij
Veritas	

	Folio
Veritas	lxiij
Verustate quædam commendari	xcviij
Veteris & noui testamenti enchiridion	cvj
Vicinitas	xcviij
Vim ui repellere licet	xl ix
Vindicta	lxxxiiij
Vinum	xxxix
Virtus	j, iij, liij, lx,
Virtutis & uoluptatis descriptio	ij
Virtus latens	xxxij
Vir bonus	xij, ciiij
Viri boni exemplum	xj
Virilis ætas	xx, xcij, xciiij
Vis	xlviij
Supra uires nihil tentandum	xxxvj
Vitium	iiij
Vitia aliorū facile cerni, nostra nō item,	iiij
Vitia pro uirtutibus	v
Ad uitia facilis aditus redivus difficilis	v
Vitia celari non posse	xv
Vitia principū conspicua	xxxiiij, xlviij
Vitia amici noueris, non oderis	lxj
Vita humana	xix
Vita hominum misera	xviij
Vita beata	xiiij
Vitæ rusticæ encomium	lxxvij
Volup	

Voluptas	Folio
Voluntas sola interdū probanda	ij
Vsu omnia consumi	lxxix
Vsum rerum prodesse, negligentiam ob-	xcviij
esse.	cod.
Quæ urbs munita	c
Vulgi iudicium stultum	lj

*Thesaurus est mulier malorum, si
mala est*

Forma ore se nulli contenta est serui

*Litteræ disputant facit, si et tanti sumas, quatuor
operis sit, et suberit qui docent fideliter possit
et sicut ipse aliam docere: ita ut scilicet ipse
doctrinam confirmet, nec diuoluit opera tribuere
auctoriam, sed ut per se sumat, et de oratore
sermone ac liij, ut secundum orantur, ad hoc
admirantur. Vnde facit ad Lucianum
sermone binus, in uindicta habere, victoriam temperare,
ad conspectum non modo extolere iocundum, sed etiam
augere omnia propria dignitate, proclama-
re. Hec qui faciat non ego, sed sicut uis impo-
re, sed sicut uis deo. Cicero Pro Max*

VIRTUS.

Horat. Lib. 1. Epistol.

Virtus est uitium fugere, et sapientia prima,
Stultitia caruisse.

Idem ibidem.

Virtus est medium uitiorum, et utrinque redactum.

Idem eo lib.

Vilius argentum est auro, uirtutibus aurum.

Quid. lib. II. de Ponto.

Iudice te mercede caret, per seque petenda est,

Externis, uirtus incommutata, bonis.

Silius Itali. lib. XIII.

Ipsa quidem uirtus sibi met pulcherrima merces.

Plautus in Amph.

Virtus premium est optimum, uirtus omnibus.

Rebus anteit profecto, libertas, salus, uita,

Res, parentes, patria, et prognati, tutantur, seruantur,

Virtus omnia in se habet, omnia adiuncta bona, quæ
penè est uirtus.

Iuuen. Saty. X.

Quis enim uirtutem amplectitur ipsam

Premia si tollas?

Quid. lib. II. de Ponto.

Difficile est, fateor, sed tendit in ardua uirtus.

Idem Meta. XIII.

Inuisa uirtuti nulla est uia.

Claudianus in consulatum

Manlij Theodori.

ipsa

Claudianus in consulatum
Manlii Theodo.

Ipsa quidem uirtus precium sibi, solaq; late
Fortune secunda nitet, nec fascibus ullis
Erigitur, plausuue petit clarescere uulgi
Nil opis externae cupiens, nil indiga laudis
Diuitijs animosa suis, immotaq; cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce
Hanc tamen inuitam blande uestigat & ultro
Ambit honor, docuit totiens a rure profectus
Lictor, & in medijs consul quæsitus aratris.

Ouid. I. de Ponto.

Sed probitas magnos ingeniumq; facit

Virgilius aut quisquis est auctor
de litera Pytha. Y.

Littera Pythagoræ discrimine secta bicorni
Humane uitæ speciem præferre uidetur,
Nam uia uirtutis dextrum petit ardua callem,
Difficilemq; aditum primum spectantib. offert.
Sed requiem præbet fessis in uertice summo,
Molle ostendit iter uia lata, sed ultima metus
Præcipitat captos, uoluntq; per ardua saxa.
Quisquis enim duros casus uirtutis amore
Vicerit, ille sibi laudemq; decusq; parabit.
At qui desidia, luxumq; sequetur inertem,
Dum fugit oppositos incauta mente labores,
Turpis inopsq; simul miserabile transiget æuum.

Silius

Silius lib. I I I I.

Explorans aduersa uiros, perq; aspera duro
Nititur ad laudem uirtus interrita cliuo.

Horat. I I I I. Car.

Paulum sepultæ distat inertie,
Cælata uirtus.

Silius lib. XV. Potestati

Magnanima, inuidia, uirtus caret.

Plaut. in capti.

Qui per uirtutem peritat, non pol interit.

Iuuen. Saty. I.

Probitas laudatur & alget.

Horat. lib. III. Car.

Virtus repulsæ nescia sordide
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit, aut ponit securcs,
Arbitrio popularis auræ.

Virtus recludens immeritis mori
Cælum, negata tentat iter uia,
Coetusq; uulgares, & udam
Spernit humum, fugiente penna.

Hora. lib. II. Car.

Dos est magna, parentium
Virtus, & metuens alterius uiri
Certo foedere castitas,
Et peccare nefas, aut precium est mori.

Lucanus lib. IX.

Serpens, sitis, ardor, arene,
Dulcia uirtuti, gaudet patientia duris,
Latius est, quoties magno sibi constat honestum.

DESCRIPTIO VOLVPTA-
tis & uirtutis ex Xenophonte
sumpta, per Silium Italicum ab Hercule
in Scipionem translata,
lib. XV.

Has lauri residens iuuenis uiridante sub umbra,
Aedibus extremis uoluebat pectore curas,
Cum subito assistunt dextra, laeuq; per auras,
Allapsae haud paulum mortali maior imago,
Hinc Virtus, illinc uirtuti inimica Voluptas
Voluptas. Altera Achemenium spirabat uertice odorem,
Ambrosias diffusa comas, & ueste refulgens,
Ostrum qua fuluo Tyrium suffuderat auro.
Fronte decor quaesitus acu, lasciuq; crebras
Ancipiti motu iaciebant lumina flammās.
Virtus. Alterius dispar habitus, frons hirta, nec unquam
Composita mutata coma, stans uultus & ore,
Incessuq; uiro propior, letiq; pudoris.
Celsa humeros niuce fulgebat stamine palle.
Occupat inde prior promissis fisa Voluptas,
Quis furor hic non digne puer consumere bello
Florem cui? Canne tibi ne grauiorq; palude
Meonius stygia lacus excessere? Padusq; ?

Quem

Quem tandem ad finem bellando fata laceſſes?
 Tunc etiam tentare paras Athlantia regna?
 Sidoniaſq; domos? moneo certare periculis
 Deſine, & armifonæ caput obiectare procelle.
 Ni ſugis hos ritus, uirtus te ſeu a iubebit
 Per medias uolitare acies, mediosq; per ignes.
 Hæc patrem patruumq; tuos, hæc prodiga Paulum.
 Hæc Decios ſtygias Herebi detrufit ad undas,
 Dum cinerì titulum memorandaq; nomina buſtis
 Prætendit, nec ſenſuræ quid geſſerit, umbræ.
 At ſi me comitere puer non limite duro
 Iam tibi decurret conceſſi temporis ætas.
 Haud unq̃ trepidos abrumpet buccina ſomnos,
 Non glaciem arctoam non experire furentis
 Ardorem Cancrì, nec mēſas ſæpe cruento
 Gramine compoſitas, aberunt ſitis aſpera et hauſtus
 Sub galea puluis, partiq; timore labores.
 Sed current albusq; dies, horæq; ſerenæ.
 Et molli dabitur uictu ſperare ſenectam.
 Quantas ipſe deus letos generauit in uſus
 Res hominì, plenaq; dedit bona gaudia dextra.
 Atq; idem exemplar lenis mortalibus æui
 Imperturbata placidus tenet otia mente.
 Illa ego ſum, Anchife Vencrem Simoentis ad undas.
 Que iunxi, generis uobis unde æditus autor.
 Illa ego ſum, uerti ſupercum que ſæpe parentem
 Nunc auis in formam, nunc torua in cornua tauri,

Tempus uo
latile.

Virtus

Genus hu-
manū qua-
le sit.

Humane
naturæ ex-
cellentia.

Huc aduerte aures, currit mortalibus æuum,
Nec nasci bis posse datur, fugit hora, rapitq;
Tartareus torrens, ac secum ferre sub umbras,
Si qua animo placuere, negat, quis luce suprema
Dimisisse meas sero non ingemit horas?
Postquam conticuit, finisq; est addita dictis,
Tunc uirtus, quas nam iuuenem florentib. inquit
Pellicis in fraudes, annis, uitæq; tenebras?
Cui ratio & magnæ cœlestia semina mentis,
Munere sunt concessa deum, mortalibus alti
Quantum celicole tantundem animalibus isti
Præcellunt cunctis, tribuit namq; ipsa minores,
Hos terris natura deos, sed fœdere certo,
Degeneres tenebris animas damnauit auernis.
At queis ætherei seruatur seminis ortus
Cœli porta patet, referam quid cuncta domantem
Amphitryonidem? quid cui post Seras & Indos
Captiuo Liber cum signa referret ab Euro,
Caucasæ currum duxere per oppida Tigres?
Quid suspiratos magno in discrimine nautis
Ledeos referam fratres? uestrumq; Quirinum?
Nomen uides hominum ut celsos ad sydera uultus
Sustulerit deus? ac sublimia finxerit ora.
Cum pecudes uolucrumq; genus formasq; ferarum
Segnem atq; obscenam passim strauisset in aluum.
Ad laudes genitum, capiat si munera diuum,
Fœlix ad laudes hominum genus, huc age Paulum

Aspice

Aspicce ne longe repetam modo Roma minanti
 Impar fide ne contentaq; crescere Asylo
 Quo sese extulerit dextris, idem aspicce late,
 Florescentes, quondam luxus quas uerterit urbes.
 Quippe nec ira deum tantum nec tela nec hostes
 Quantum sola noces animis illapsa Voluptas.
 Ebrietas tibi fida comes, tibi luxus, & atris
 Circa te semper uolitans infamia pennis.
 Mecum honor & laudes, & leto gloria uultus.
 Et deus, & niueis uictoria concolor alis.
 Me cinctus lauro perducit ad astra triumphus.
 Casta mihi domus, & celsa stant colle Penates.
 Ardua saxoso perducit semita cliuo
 Aspera principio, nec enim mihi fallere mos est.
 Prosequitur labor, adnitendum intrare uolenti
 Nec bona conscendunt quæ sors infida dedisset,
 Atq; eadem rapuisse ualet, mox celsus ab alto
 Infra te cernes hominum genus, omnia contra
 Experienda manent, quæ spondet blanda Voluptas.
 Stramine proiectus duro patiere sub astris
 Insomnes noctes, frigusq; famemq; domabis.
 Idem iustitiæ cultor, quæcumq; capeesses
 Testes factorum stare arbitrare diuos.
 Tunc quoties patriæ rerumq; pericula poscent
 Arma ferres primus, primus te in mœnia tolles.
 Hostica, nec ferro mentem uincere nec duro.
 Hinc tibi non Tyrio uiciatas murice uestes

Nec donum deforme uiro fragrantis amomi,
Sed dabo, qui uestrum seuo nunc Marte fatigat
Imperium, superare manu, laurumq; superbam
In gremio Iouis excisis deponere Poenis.

Silius lib. 111.

Blandoq; ueneno

Desidie Virtus paulatim cuncta senescit.

VITIVM.

NEMO SINE VITIIS.

Horat. lib. 1. Ser.

Nam uitij nemo sine nascitur, optimus ille est,
Qui minimis urgetur.

Persius Saty. 1.

Auriculas asini quis non habet?

Propert. lib. 11.

Vnicuiq; dedit uitium natura creato.

Horat.

Nemo ex omni

Parte beatus.

Claud. lib. 11. in Eutro.

Sed quia cecus inest uitij amor, omne futurum
Despicitur, suadentq; breuem presentia fructum
Et ruit in uetitum damni secunda libido.

ALIORVM VITIA FACILE CERNI
NOSTRA NON ITEM.

Catullus.

Suus cuiq; adtributus est error,

Sed

Sed non uidemus mantica quid in tergo est.

Persius Saty. IIII.

Vt nemo in sese tentat descendere nemo,
At præcedenti spectatur mantica tergo.

Hor. lib. I. Ser. Saty. III.

Mæuius absentem Næuium cum carperet, heus tu

Quidam ait, ignoras te: an ut ignotum dare nobis

Verba putas? ego met mi ignosco Mæuius inquit.

Stultus & improbus hic amor est, dignusq; notari, Philautia.

Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis

Cur in amicorum uitij tam cernis acutum.

Quã aut aquila, aut serpens Epidaurius, at tibi cõtra

Euenit, inquirant uitia ut tua rursus & illi.

Deniq; tempus

Concute, num qua tibi uitiorum insæuerit olim

Natura, aut etiam consuetudo mala, namq;

Neglectis urenda filix innascitur agris.

Consuetudo

Pittacus Mity. per Auso.

Ignoscas alijs multa, nihil tibi.

Iuena. Saty. ij.

Loripedem rectus derideat, æthiopem albus.

VITIA PRO VIRTUTIBVS.

Iuena. Sat. Xiiii.

Fallit enim Vitium specie, Virtutis & umbra.

Cum sit triste habitu vultuq; & ueste seueram.

Ouid. lib. I. de Remed.

Et mala sunt vicina bonis, errore sub illo,

A 5

Pro

Pro uitio uirtus crimina sæpe tulit.

**AD VITIA FACILIS ADITVS
REDITVS DIFFICILIS.**

Virg. lib. VI.

Facilis descensus Auerni.

Noctes atq; dies patet atri ianua ditis,
Sed reuocare gradum, superasq; euadere ad auras,
Hoc opus, hic labor est, pauci quos æquus amauit.
Iupiter, aut ardens cuexit ad æthera uirtus

DESCRIPTIO INFERORVM

Virgil. lib. VI. Aenei.

Vestibulum ante ipsum, primisq; in faucibus Orci
Luctus, & ultrices posuere cubilia curæ,
Pallentesq; habitant morbi, tristisq; senectus,
Et metus, & malesuada fames, & turpis egestas,
(Terribiles usu formæ) lethumq;, laborq;,
Tum consanguineus lethi sopor, & mala mentis
Gaudia, mortiferumq; aduerso in limine bellum,
Ferreiq; Eumenidum thalami: et discordia demens,
Vipereum crimem uitæ innexa cruentis.
In medio ramos annosq; brachia pandit
Vltius opaca, ingens, quam sedem somnia uulgo
Vana tenere ferunt, folijsq; sub omnibus hærent.
Multiq; præterea uariarum monstra ferarum,
Centauri in soribus stabulant, Scyllæq; biformes,
Et centum geminus Briareus, ac bellua Læronæ

Horrent

Horrendum stridens, flammisq; armata Chimera,
 Gorgones, Harpiæq; et forma tricorporis umbræ:
 Hinc uia Tartarei quæ fert Echeromis ad undas
 Turbidus hic cœno, uastaq; uoragine gurgēs
 Aestuât, atq; omnem Coccyto eructat arenam.
 Portitor has horrendus aquas, & flumina seruat
 Terribili squalore Charon, cui plurima mento
 Canices inculta iacet, stant lumina flamma:
 Sordidus ex humeris nudo dependet amictus:
 Ipse ratem conto subigit, uelisq; ministrat,
 Et ferruginea subuectat corpora cymba
 Iam senior, sed cruda deo, uiridisq; senectus.
 Huc omnis turba ad ripas effusa ruebat,
 Matres, atq; uiri, defunctaq; corpora uita
 Magnanimum heroum, pueri, innuptæq; puellæ,
 Impositiq; rogis iuuenes ante ora parentum
 Quam multa in syluis autumnî frigore primo
 Lapsa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
 Quam multe glomerantur aues, ubi frigidus annus
 Trans pontum fugat, & terris immittit apricis.
 Stabant orantes, primi transmittere cursum,
 Tendebantq; manus ripæ ulterioris amore
 Nauita sed tristis nunc hos nunc accipit illos
 Ast alios longè summos ercet arena.
 Cerberus hæc ingens latratu regna trifauci
 Personat, aduerso recubans immanis in antro:
 Cui uates horrere uidens iam colla colubris,

Melle

Cerberus. Melle soporatum, & medicatis frugibus offam,
Obijcit: ille fame rabida tria guttura pandens,
Corripit obiectam, atq; immania terga resoluit
Fusus humi, totoq; ingens extenditur antra.
Occupat AEneas aditum, custode sepulto,
Euaditq; celer ripam irremeabilis undæ.
Continuo audite uoces, uagitus & ingens,
Infantumq; animæ flentes in limine primo,
Quos dulcis uitæ exortes, & ab ubere raptos
Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo.
Hos iuxta falso damnati crimine mortis.
Nec uero hæc sine sorte data, siue iudice sedes:
Questitor Minos urnam mouet, ille silentium
Conciliumq; uocat, uitasq; & crimina discit.
Proxima deinde tenent mœsti loca, qui sibi lethum
Infantes peperere manu, lucemq; perosi,
Proiecere animas: quàm uellent æthere in alto
Nunc & pauperiem & duros perferre labores?
Fata obstant, tristiq; palus inamabilis unda
Alligat, & nouies Styx interfusa coerct.
Nec procul hinc partem fusi monstrantur in omnem
Lugentes campi: sic illos nomine dicunt.
Hic quos durus amor crudeli tabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum
Sylua tegit: curæ non ipsa in morte relinquunt.
His Phædræ, Procrinq; locis, mœstanq; Eriphilen,
Crudelissimi monstrantem uulnera, cernit,

Euadens

Euaduenq; & Pasiphaen : His Laodomia
 It comes: & iuuenis quondā, nunc scēmina Ceneus,
 Rursus & in ucterem fato reuoluta figuram:
 Respicit Aeneas subito & sub rupe sinistra
 Moenia lata uidet, triplici circumdata muro,
 Quē rapidus flammis ambit torrentibus amnis
 Tartareus Phlegeton, torquetq; sonantia saxa.
 Porta aduersa ingens, solidoq; adamante columna:
 Vis ut nulla uirum, non ipsi excindere ferro
 Coelicolę ualeant: stat ferrea turris ad auras
 Tisiphoneq; sedens palla succincta cruenta,
 Vestibulum in somnis seruat noctesq; diesq;.
 Hinc exaudiri gemitus, & seua sonare
 Verbera, tum stridor ferri, tracteq; catenę.
 Cnosius hæc Rhadamanthus habet durissima regna,
 Castigatq; audiq; dolos, subigitq; fateri
 Quē quis apud superos, furto letatus inani,
 Distulit in seram commissa piacula mortem.
 Continuo fonteis ultrix accincta flagello
 Tisiphone, quatit insultans, toruosq; sinistra
 Intentans angueis, uocat agmina seua sororum.
 Tum demum horrisono stridentes cardine sacre
 Panduntur portę, cernis custodia qualis
 Vestibulo sedeat, facies quę limina seruet?
 Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra
 Seuior mæus habet sedem: tum Tartarus ipse
 Bis patet in præceps tantum, tenditq; sub umbras,
 Quantas

*Quantus ad ætherium cœli suspectus olympum.
Hic genus antiquum terre, Titania pubes,
Impietas Fulmine deiecti fundo uoluntur in imo :
erga deos. Hic & Albidas geminos, immania uidi
Corpora, qui manibus magnum rescindere cœlum
Aggressi, superisq; Iouem detrudere regnis.
Vidi & crudeleis dantem Salmonea pœnas,
Dum flammæ Iouis, & sonitus imitatur Olympi
Quattuor hic inuectus equis, & lampada quassans
Per Graium populos, mediæq; per Elidis urbem
Ibat ouans, diuumq; sibi poscebat honorem
Demens, qui nimbos & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum cursu simularat equorum.
At pater omnipotens densa inter nubila telum
Contorsit, non ille faces, nec fumica tedis
Luminæ precipitemq; immani turbine adegit.
Necnon & Tityon terræ omniparentis alumnum
Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus
Porrigitur: rostroq; immanis uultur obunco
Immortale iecur tundens, fecundaq; pœnis
Viscera, rimaturq; epulis, habitatq; sub alto
Pectore: nec fibris requies datur ulla renatis
Quid memorem Lapithas, Ixiona, Pirithoumq;?
Quos super atra silex iam iam lapsura, cadentiq;
Imminet as similis: lucent genialibus altis
Aurea fulcra toris, epuleq; ante ora paratæ
Regifico luxu: furiarum maxima iuxta*

Accubat

Accubat, & manibus prohibet contingere mensas,
 Exurgitq; facem attollens, atq; intonat ore.
 Hic, quibus inuisi fratres, dum uita manebat,
 Pulsatus ue parens, & fraus innexa clienti:
 Aut qui diuitijs soli incubere repertis,
 Nec partem posuere suis, quæ maxima turba est,
 Quiq; ob adulterium cæsi, quiq; arma secuti
 Impia, nec ueriti dominorum fallere dextras,
 Inclusi poenam expectant, nec quære doceri,
 Quam poenâ, aut quæ forma uiros, fortunaue mer sit.
 Saxum ingens uoluunt alij, radijsq; rotarum
 Districti pendent, sedet, æternumq; sedebit
 Infelix Theseus. Phlegiasq; miserrimus omneis
 Admonet, & magna testatur uoce per umbras,
 Disce inuitiam moniti, & non temere diuos.
 Vendidit hic auro patriam, dominumq; potentem
 Imposuit, fixit leges pretio, atq; refixit.
 Hic thalamû inuasit natæ, uetitosq; hymenæos,
 Ausi omnes immane nefas, ausoq; potiti.
 Non mihi si linguæ centum sint, oraq; centum,
 Ferrea uox, omnes scelerum comprehendere formas,

ELYSII CAMPI DESCRIPTIO.

His demum exactis, perfecto munere diuæ
 Deuenero locos lætos, & amœna uireta
 Fortunatorum nemorum, sedesq; beatas.
 Largior hic campos æther, & lumine uestit
 Purpureo, solemq; suum, sua sidera norunt.

Impietas et
 go parētes
 Auaritia.
 Adulteriū.
 Seditio.
 Periurium.

Proditio.
 Fraus.

Pars

Pars in gramineis exercent membra palestris,
Contendunt ludo, & filua luctatur arena:
Pars pedibus plaudunt choreas & carmina dicunt.
Nec non Threicius longa cum ueste sacerdos,
Obloquitur numeris septem discrimina uocum:
Iamq; eadem digitis, iam pectine pulsat eburno.
Hic genus antiquum Teucris, pulcherrima proles,
Magnanimi heroes nati melioribus annis,
Ilusq; Assaracusq; & Troie Dardanus author.
Arma procul, currusq; uirum miratur inane s.
Stant terre defixæ hastæ, passimq; soluti
Per campos pascuntur equi, quæ gratia currum,
Armorumq; fuit uiuis, quæ cura nitentes
Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.
Conspicit ecce alios dextra, læuq; per herbam
Vescentes, letumq; choro Pæana canentes,
Inter odoratum lauri nemus, unde supernæ
Plurimus Eridani per syluam uoluitur annis.
Hic manus ob patriam pugnando uulnera passi,
Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat:
Quiq; pij uates, & Phæbo digna locuti,
Inuentas aut qui uitam excoluere per arteis,
Quiq; sui memores alios fecere merendo:
Omnibus his nixa cinguntur tempora uitta.
Ouid. lib. iiij. Meta.
Est uia decliuis funesta nubila taxo:
Cuius ad infernas per muta silentia sedes

Styx

Styx
Defc
Pall
Qy
Ignor
Mill
Vrb
Sic
Exig
Err
Par
Par
Ex
Vis
Iug
Def
Aut
Vo
Me
As
Inn
In
Hu
Nu
Me

Styx nebulas exhalat iners: umbraeq; recentes
 Descendunt illac, simulachraq; functa sepulchris.
 Pallor, hyemsq; tenent late loca senta: nouiq;
 Qua sit iter, manes stygiam quod ducat ad urbem,
 Ignorant: ubi sit nigri fera regia Ditis.
 Mille capax aditus, & apertas undiq; portas
 Vrbs habet, utq; fretum de tota flumina terra,
 Sic omnes animas locus accipit ille: nec ulli
 Exiguus populo est: turbamur accedere sentit:
 Errant exangues sine corpore, & ossibus umbrae:
 Parsq; forum celebrant: pars imitecta tyranni:
 Pars aliquas artes antiquae imitamina uitae
 Exercent: aliam partem sua poena coercet.
 Viscera prebebat Tityus lanianda: nouemque
 Iugeribus distractus erat. tibi Tantale nullae
 Deprenduntur aquae, quaeq; imminet, effugit arbor.
 Aut petis, aut urges ruiturum Sisyphæ saxum.
 Voluitur Ixion: & se sequiturq; refugitq;
 Moliriq; suis letum patruelibus aufere
 Assidue repetunt, quas perdant, Belides undas.

Silius Italicus lib. XIII.

hic tenebras agitant, uolitantq; per umbras
 Innumeri quondam populi, domus omnibus una
 In medio uastum late se tendit inane,
 Huc quicquid terræ, quicquid freta, et igneus æther
 Nutriuit primo mundi genitalis ab æuo,
 Mors communis agit, descendunt cuncta, capitq;

Decem in se Campus iners quantum interijt, restatq; futurum
rorū portæ Cingunt regna decem portæ, quarum una receptat

- 1 Belligeros dura gradiui sorte creatos.
- 2 Altera qui leges posuere, atq; inclyta iura
Gentibus, & primas fundarunt mœnibus urbes.
- 3 Tertia ruricolæ, Cereris iustissima turba,
Quæ uenit ad manes, & fraudum illæsa ueneno.
- 4 Exin qui lætas artes, uiteq; colende
Inuenere uiam, nec dedignanda parenti
Carmina fuderunt Phœbo sua limina seruant.
- 5 Proxima quos uenti, sæuæq; hausere procellæ
Naufraga portarapit, sic illam nomine dicunt.
- 6 Finitima huic noxa grauido, & peccasse fatenti
Vasta patet populo, pœnas Rhadamantus in ipso
Expetit introitu, mortemq; exercet inanem.
- 7 Septima fœminicis referatur porta cateruis,
Liuentes ubi casta p̄ouet Proserpina lucos.
Infantum hinc gregibus, uersas ad funera tædas
- 8 P̄ssim uirginibus, turbæq; in limine lucis
Est iter extinctæ, & uagitu ianua nota.
Tum seducta loco, & laxata lucida nocte
- 9 Clausura nitent, quæ secreti per limitis umbram
Elysios ducunt campos, hic turba piorum
Nec stygiô in regno, cœli nec postea sub axe.
Verum ultra Oceanum sacro certamina fonti,
Letheos potat latices obliuia mentis.
- 10 Extrema hinc auro fulgens, iam lucis honorem

Sentit

Sentit, & admoto splendet ceu sydere lunæ:
 Hac animæ cælum repetunt, ac mille peractis
 Oblitæ ditem redeunt in corpora lustris.
 Has passim nigrum pandens mors lurida rictum,
 Itq; reditq; uias, & portis omnibus errat.
 Tum iacet in spatium sine corpore pigra uorago,
 Limosiq; lacus, late exundantibus urit
 Ripas sæuus aquis Phlegeton, & turbine anhelō Fluuij infer-
 Flammæ resonans saxosa incendia torquet. nales.
 Parte alia torrens Cocytos sanguinis atri
 Vorticibus furit, & spumanti gurgite fertur.
 At magnis semper diuis, regi q; deorum
 Iurari dignata palus, picis horrida riuo
 Fumiferum uoluit Styx inter sulphura limum.
 Tristior his Acheron sanie, crassoq; ueneno
 Aestuat, & gelidam eructans cum murmure arenam
 Descendit nigra lentus per stagna palude.
 Hanc optat sanie non uno Cerberus ore,
 Hec & Tesiphones sunt pocula, & atra Megera
 Hic sitit, ac nullo rabies extinguitur haustu.
 Vltimus erumpit lachrimarum fontibus annis
 Ante aulam, atq; aditus, & inexorabile limen.
 Quarta cohors omni stabulante per aua monstro
 Excubat, & manes permixto murmure terret,
 Luctus edax, macieq; malis comes addita morbis
 Et mæror pastus fletu, & sine sanguine pallor
 Cureq; insidieq; atq; hinc queribunda senectus,

Liur. Hinc angens utraq; manu sua guttura liur,
Egestas Et deforme malum, ac sceleri proclivis egestas,
Discordia. Errorq; infido gressu, & discordia gaudens
Permiscere fretum cælo, sed & hostia ditis
Centenis suetus Briareus excludere palmis,
Et Sphynx uirgineos rictus infecta cruore,
Scyllaq; Centauriq; truces umbræq; Gigantum.
Cerberus hic ruptis peragrat cum tartara uinclis,
Non ipsa Aleto, nec fœta furore Megera
Audet adire ferum, dum fractis mille catenis
Viperea latrans circumligat ilia cauda
Dextera uasta comas, nemorosaq; brachia fundit
Taxus, Cocytirigua frondosior unda
Hic diræ uolucres, pastusq; cadauere uultur,
Et multus bubo, ac sparsis stryx sanguine pennis.
Harpyæq; fouent mîdos, atq; omnibus hærent
Condensæ folijs, nutat stridoribus arbor.
Has inter formas coniunx Iunonis auernæ
Suggestu residens cognoscit crimina regum,
Stant uincti, seroq; piget sub iudice culpæ.

Tyranis. Circum errant, furie poenarumq; omnis imago
Quam uellent nunquam sceptris fulsisse superbis.
Insultant duro imperio, non digna nec æqua
Ad superos passi manes, quæq; ante profari

Promethes Non licitum uiuis, tandem permissa queruntur.
us. Tunc alius seuis religatur rupe catenis.

Sisyphus. Ast alius subigit saxum, perq; ardua montis

Vipereo

Vipereo domat hunc æterna Megæra flagello.
Talia letiferis restant patienda tyrannis.

Tibullus lib. I.

At scelerata iacet sedes in nocte profunda
Abdita, quam circum flumina nigra sonant.
Tisiphoneq; impexa, feros pro crimibus angues
Sequit, & huc illuc impia turba fugit.

Tum niger in turba serpentum Cerberus ore
Stridet, & æratas excubat ante fores.

Illic Iunonem tentare Ixionis ausi

Versantur celeri noxia membra rota,
Porrectusq; nouem Tityus per iugera terre,
Assiduus in atro uiscere pascit aues.
Tantalus est illic & circum stagna, sed acrem
Iamiam poturi deserit unda sitim.

Et Danaï proles, Veneris quod numina lesit,
In caua Lethæas dolia portat aquas.

Claudianus lib. II. in Ruffi.

Est locus infaustus, quo conciliatur in unum
Cocytus Phlegetonq; uadis, inamœnus uterq;
Alueus, hic uoluit lachrimas, hic igne redundat
Turris per geminos flammis uicinior annes
Porrigitur, solidoq; rigens adamante, sinistro
Proluit igne latus, dextra cocytia fundit
Aequora, triste gemens, & flexu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia sæcula uitam
Deueniunt, ubi nulla manent discrimina fati,

Nullus honor, uanoq; exutum nomine regem
Perturbat plebeius egens, quasitor in alto
Conspicius folio pertentat crimina Minos:
Et iustis dirimit fontes, quos nolle fateri
Viderit ad mala mox transmittit uerbera fratris,
Nam iuxta Rhadamanthus agit congesta superni
Curriculi, totosq; diu prospexerit actus
Exaequat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit uincta pati, truculentos ingerit ursis,
Predonesq; lupis, fallaces uulpibus addit.
At qui desidia semper, uinoq; grauatus
Indulgens Veneri uoluit torpescere luxu,
Hunc suis immunda pingues detrudit in artus.
Qui iusto plus esse loquax, arcanaq; suauit
Prodere, piscosus fertur uicturus in undas,
Ut nimiam pensent aeterna silentia uocem.
Quos ubi per uarios annos, per mille figuras
Egit lethaeo purgatos flumine, tandem
Rursus ad humanae reuocat primordia formae.

BONI VIRI EXEMPLVM.

Lucanus. lib. II. de Catone.

Hi mores, haec duri immota Catonis,
Secta fuit, seruare modum, finemq; tenere,
Naturamq; sequi, patriaeq; impendere uitam,
Nec sibi, sed toti genitum se credere mundo.
Huic epule, uicisse famem, magniq; penates

Summo.

Summouisse hyemem tecto, pretio saq; uestis
 Hirtam membra supra Romani more Quiritis
 Induxisse togam, Venerisq; huic maximus usus,
 Progenies, urbi pater est, urbiq; maritus,
 Iustitiae cultor, rigidi scruator honesti.
 In commune bonus, nullosq; Catonis in actus
 Subrepsit, partemq; tulit sibi nata Voluptas
 Silius lib. XV. de Lælio.

Magnum Dardanie Læli decus, omnia felix
 Cui natura dedit, nullo renuente deorum.
 Ille foro auditus, cum dulcia solueret ora
 Aequabat Pylæ Neleia uerba senectæ.
 Ille ubi suspensi patres, & curia uocem
 Posceret, ut cantu ducebat corda senatus.
 Idem cum subitum campo perstrinxerat aures
 Murmur triste tubæ, tanto seruiore ruebat
 In pugnam, atq; acies, ut natum ad sola liqueret
 Bella, nihil uitæ peragi sine laude placebat.

VIRGILIUS AVT QVIS.

quis est auctor de uiro bono

Vir bonus & prudens, qualem uix repperit unum,
 Millibus è multis hominum consultus Apollo,
 Index ipse sui totum se explorat ad unguem.
 Quid procures, quid leno procax, quid opinio uulgi,
 Securus, mundi instar habens, teres atq; rotundus,
 Externe nequid labis per lenia fidat.

Ille dies quam longus erit sub sydere Cancrī,
Quantaq; nox tropico se porrigit in Capricorno,
Cogitat. & iusto trutinæ se examine pensat,
Ne quid hiet, ne quid protuberet, angulus æquis
Partibus ut coeat, nil ut deliret amussis.
Sit solidum quodcunq; subest, nec inania subtus
Iudicet admotus digitis pellentibus ictus
Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
Omnia quam longi reputauerit acta diei,
Quo prætergressus, quid gestū in tempore qd non,
Cur isti facto decus absuit? aut ratio illi?
Quid mihi præteritum? cur hæc sententia sedit?
Quam melius mutare fuit, miseratus egentem.
Cur aliquem fracta persensi mente dolorem?
Quid uolui, quod nolle bonum foret? utile honesto
Cur malus antetuli? num dicto, aut deniq; uultu
Perstrictus quisq;? cur me natura magis, quam
Disciplina trahit? sic dicta & facta per omnia
Ingrediens, ortuq; a uespere cuncta reuolucns,
Offensus prauis, dat palmam, & præmia rectis.

Horat. Lib. I. Car. Ode. XXII.

Integer uitæ, scelerisq; purus
Non eget Mauri iaculis, nec arcu
Nec uenenatis grauida sagittis
Fusce pharetra.
Sine per Syrtes iter æstuosas

Sine

Sine facturus per inhospitabilem
Caucasum, uel quæ loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namq; me sylua lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis uagor expeditus,
Fugit inermem.

Quale portentum neq; militaris
Daunia in latis alit æsculetis,
Nec lubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æstiuâ recreatur aura:
Quod latus mundi nebule, malusq;
Iuppiter urget.

Pone sub curru nimium propinqui
Solis in terra domib. negata,
Dulceridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

Plautus in Rudente.

Supplicij facilius pius à dijs supplicans
Quàm qui scelestus est, inuenit ueniam sibi
**QVAE VITAM BEATIOREM.
EFFICIENT.**

Martialis lib. I X.

Vitam quæ faciunt beatiorem

B 5

Lucan-

Iucundissime Martialis, hæc sunt.
Res non parta labore, sed relictæ,
Non ingratus ager, focus perennis,
Lis nunquam, toga rara, mens quieta,
Vires ingenue, salubre corpus,
Prudens simplicitas, pares amici,
Conuictus facilis, sine arte mensa,
Nox non ebria, sed soluta curis
Non tristis torus, attamen pudicus,
Somnus, qui faciat breues tenebras,
Quod sis, esse uelis, nihilq; malis.
Summum nec metuas diem, nec optes.

Solon Athe. per Auso.

Dico tunc uitam beatam, fata cum peracta sunt.
Ouid. lib. III. Meta.

Sed scilicet ultima semper
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo supremaq; funera debet.

IMPROBVS, SCELESTVS

Iuuen. Sary. III.

Sunt qui in Fortune iam casib. omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uolente uices, & lucis & anni,
Atq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen poena sequatur,

Hic

Hic putat esse deos, & peierat, atq; ita secum,
 Decernat quodcumq; uolet de corpore nostro
 Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
 Dū modo uel cæcus teneam, quos abnego nummos.

Idem eadem Saty.

Mobilis & uaria est ferme natura malorum,
 Cum scelus admittunt, superest constantia, quid fas, Malorum
natura.
 Atq; nefas, tandem incipiunt sentire peractis
 Criminib. tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa & mutari nescia, nam quis
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Eiectum semel attrita de fronte ruborem
 Quis nam hominum est, quem tu contentum uide-
 Flagitio? (ris uno.)

Horat. lib. I. Ser. Saty. III.

Absentem qui rodit amicum,
 Qui non defendit alio culpante, solutos
 Qui captat risus hominum, famamq; dicacis
 Fingere qui non uisa potest, commissa tacere
 Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane cauto.

COERCENDI IM-
 PROB.

Publi. Mi.

Bonis nocet, quisquis pepercerit malis.
 Veterem ferendo iniuriam inuitas novam.

Peccanti

PECCANTI NON PRAE-
STANDVM OBSEQVIVM.

Publi. Mi.

Bis peccas, cum peccanti obsequium accommodas
Bonus animus nunquam erranti obsequium accom-
modat.

MENS SIBI CONSCIARECTI

Ouid. lib. I. Fasto.

Conscia mens recti famæ mendacia ridet,
Sed nos in uitium credula turba sumus.

Idem lib. I. Fastor.

Est aliquid magnis crimen abesse malis.

Idem ibidem.

Conscia mens, ut cuiq; sua est, ita concipit intra
Pectora pro facto spemq; metusq; suo.

Val. Flac. lib. II.

Stabilem quando optima facta
Dant animum maiorq; pijs audacia ceptis.

Horat. lib. I. Epi.

Hic murus abeneus esto,
Nil conscire sibi nulla pallefcere culpa.

Plautus in Amphi.

Qui non deliquit, decet
Audacem esse, et confidenter pro se et proterue loq;
Plaut. in Ruden.

Semper cauere, hoc dictum sapientissimum est,
Ne conscij sint ipsi maleficij sui.

^{Specul. que scripfit}
Bias Priene. per Aulo.

^{in Oenone}
Quenā summa boni? Mens quæ sibi conscia recti.

MENS SIBI CONSCIAMALI.

Stattus lib. II. Theba.

O cæca nocentum

Consilia, o semper timidum scelus.

Idem lib. III. Theb.

Inuigilant animo, scelerisq; patrati,

Supplicium exercent curæ, tunc plurima uersat

Pessimus in dubijs augur timor.

Plautus in Mostel.

Nihil est miserius, quam animus hominis conscius.

Inuenal. Sat. XIII.

Exemplo quodcunq; malo committitur, ipsi

Displicet auctori, prima est hæc ultio, quod se

Iudice, nemo, nocens absolvitur, improba quamuis

Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.

Idem eo lib.

Cur tamen hoc tu

Euasisse putes, quos diri conscia facti

Mens habet attonitos, & surdo uerberare cedit

Occultum quatiente animo tortore flagellum?

Pœna autem uehemens, ac multo sæuior illis,

Quas et Ceditius grauis inuenit, aut Rhadamæthus

Nocte dieq; suum gestare in pectore testem.

Et infra.

His

Has patitur pœnas peccandi sola uoluntas
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat illum,
Facti crimen habet, cedo si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
Faucib. ut morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo & cæt.

Quid. lib. I. Amo.

Multa miser timeo, quia feci multa proterue
Exempliq; metu torqueor ipse mei.

VITIA, AFFECTVS ET NATV-
RAM CELARI NON POSSE

Quid. II. Meta.

Heu quàm difficile est crimen non prodere uultu.

Iuena. Saty. I.

Rubet auditor, cui frigida mens est,
Criminib. tacita sudant præcordia culpa,
Inde iræ & lachrimæ.

Cornel. Gal.

Certe difficile est abscondere pectoris æstus,
Panditur & clauso sæpius ore furor.

Tibul. lib. III.

Hei mihi difficile est imitari gaudia falsa,
Difficile est tristi fingere mente iocum.
Nec bene mendaci risus componitur ore,
Nec bene sollicitis ebria uerba sonant.

Quintius

Ouid. Epistol. XV.

Qua licet, & possum luctor celare furem
Sed tamen apparet dissimulatus amor.

Horat. li. I. Epi.

Naturam expellas furca tamen usq; recurret.

**PERVERSA ET CORRUPTA HO-
MINVM NATVRA.**

Ouid. lib. II. Amo.

Quod licet ingratum est, quod non licet, acrius urit
Quod sequitur, fugio. quod fugit ipse sequor.

Idem lib. III. Amo.

Nitimur in uetitum semper, cupimusq; negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.

Idem ibidem.

Quicquid seruatur, cupimus magis, ipsaq; furem
Præda uocat.

Catullus.

Odi & Amo, quare id faciam fortasse requiris
Nescio, sed fieri sentio, & excrucior.

Ouid. lib. VII. Meta.

Aliudq; Cupido

Mens aliud suadet, uideo meliora, probosq;
Deteriora sequor.

Horat. lib. II. Episto.

Discit enim citius, meminitq; libemius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat, & ueneratur

Ouidius

Ouid. lib. i. de Arte.

Nil nisi turpe iuuat, curæ est sua cuiq; uoluptas
Hec quoq; ab alterius grata dolore uenit.

VARIA HOMINVM
INGENIA.

Ouid. lib. i. de Arte.

Pectorib. mores tot sunt, quot in orbe figura,
Qui sapit, innumeris morib. aptus erit.

Horat. lib. ii. Epistol.

Deniq; non omnes eadem mirantur, amantq;
Carmine tu gaudes, hic delectatur Iambis,
Ille Bioncis sermonib. & sale nigro
Tres mihi conuiuæ prope dissentire uidentur
Poscenteis uario multum diuersa palato.

Hor. lib. ii. Ser.

Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem,
Pugnis, Quot capitum uiuunt, totidem studiorum
Millia.

Perfius Saty. V.

Mille hominum species, & rerum discolor usus,
Velle suum cuiq; est, nec uoto uiuitur uno,
Mercib. hic Italis mutat sub sole recenti
Rugosum piper, & pallentis grana cumini
Hic satur irriguo mauult turgescere somno,
Hic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
In Venerem putris.

Propert.

Propert. lib. III.

Hic satus ad pacem, hic castrensib. utilis armis,
Naturæ sequitur, semina quisq; suæ.

Virgilius Eglo. II.

Trahit sua quæq; Voluptas.

Terent. in Phor.

Quot homines, tot sententiæ, suis cuiq; mos.

VARIA DONA HOMINVM

nec omnia uni concessa.

Claudia. Panegy. in laudes
Stilicô.

etenim mortalibus ex quo

Tellus cepta coli, nunquam sincera bonorum
Sors ulli concessa uiro, quem uultus honestat:
Dedecorant mores, animus quem pulchrior ornat,
Corpus destituit. Bellis insignior ille,
Sed pacem fœdat uitij, hic publica fœlix
Sed priuata domus, partitum singula quemq;
Nobilitant, hunc forma decens, hunc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum solertia iuris,
Hunc soboles, castiq; tori:

GENVS HVMANVM QVALE

& unde, eiusque excellentia.

Manilius lib. III.

An dubium est habitare deum sub pectore nostro?

C

In coe

Ex eleme
tis constare
mundum.

μικροκοσ-
μος.

Homo dei
imago.

Hominum
& bestiarū
discrimen.

in cœlumq; redire animas cœloq; uelire?
Vtq; sit ex omni constructus corpore mundus
Aetheris, atq; ignis summi terræq; marisq;
Spiritus & in toto rapidum qui iussa gubernat
Sic esse in nobis terrene corpora sortis
Sanguine usq; animas animi, qui cuncta gubernat
Dispensatq; hominem quid mirum noscere mundū,
Si possunt homines, quibus est & mundus in ipsis
Exemplumq; dei quisq; est, & in imagine parua.
An quoq; genitos nisi cœlo credere fas est
Esse homines. Proiecta iacent animalia cuncta
In terra, uel mersa uadis uel in aere pendent.
Omnib. una quies, uenter sensusq; per artus,
Et quia consilium non est, & lingua remissa.
Vnus & inspectus rerum, uiresq; loquendi,
Ingeniumq; capax, uarias educit in arteis
Hic partus, qui cuncta regit, secessit in orbem
Et domuit terram ad fruges, animalia coepit
Imposuitq; uiam ponto, stetit unus in arce.
Erectus capitis, uictorq; ad sydera mittit
Sydereos oculos propiusq; aspectat olympum
Inquiriūq; Iouem, nec sola fronte deorum
Contentus manet, & cœlum scrutatur in alto,
Cognatumq; sequens corpus se querit in astris.

MISERA HOMINVM
uita & omnia caduca
ac fragilia.

Ouidius

Ouid. iii. Meta.

Scilicet ultima semper
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo, supremaq; funera debet.

Idem lib. vi. Meta.

Prò superi, quantum mortalia pectora cæcæ
Noctis habent.

Cornel. Gal.

O quàm dura premit miseros conditio uite,
Nec mors humano subiaceret arbitrio.
Dulce mori miseris, sed mors optata recedit,
At cum tristis erit præcipitata uenit.

Iuuenal. Sat. X.

Mors sola fatetur
Quantula sint hominum corpuscula.

Publ. Mi.

Nescis quid optes, aut quid fugias, ita ludit dies.

Horat. lib. ii. Carm.

Quid quisq; uitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas,
Sed improuisa leti
Vis rapuit, rapietq; gentes.

Ouid. lib. iii. de Ponto.

Omnia sunt hominum tenui pendencia filo,
Et subito casu, quæ ualere ruunt.

Virg. lib. i. Georg.

Sic omnia fatis

In prius ruere, ac retro sublapsa referri.

Virgilius lib. III. Georg.

Optima pri
mo perire. Optima quæq; dies miseris mortalibus æui
Prima fugit, subeunt morbi, trisusq; senectus
Et labor, & dura rapit inclemencia mortis.

Quidius lib. II. Amo.

Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris
Implentur numeris deteriora suis.

Plautus.

Nulli est homini perpetuum bonum.

Idem in Cistella.

Vt sunt humana, nihil est perpetuum datum.

Manilius lib. I. Astrono.

Omnia mu
tari. Omnia mortali mutantur lege creata,
Nec se cognoscunt terræ uertentibus annis
Exutas uariam faciem per sæcula gentes.

Horat. lib. III. Car. Ode. VII.

Diffugere niues, redeunt iam gramina campis,
Arboribusq; comæ.

Mutat terra uices, & decrescunt ripas
Flumina prætercunt.

Gratia cum Nymphis, geminisq; sororibus audet
Ducere nuda choros.

Immortalia ne speres monet annus, & alium
Quæ rapit hora diem.

Quatuor
anni tem
p. sates. Frigora mitescunt Zephyris, uer proterit æstas
Interitura simul,

Pomifer Autumnus fruges effuderit, & mox
Bruma recurrit iners.

Dama

Damna tamen celeres reparant coelestia lunc.
 Nos ubi decidimus.

Quo pius Aeneas, quo Tullus diues, & Ancus, — 6
 Pulvis, & umbra sumus.

Quis scit an adijciant hodiernae crastina samina
 Tempora dii superi?

Cuncta manus audas fugient heredis, amico
 Quae dederis animo.

Cum semel occideris, & de te splendida Minos **Mors.**
 Fecerit arbitria.

Non Torquate genus, non te facundia, non te
 Restituet pietas.

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
 Liberat Hippolytum.

Nec lethea ualet Theseus abruptare caro
 Vincula Perithoo.

Martialis lib. I I.

Frangere toros, pete uina, rosas cape, tingere nardo
 Ipse iubet mortis te meminisse deus.

Lucretius lib. II.

2 O miseras hominum mentes, o pectora caeca,
 Qualibus in tenebris uite, quantisque periculis
 Degitur hoc aui, quodcumque est.

Lucretius lib. V.

Tum porro puer, ut seuis proiectus ab undis
 Nauita, nudus humi iacet, infans, indigus omni
 Vitali auxilio, cum primum in luminis oras

Nixibus ex aluo matris natura profudit
Vagituq; locum lugubri complet ut æquum est
Cui tantum in uita restet transire malorum.
At uarie crescunt pecudes, armenta, feræq;
Nec crepitacillis opus est, nec cuiquã adhibenda est.
Almæ nutricis blanda, atq; infracta loquela.
Nec uarias querunt uesteis pro tempore cœli.
Deniq; non armis opus est, non mœnibus altis
Queis sua tutentur, quando omnib; omnia largè
Tellus ipsa parit, naturaq; dædala rerum.

Perſius Saty. III.

Disciteq; o miseri, et caussas cognoscite rerum
Quid sumus, aut quid nam uicturi gignimur, ordo
Quis datus, aut mete quam mollis flexus, et unde.
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet, patriæ, charisq; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te deus esse
Iussit, et humana qua parte locatus es in re,
Disce.

AVSONII ECLOGA
de uita humana.

Quod uite sectabor iter? Si plena tumultu
Sunt fora? Si curis domus anxia? Si peregrinos
Cura domus sequitur? Mercantem si noua semper
Damna manent? cessare uetat si turpis egestas?
Si uexat labor agricolam? mare naufragus horror
Infamat, pœneq; graues in cœlibe uita.
Et grauior cautis custodia uana maritis.

Sanguis

Sanguineum si Martis opus? Si turpia lucra
 Fœnoris, & uelox inopes usura trucidat?
 Omne æuum curæ, cunctis sua displicet ætas.
 Sensus abest paruis lactantibus, & puerorum
 Dura rudimenta, & iuuenum temeraria pubes.
 Affluat fortuna uiros per bella, per æquor,
 Iras, insidiasq; catenatosq; labores,
 Mutandos semper, grauioribus, ipsa senectus
 Expectata diu uotisq; optata malignis
 Obijcit innumeris corpus lacerabile morbis.
 Spernimus in commune omnes præsentia, Quosdam Præsentia
 Constat nolle deos fieri, Iuturna reclamatione
 Quo uitam dedit æthernam? Cur mortis adempta est
 Conditio? Sic Caucaſea sub rupe Prometheus
 Testatur Saturnigenam, nec nomine cessat
 Incusare Iouem, data sitq; uita perennis.
 Respice & ad cultus animi. Sic nempe pudicum
 Perdidit Hippolytum non fœlix cura pudoris.
 At contra illecebris maculosam ducere uitam
 Quem iuuat, aspice & ad pœnas & crimina regū,
 Tereos incestu, uel mollis Sard anapali.
 Perfidiā uitare monent tria Punica bella,
 Sed prohibet seruire fidem deleta Sagunthos.
 Viue, & amicitias semper cole, crimen ob istud
 Pythagoreorum periit schola docta sophorum.
 Hoc metuens igitur nullas cole, crimen ob istud
 Timon Palladijs olim lapidatus Athenis.

Pueritia.

Iuuentus.

Ætas uiris-
lis.

Senectus.

Præsentia
fastidiri.

Nemo sua Dissidet ambiguis semper mens obuia uotis.
forte con= Nec uoluisse homini satis est, optata recusant.
tentus. 6 Esse in honore placet, mox poenitet, & dominari
Vt possint, seruire uolunt, idem auctus honore
Inuidie obijcitur. Pernox est cura disertis:
Sed rudis ornatu uite caret. Esto patronus:
Et defende reos, sed gratia rara clientis.
Esto cliens, grauis imperij persona patroni.
Exterrent hunc uota patrum, mox aspera curis
Sollicitudo subit, contemnitur orba senectus.
Et captatoris praeda est heredis egenus.
Vitam parcus agas, auidi lacerabere fama.
Et largitorem grauius censura notabit.
Cuncta tibi aduersis contraria casibus. Ergo
Optima Graiorum sententia. quippe homini aiunt,
Non nasci esse bonum, natum aut cito morte potiri.

NATVRA ET INGENIVM
hominum & quanta sit ipsorum
inter se atrocitas.

Iuuenal. Saty. XV.

Mollissima corda

Humano generi dare se natura fatetur,
Que lachrimas dedit, haec nostri pars optima sensus,
Plorare ergo iubet causam lugentis amici,
Misericor= Squaloremq; rei, pupillum ad iura uocantem
dia. Circumscriptorem, cuius manentia fletu

Ora

Ora puellares faciunt incerta capilli.

Naturæ imperio gemimus cum finus adultæ
Virginis occurrit, uel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi, quis enim bonus aut face dignus
Arcana, qualem Cereris uult esse sacerdos,

Vlla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
A grege mutorum, atq; ideo uenerabile soli

Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
Atq; exercendis, capiendisq; artibus apti,
Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram spectantia mundi.

Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoq; mutuus ut nos

Affectus petere auxilium, & præstare iuberet,
Dispersos trahere in populum, & migrare uetusto
Denemore, & proauis habitatas relinquere syluas,

Aedificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos uicino limine somnos

Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,

Communi dare signa tuba, defendere iisdem
Turribus, atq; una portarum claue teneri.

Sed iam serpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis similis fera, quando leoni

Fortior eripuit uitam leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?

Indica Tygris agit rabida cum Tigride pacem

C 5

Perpetuam

Hominum
& bestia-
rum discrimen.

Humane
naturæ ex-
cellentia.

Perpetuam, seuis inter se conuenit ur sis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac uomere lasi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Asspicimus populos, quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum
Crediderint genus esse cibi, quid diceret ergo,
Vel quo non fugeret, si nunc hæc monstra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquã homine, et uentri indulsit nõ omne legumẽ.

INGENIVM.

Plaut. in Capti.

Sæpe summa ingenia in occulto latent.

Martialis lib. VIII.

Aurum, & opes, & rura frequens donauit amicus
Qui uelit ingenio cedere rarus erit.

ARTES. LITERAE.

Quid. lib. I. de Ponto.

Artib. ingenuis, quarum tibi maxima cura est,
Pectora mollescunt, asperitasq; fugit.

Idem lib. II. de Ponto.

Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes
Emollit mores, nec sinit esse feros..

Quid. lib. III. de Arte.

Scilicet

Scilicet ingenium placida mollitur ab arte,
Et studio mores conuenienter eunt.

Propertius.

Non datur ad musas, currere latetia.

ARTIVM ET PHILOSOPHIAE

uis & usus.

Hora. li .i. Epi.

Feruet auaritia, miseraq; cupidine pectus,
Sunt uerba & uoces, quib. hunc lenire dolorē
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes, sunt certa piacula, quae te,
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Inuidus, iracundus, iners, uinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit
Si modo culturae patientem commodet aurem,

Persius Saty. V.

Petite hinc iuuenesq; senesq;
Finem animo certum, miserisq; uiatica canis.

LECTIO.

Horat. lib. i. Epi.

Inter cuncta leges, & percontabere doctos
Qua ratione queas traducere leniter æuum,
Ne te semper inops agitet, uexetq; cupido,
Ne pavor, & rerum mediocriter utilium spes.
Virtutem doctrina paret, natura ne donet
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum

Quid

Quid purè tranquillet, honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, & fallentis semita uite.

AVSONII AD NEPOTEM PRO
trepticon, de studio puerili.

Sunt etiam musis sua ludicra, mixta camœnis
Ocia sunt mellite nepos, nec semper acerbi
Exercet pueros uox imperiosa magistri.
Sed requies, studiꝝq; uices rata tempora seruant.
Et satis est puero memori legisse libenter,
Et cessare licet, græco schola nomine dicta est,
Iusta labori feris tribuantur ut otia musis.
Quo magis alternum certus succedere ludum
Disce libens, longum delenitura laborem
Intervalla damus, studium puerile fatiscit,
Leta nisi austeris uariantur festa profestis.
Disce libens, tetrici nec præceptoris habenas
Detestere nepos, nunquam horrida forma magistri.
Ille licet tristis senio, nec uoce serenus
Aspera contractæ minuitur iurgia frontis,
Nunquam immanis erit, placet assuetudine uultus,
Qui semel imbuerit, rugas nutricis amabit,
Qui refugit matrem. Pappos auilasq; trementes
Anteferunt patribus feri noua cura nepotes.
Sic neq; Peliden terrebat Achillea Chiron
Theſſalico permixtus equo, nec Pinifer Atlas
Amphiryoniden puerum, sed blandus uterq;

Mitibus

Mitibus alloquijs teneros mulcebat alumnos.
 Tu quoq; ne metuas, quāuis schola uerbere multo
 Increpet & truculenta senex gerat ora magistri.
 Degeneres animos timor arguit, at tibi constā
 Intrepidus nec te clamor plageq; sonantes,
 Nec matutinis agitet formido sub horis,
 Quod sceptrum uibrat ferula, q; multa suppellex
 Virgea, q; mollis scuticam pretegit aluta,
 Quod feruent trepido subsellia uestra tumultu.
 Pompa loci & uani fugiatur scena timoris.
 Hec olim genitorq; tuus, genitrixq; secuti
 Securā placido mihi permulsere senectam.
 Tu senium quodcunq; super labentibus annis
 Fata dabunt, qui nomen aui geris indole prima
 Prime nepos, uel re, uel spe mihi porge fruendum
 Nunc ego te puerum, mox in iuuenilibus annis
 Iamq; uirum cernam, si fors ita iusserit, aut si
 Inuidia est, sperabo tamen, nec uota fatiscunt.
 Ut patris utq; mei non immemor ardua semper
 Præmia musarum capias facundus, & olim
 Hac gradiare uia qua nos præceßimus, & cui
 Proconsul genitor, præfectus auunculus instant.
 Perlege quodcunq; est memorabile, prima moncho,
 Perlege quodcunq; est memorabile. Et ut tibi prosit,
 Conditor Iliados, & amabilis orsa Menandri
 Euoluenda tibi, tu flexu & acumine uocis
 In numeros numeros doctis accentibus effer.

Affectus

Affectusq; impone legens, distinctio sensum
Auget, & ignauis dant interualla uigorem.
Eequando ista meae contingent dona senectae?
Quando oblita mihi tot carmina. totq; per æuum
Connexa historiae soccos aulaeq; regum,
Et Melicos Lyricosq; modos præfando nouabis?
Obductosq; seni facies puera scire sensus?
Te præeunte nepos modulata poemata Placci,
Alti sonumq; iterum fas est didici sse Maronem.
Tu quoq; qui Latium lecto sermone Terenti
Comis & astricto percurris pulpita socco,
Ad noua uix memorem diuerbia coge senectam.
Iam facinus Catilina tuum, Lepidiq; tumultum
Ab Lepido & Catulo iam res & tempora Romæ
Orsus bisse nos seriem connecto per annos.
Iam lego ciuili mixtum mauorte duellum,
Mouit quod socio Sertorius exul libero,
Nec rudis hoc auus admoneo, sed mille docendo
Ingenia expertus multos lactantibus annis
Ipse alui, gremioq; fouens & murmura soluens
Eripui tenerum blandis nutricibus æuum.
Mox pueros molli monitu et formidine leni
Pellexi, ut nutes peterent per acerba profectus,
Capturi dulcem fructum radicis amaræ
Idem uesticipes motu iam puberis æui,
Ad mores artesq; bonas fandi q; uigorem
Produxi, quamquam imperium ceruice negarent

Ferre, nec insertis præberent ora lupatis.
 Ardua temperies, dura experientia, rarus
 Euentus, longo rerum spectatus ab usu,
 Ut regat indocilem mitis censura iuuentam.
 Quæ tolerata mihi donec iam ærumna iuuaret,
 Leniretq; usum bona consuetudo laborum
 Donec ad Augustæ pia munera disciplinæ
 Accirer, uarioq; accingerer auctus honore,
 Aurea cum parere mihi pallatia iussum.
 Absistat Nemesis, ferat & Fortuna iocantem.
 Præfedi imperio, dum prætextatus in ostro
 Et sceptro & solio sibi præfert iura magistri,
 Maioresq; putat nostros Augustus honores.
 Quos mox sublimi, maturus protulit auctu,
 Quæstor ut Augustus patri natoq; crearer,
 Ut præfecturam duplicem, sellamq; curulem,
 Ut trabeam, pī tamq; togam, mea præmia, consul
 Induerer, Fastisq; meis prælatus haberer.
 His ego quæsiui meritum quam grande nepoti
 Consul auus, lumenq; tuæ præluceo uitæ
 Quamuis & patrio iamdudum nomine clarus,
 Posses ornatus, posses oneratus haberi.
 Accesit tamen ex nobis honor inclytus, hunc tu
 Bffice, ne sit onus, per te ut connixus in altum
 Conscendas, speresq; tuos te consule fasces.

EMVLATIO.

Ouid. lib. III. Amo.

Tunc

*Tunc bene fortis equus reſerato carcere currit
Cum quos prætereat, quos ſue ſequatur habet.*

STYLVS.

*Horat. lib. I. Epistol.
Sæpe ſtilum uertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus, neq; te ut mirctur turba labores,
Contentus paucis lectoribus.*

EXPERIENTIA.

*Manilius lib. I.
Per uarios uſus artem experientia fecit
Exemplo monſtrante uiam.*

*Publi. Mi.
Discipulus eſt prioris poſterior dies.*

ELOQVENTIA ET EIVS VIS.

*Virgilius lib. I. Aeneid.
Ac uelut in magno populo cum ſæpe coorta eſt
Seditio, ſeu itq; animis ignobile uulguſ
Iamq; faces, & ſaxa uolant, furor arma miniſtrat
Tum pietate grauem, ac meritis ſi forte uirum quent
Conſpexere, ſilent, arreſtisq; auribus aſtant,
Ille regit dictis animos, & pectora mulcet,*

*Tibullus lib. III.
Nam ſeu diuerſi fræmat inconstantia uulgi,
Non alius ſedare queat, ſeu iudicis ira*

Sit

Sit placanda, tuis poterit mitescere uerbis.

Ouid. II. Tristi.

Discitur, innocuas ut agat, facundia, caussas,
Protegit hæc fontes, immeritosq; premit.

Publi. Mi.

Comes facundus, in uia pro uehiculo est. *Amos vertigis*

CARMINA ET INGENII

monumenta immortalia.

Tibullus lib. I.

Hæc, male nunc artes miseras hæc secula tractant

Iam tener assuevit munera uelle puer.

Pieridas pueri, doctos & amate poetas

Aurea nec superent muncra pieridas,

Carminè purpurea est Nisi coma, carmina ni sint,

Ex humero Pelopis non nituisset ebur.

Quem referent Musæ, uiuet, dum robora tellus,

Dum coelum stellas, dum uebet annis aquas.

Horat. lib. III. Car.

Dignum laude uirum, musa uetat mori

Ouid. lib. III. de Ponto.

Carminè sit uiuax uirtus expersq; sepulchri,

Noticiam seræ posteritatis habet.

Propertius lib. III.

Nam neq; Pyramidum sumptus ad sidera ducti,

Nec Iouis Elci coelum imitata domus,

Nec Mausolei diues fortuna sepulchri

Mortis ab extrema conditione uacat,

D

Aut

Aut illis flammæ, aut imber subducet honores;

A nnorum aut ictu pondera uicta ruent.

At non ingenio quæsitum nomen ab æuo

Excidet, ingenio stat sine morte decus.

Horat. lib. II. Epist.

Carminibus dii superi placantur, carminibus Manes.

Ouid. lib. III. Tristi.

Singula quid referam? nil non mortale tenemus,

Pectoris exceptis, ingenijq; bonis

Idem lib. I. Amo. Eleg. X.

Scinduntur uestes, gemmæ franguntur & aurum

Carmina quam tribuent fama perennis erit.

Idem eo lib. Eleg. XV.

Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ide

Dum rapidas Simois in mare uoluet aquas

Viuet & Ascræus, dum mustis uua tumebit,

Dum cadet incurua falce resecta Ceres.

Battiades toto semper cantabitur orbe,

Quamuis ingenio non ualeat, arte ualeat.

Nulla Sophocleo ueniet iactura cothurno.

Cum sole, & luna semper Aratus erit.

Dum fallax seruus, durus pater, improba lena

Viuet, dum meretrix blanda: Menandrus erit.

Ennius arte carens, animosiq; Accius oris,

Casurum nullo tempore nomen habent.

Varronem, primamq; ratem quæ nesciet etas?

Aureaq; æsonio terga petita duci?

Carmina

Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
 Exitio terras cum dabit una dies.
 Tityrus, & segetes, anciaq; arma legentur,
 Roma triumphati dum caput orbis erit.
 Donec erunt ignes, arcusq; Cupidinis arma:
 Discentur numeri culte Tibulle tui.
 Gallus, & hesperijs, & Gallus notus eojs,
 Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
 Ergo cum silices, cum dens patientis aratri
 Depereant aëo, carmina morte carent.
 Cedant carminibus reges, regumq; triumphis,
 Cedat & auriferi ripa beata Tagi.
 Vilia miretur vulgus, mihi flavus Apollo
 Pocula Castalia plena ministret aqua.
 Sustineamq; coma metuentem frigora myrtum.
 Atq; ita sollicito multus amante legar.
 Pascitur in uuis liuor, post fata quiescit:
 Tunc suus ex merito queng; tuetur honor.
 Ergo etiam, cum me supremus adusserit ignis:
 Vivam: parsq; mei magna superstes erit.

Invidia.

POETAE.

Ovidius lib. III. Artis.

Quid petitur sacris nisi tantum fama poetis
 Hoc votum nostri summa laboris habet.
 Cura ducum fuerant olim regumq; poete
 Præmiaq; antiqui magnatulere chori,

D 2

sanctaq;

Sanctaq; maiestas, & erat uenerabile nomen
Vatibus, & largæ saepe dabantur opes,
Ennius emeruit Calabris in montibus hortos
Contiguus poni Scipio magne tibi.
Nunc hederae sine honore iacent, operataq; doctis
Cura uigil Musis, nomen inertis habet.
Sed famam uigilare iuuat, quis nossset Homerum,
Ilias aethernum si latuisset opus.

Idem. III. Amo.

At sacri uates & diuum cura uocamur,
Sunt etiam qui nos numen habere putant.

Idem. VI. Fasto.

Est deus in nobis agitante calescimus illo
Impetus hic sacrae semina mentis habet.

Quid. lib. III. de Arte.

Est deus in nobis, sunt & commercia caeli,
Sedibus aethereis spiritus ille uenit

Idem eo lib. III. de Ar.

Adde quod insidiae sacris à uatib. absunt
Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos.

Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi
Contempto colitur lectus & umbra foro.

Horat. Lib. II. Episto.

Scribimus indocti, doctiq; poemata passim
Hic error tamen, & leuis haec insania, quantas
Virtutes habeat, sic collige, uatis auarus
Non temere est animus, uersus amat, hoc studet unū.

Detris

Detrimēta, fugas seruorum, incendia ridet,
 Non fraudem socio, puero non cogitat ullam
 Pupillo, uiuit siliquis, & pane secundo,
 Militie quanquam piger & malus, utilis urbi.
 Si das hoc, paruis quoq; rebus magna iuari
 Os tenerum pueri, balbumq; poeta figurat
 Torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aurem,
 Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
 Recte facta refert, orientia tempora notis
 Instruit exemplis, inopem solatur & egrum.

Hor. lib. II. Epi.

At qui legitimū cupiet fecisse poema
 Cum tabulis animum censoris sumet honesti,
 Audebit quaecumq; parum splendoris habebunt,
 Et sine pondere erunt & honore indigna ferentur,
 Verba mouere loco, quamuis inuita recedant
 Et uersentur adhuc intra penetralia Vestae
 Obscurata diu populo, bonus eruet atq;
 Proferet in lucem spectiosa uocabula rerum,
 Quae praeis memorata Catonibus atq; Cethegis,
 Nunc situs informis premit, et deserta uelustas.
 Adsciscet noua, quae genitor produxerit usus,
 Vehemens & liquidus, puroq; simillimus amni,
 Fundet opes, Latiumq; beabit diuite lingua,
 Luxuriantia compestet, nimis aspera sano
 Leuabit cultu, uirtute carentia tollet,
 Ludentis spectiem dabit, & torquetur, ut qui

Nunc Satyrum, nunc agrestem cyclopa mouetur.

PRAECEPTA Q VALIA
esse debeant.

Horatius de arte Poet.

Quicquid præcipies esto brevis, ut cito dicta

Percipiant animi dociles, teneantq; fideles.

LIBERI Q VOMODO EDV
ducandi, & exempla alio-
rum quam uim
habeant.

Iuuenal. Saty. XIII.

Nil dictu fœdum, uisûq; hæc limina tangat,

Intra quæ puer est, procul hinc, procul inde puellæ

Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.

Maxima debetur puero reuerentia, si quid

Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,

Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.

Et paulo infra.

Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino

Atria displiceant oculis uenientis amici,

Nec persusa luto sit porticus, & tamen uno

Semodio scobis hæc emendat seruilus unus.

Illud non agitas, ut sanctam filius omni

Aspiciat sine labe domum, uitioq; carentem?

Gratum est, quod patriæ ciuem, populoq; dedisti,

Si facis

Si facis ut patrie sit idoneus, utilis agris
 Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis
 Plurimum enim intercrit, quibus artibus, & quibus Educatio
 Moribus instituas, serpente ciconia pullos (hunc tu nis uis.
 Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
 Illi eadem sumptis quæ erunt animalia pennis.

Idem eadem Saty.

Parcendum est teneris, nondum impleuere medullas
 Natiuæ mala nequitie, cum pectere barbam
 Cœperit, & longi mucronem admittere cultri
 Falsus erit testis, uendet periuria, summa
 Exigua, Cereris tangens aramq; pedemq;
 Elatam iam crede nurum, si limina uestra
 Mortifera cum dote subit, quibus illa premetur
 Per somnum digitis? nam quæ terraq; mariq;
 Acquirenda putes, breuior uia conferet illi
 Nullus enim magni sceleris labor, hæc ego nunquam
 Mandavi dices olim, nec talia suasi,
 Mentis causa male tamen est, & origo penes te.
 Nam quisquis magni census præcepit amorem,
 Et Leuo monitu pueros producit auaros,
 Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 Dat libertatem, & totas effudit habenas
 Curriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
 Et te contempto rapitur, metisq; relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.

Licentia.

D 4

Plus.

In nomine Domini
Amén

Plautus in Trinum. actu. II.

Philito senex. Lysiteles adolescens.

Quo illic homo se penetrauit ex ædibus? Ly.

Pater adsum,

Impera quid uis, neq; tibi ero in mora, neq;

latebrose me abs tuo

Conspectu occultabo. Ph. Fœceris par tuis cæteris
factis, patrem

Tuum si percoles, per pietatem nolo ego cum impro-
bis te uiris

Gnate mi, neq; in uia, neq; in foro ullum sermonem
exequi.

Noui ego hoc sæculum moribus quibus sit, malus bo-
num malum

Esse uult, ut sit sui similis, turbant, miscent mores mas-
li, rapax,

Auarus, inuidus, sacrum, prophanum, publicum pri-
uatum habent.

Hiulca gens, hæc ego doleo, hæc sunt, quæ excrucis-
ant.

Hæc dies, noctesq; tibi canto, ut caueas, quod ma-
nu non queunt.

Tangere, tantum fas habent, quo manus abstineant.

Cetera rape, trabe, fuge, late, lachrimas, hæc mihi,
quom uideo,

Elicium, quia ego ad hoc genus hominum duraui,
quin prius.

Me ad

Me ad plureis penetraui, nam ij mores maiorum lau-
dant,

Eosdem latitant, hisce ego te artibus gratiam fa-
cio, neu colas

Neu imbuas ingenium, meo modo & moribus uiui-
to antiquis

Que ego tibi præcipio, hæc facito, nihil ego istos
moror fatuos

Mores, & turbidos, quibus boni dedecorant se, hæc
tibi, si mea

Imperia capeffes, multa bona in pectore confident.

Ly. Semper ego usq; ad hanc ætatem ab incunte
adolescencia

Tuis seruiui seruitutem imperijs, & præceptis pa-
ter.

Proin ego me liberum esse ratus sum, pro imperio
tuo

Meum animum tibi seruitutem seruire æquom cens
sui.

Ph. Qui homo cum animo inde ab incunte depu-
gnat suo,

Vtrum id ita ne esse mauelit, ut cum animus æquom
censeat,

An ita potius, ut parentis eum esse & cognati ue-
lint

Si animus hominem perpulit, actum est si animo ser-
uiuit, non sibi,

Si ipse animum perpulit, dum uiuit, uictor uictorum
cluet.

Tu si animum uicisti potius quam animus te, est quod
gaudeas.

Nimio satius tui opus est, te ita esse, quam ut animo
lubet.

Qui animum uincunt, quam quos animus, semper
probiores

Cluent. Ijs istæ ego mihi semper habui ætati
tegumentum

Meæ, ne penetrarem me usquam, ubi esset damni con
ciliabulum:

Ne noctu irem obambulatum, ne suum adimerem
alteri.

Neu tibi egritudinem pater parerem, parsi sedulo.

Sartatecta, tua præcepta usque habui mea mode
stia.

PH. Quid exprobras, bene quod fecisti, tibi
fecisti, non mihi.

Mihi quidem ætas acta est, tua istuc refert ma
xime.

Is probus est, quem non pœnitet, quam probus sit, ex
frugi bonæ.

Benefacta bene factis alijs pertegito, ne perpluant.

Qui ipse se contemnit, in eo est indoles industrie.

Plautus in Trinu.

Semper tu hoc facito cogites

Id opti

Id optimum esse, tute ut sis optimus, si id nequideris
saltem ut,

Optumis sis proximus.

Terent. in Adel.

Hoc patrium est potius consuefacere filium

Sua sponte recte facere, quam alieno metu.

Hoc pater ac dominus interest, hoc quinequit,

Fateatur se nescire imperare liberis.

Idem ibidem.

Vt quisq; filium suum vult esse, ita est.

Horat. lib. I. Sermo.

^{Foris} Insuevit pater optimus ^{hoc} me,

Vt fugerem, exemplis uitiorum quæq; notando. ^{Exemplorū}

Cum me hortaretur parce, frugaliter, atq; ^{Quanta} ^{sit} uis.

Viuerem uti contentus eo, quod mi ipse parasset.

Nonne uides Albi ut male uiuat filius? utq;

Barus mops & magnum documentum, ne patriā rem

Perdere quis uelit, a turpi meretricis amore

Cum deterreret, Sectani dissimilis sis.

Ne sequerer mechas, concessa cum Venerē uti

Possē, deprensī non bella est fama Treboni,

Aiebat, sapiens uitatu, quidq; petitu

Sit melius, causas reddet tibi, mi satis est, si

Traditum ab antiquis morem seruare, tuamq;

Dum custodis eges, uitam famamq; tueri

Incoluem possem, simul ac durauerit etas

Membra, animamq; tuum, nabis sine cortice, sic me

Formabat

Formabat puerum dictis, & siue iubebat
Ut facerem quid, habes authorem, quō facias hoc
Vnum ex iudicibus selectis obiebat.
Siue uetabat, an hoc inhonestum, & inutile factum
Nec ne sit, addubites? flagret rumore malo cum
Hic, atq; ille, auidos uicinum furus, ut egros
Exanimat, mortisq; metu sibi parcere cogit,
Sic teneros animos, aliena obprobria, sepe
Absterrent uitij

Iuuen. Saty. XIII.

Sic natura iubet, uelocius, & citius, nos
Corrumpunt uitiorum exempla domestica, magnis
Cum subeant animos autoribus, unus & alter
Forſitan hæc spernant iuuenes, quibus arte benigna
Et meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt
Et monstrata diu ueteris trahit orbita culpa.
Abstineas igitur damnis huius sce, etenim uel
Vna potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus ac prauis, omnes sumus, & Catilinam
Quocunq; in populo uideas, quocunq; sub axe,
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam.

Actus. I. Scena. II.

Philolaches adolescens.

Recordatus multum, & diu cogit. ui,

Argumentum

Natura ho-
minum cor-
rupta.

Argumentaq; in pectus multa institui
Ego, atq; in meo corde, si est quod mihi cor,
Eam rem uolutaui & diu disputauī,
Hominem quoui rei, quando natus est,
Similem esse arbitrarer, simulacrumq; habere,
Id repperi iam exemplum
Novarum ædium esse arbitror similem ego hominē,
Quando hic natus est, ei rei argumenta dicam,
Atq; hoc haud uidetur uerisimile uobis,
At ego id faciam esse ita, ut credatis,
Profecto ita esse, ut prædico, uero uincam,
Atq; hoc uosmetipsi scio,
Perinde uti nunc ego esse autumo, quando
Dicta audietis mea, haud aliter id dicetis,
Ascultate argumenta dum dico ad hanc rem,
Simul gnarituros uolo esse hanc rem mecum.
Ædes quom ex templo sunt paratæ, expolitæ,
Factæ probe, examussum
Laudant fabrum, atq; ædes probant, sibi quisq;
Inde exemplum expetunt sibi quisq; simile,
Suo usq; sumptu, operæ ne parcunt suæ,
Atq; ubi illo immigrat nequam homo indiligensq;
Cum pigra familia immundus, instrenuus.
Hic iam ædibus uitium additur
Bonæ cum curantur male
Atq; illud sepe fit, tempestas uenit,
Confringit tegulas, imbricesq; ibi

Dominus

Homini indiligens reddere alias ne uult
Venit imber, lauit parietes, perpluunt
Tigna, putrefacit aer operam fabri,
Nequior iam factus est usus ædium
Atq; baud fabriculpa, sed magna pars
Morā hanc induxerunt si quid nammo sarciri potest
Vsq; dum mantant, neq; id faciunt, donicum
Parietes ruant, edificantur ædes totæ denuo.
Hæc argumenta ego edificijs dixi, Nunc etiam uolo
Dicere, ut homines ædium esse similes arbitremini.
Primum dum parentes fabri liberum sunt,
Et fundamentum substruunt liberorum,
Extollunt, parant sedulo infirmitatem,
Et ut in usum boni, & in speciem populo
Sint, sibiq; aut materiæ ne parcunt,
Nec sumptus ibi sumptui esse ducunt,
Expoliunt, docent literas, iura & leges
Sumptu suo, & labore nituntur, ut
Alij sibi esse illorum similes expetant,
Ad legionem quom itant, adminiculum eis danunt
Tum aliquem cognatum suum
Eatenus abeunt a fabris
Vnum ubi emeritum est stipendium. Igitur tum
Specimen cernitur, quo eueniat edificatio.
Nam ego ad id frugi usq; & probus fui, in fabricorū
Potestate dum fui
Posteaquam immigraui in ingenium meum

Perdidi

Perdidi operam fabrorum ilico, oppido
Venit ignauia, ea mihi tempestas fuit,
Ea mihi aduentu suo grandinem, imbremq; attulit,
Hæc uerecundiam mihi et uirtutis modum
Deturbauit, detexitq; me illico
Post illa obtigere eam negligens fui,
Continuo pro imbre amor aduenit in cor meum,
Is usq; in pectus permanauit, permadefecit
Cor meum. Nunc simul res, fides, fama, uirtus,
Decusq; deseruerunt, ego sum in usu
Factus nimio nequior, atq; Edepol ita
Hæc tigna humide putent, non uideor mihi
Sarcire posse ædeis meas, quin totæ
Perpetuæ ruant, quin cum fundamento
Peterint, nec quisquam esse auxilio queat,
Cor dolet, quum scio nunc ut sum, atq; ut fui,
Quo neq; industrius de iuuentute erat
Arte Gymnastica, disco, hastis, pila,
Cursu, armis, equo, uictitabam uolupte
Parsimonia et duricia, disciplinæ alijs eram
Optimi quiq; expetebant eam doctrinam sibi
Nunc postquam nihili sum, id uero incopte ingenio
repperi.

INSTITVTIO PRINCIPIS

ex Claudiano de quarto Honorii

Augusti consulatu.

Si tibi Parthorum solum fortuna dedisset

Chare

*Que uera
nobilitas.*

Virtus.

Ratio.

Chare puer, terrisq; procul uenerandus Eois
Barbarus arfacio confurgeret ore thiaras,
Sufficeret sublime genus, luxuq; fluentem
Deside, nobilitas posset te sola tueri
Altera Romane longe rectoribus aula
Conditio, uirtute decet non sanguine niti
Maior, & utilior facto coniuncta potenti
Vile latens uirtus, quid enim submersa tenebris
Proderit? obscuro ueluti sine remige puppis,
Vel lyra quæ recitet, uel qui non tenditur arcus,
Hanc tamen, haud quisquam qui non agnouerit ante
Semet, & incertos animi placauerit æstus
Inueniet, longis illuc ambagibus itur.
Disce orbis quod quisq; sibi, quum conderet artus
Nostros. æthereis miscens terrena Prometheus
Synceram patri mentem furatus olympo.
Coninuit claustris, indignantemq; reuinxit.
Et quum non aliter possent mortalia fingi
Adiunxit geminas, ille cum corpore lapsæ
Intercunt, hæc sola manet, bustoq; superstes
Euolat, hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, prospecturamq; labori.
Illas inferius collo, præceptaq; summe
Passuras domine, digna statione locauit.
Quippe opifex ueritus confundere sacra prophanis
Distribuit partes animæ, sedesq; remouit
Iram sanguinei regio sub pectore cordis

Protegit

Protegit, imbutam flammis, auidamq; nocendi,
 Præcipitemq; sui rabie succensa tumescit.
 Contrahitur stupefacta metu, quumq; omnia secum
 Duceret, & requiem membris uesana negaret,
 Inuenit pulmonis opem, madidumq; fluenti
 Præbuit, ut tumidæ ruerent in mollia fibræ.
 At sibi cuncta petens, nil collatura cupido
 In iecur, & tractus imos compulsa recessit.
 Que uelut immanes reserat dum belluarictus
 Expleri, pasciq; nequit, nunc uerbere curas
 Torquet auaritiæ, stimulis nunc flagrat amorum,
 Nunc gaudet, nunc mœsta dolet, saciataq; rursus
 Exoritur, cæsaq; redit pollentius hydra.
 Hos igitur potuit si quis sedare tumultus
 Inconcussa dabit puræ sacraria menti.
 Tu licet extremos late dominere per Indos
 Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent.
 Si metuis, si praua cupis, si ducers ira,
 Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
 Interius leges, tunc omnia iure tenebis,
 Quum poteris rex esse tui, procliuior usus
 In peiora datur, suadetq; licentia luxum,
 Illecebrisq; effrena fauet, tunc uiuere caste
 Asperius, quum prompta Venus, tum durius iræ
 Consulimus, quum poena patet sed comprime motus
 Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit
 Occurrat, mentemq; domet respectus honesti.

Ira sedes.

Auaritiæ se
des.

Quis liber

Licentia.

E

Hoc

A Hoc te praeterea crebro sermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe.
Viucere cognoscas, cunctis tua gentibus esse
Facta palam, nec posse dari regalibus usquam
Secretum uitij, nam lux altissima fâti

Principum
uitia con- Occultum nil esse finit, latebrasq; per omnes
spicua. Intrat, & obstrufos explorat fama recessus.

R Sis pius in primis, nam quum uincamur in omni
Munere, sola deos aequat clementia nobis.
Neu dubie suspectus agas, neu falsus amicis,
Rumorume uidus, qui talia curat, inanes,
Horrebit strepitus, nulla non anxius hora.

T Non sic excubia, nec circumstantia pila,
Quam tutatur amor, non extorquebis amari.
Hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.
Nonne uidet operum qui se pulcherrimus ipse
Mundus amore ligat? nec ui connexa per æuum
Conspirant elementa sibi? qui limite Phoebus
E Contentus medio, contentus littore pontus,
Et qui perpetuo terras ambitq; uehitq;.

Tyrannus. Nec premat incumbens oneri, nec cesserit acris
Qui terret plus ipse timet, sors ista tyrannus
Conuenit, inuideant claris, fortesq; trucidant.

S Muniti gladijs uiuant, si ptiq; uenenis
Ancipites habeant artes, trepidiq; minentur.
Tu ciuem patremq; geras, tu consule cunctis
Nec tibi, nec tua te moueant, sed publica uota

In continuu

In commune iubes siquid, censesq; tenendum,
 Primus iussa subi, tunc obseruamior æqui
 Fit populus, nec ferre uetat, quum uiderit ipsum
 Auctorem parere sibi, componitur orbis
 Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus
 Humanos edicta ualent, quam uita regentis.
 Mobile mutatur semper cum principe uulgus.
 His tamen effectis, nec fastidire minores,
 Neu pete præscriptos homini transcendere fines.
 Inquinat egregios adiuncta superbia mores.
 Non tibi tradidimus dociles seruire Sabeos
 Armeniæ dominum, nec te præfecimus oræ,
 Nec damus Assyriam, tenuit quam scemina, gentem.
 Romani, qui cuncta diu rexere, regendi
 Qui nec Tarquini fastus, nec iura tulere
 Cæsaris, annales ueterum delicta loquuntur.
 Hærebant macule, quis non per secula damnat
 Cæsareæ portenta domus? quam dira Neronis
 Funera? quam rupes caprearum tetra latebit
 Incesto possessa senis uictura feretur
 Gloria Traiani, non tam qui Tigride uicto
 Nostra triumphati fuerat prouincia Parthi.
 Alta quod inuectus fractis capitolia Dacis
 Quam patriæ quod nutis erat, nec desine tales
 Nate sequi, si bella tonant, prius agmina duris
 Exerce studijs, & sæuo præstrue Marti.
 Non brume requies, uon hybernacula segnes

P
 Qualis
 princeps,
 talis popu-
 lus.

A

C

I

S

E 2

Eneruent

A Eneruent torpore manus, ponenda salubri
 Castra loco, præbenda uigil custodia uallo.
 Disce ubi densari cuneus, ubi cornua tendi
 Acquiuis, aut iterum flecti, quæ montibus apta,
R Quæ campis acies, fraudi quæ accomoda uallis
 Quæ uia difficilis, fudit si mœnibus hostis,
 Tum tibi murali, libretur machina pulsu,
 Saxa rotet præceps aries, prætectaq; portas
T Testudo feriat, ruat emersura iuuentus
 Effossi per operta soli, si longa moretur
 Obsidio, tum uota caue secura remittas:
E Inclusumue putes, multis dammosa fuere
 Gaudia, dispersi pereunt, somnoq; soluti
 Sæpius incaute nocuit uictoria turbæ.
S Ne tibi regificis tentoria larga redundant
 Delicijs, non imbelles ad signa ministros
B Luxuries armata trahat, neu flantibus austris
 Neu pluuijs cedas, neu defensura calorem
 Aurea submoueant rapidos umbracula soles,
E Inuentis utare cibus, solabere partes
 Aequali sudore tuas, si collis iniquus
 Primus ini. syluam si cedere prouocat usus.
L Ne pudeat sumpta quercum strauisse bipenni,
 Calcatur si pigra palus, tuus ante profundum
L Prætentet sonipes, fluuios tu protere curru
 Herentes glacie, liquido tu scinde natatu,
I Nunc eques in medias equitum te consere turmas
 Nunc

Nunc pedes assistas pediti, tum promptius ibunt
 Te socio, tum conspicuus gratusq; geretur
 Sub te teste, labor.

Interea Musis animus dum mollior instet,
 Et quæ mox imitere legas, nec desinat unquam
 Tecum Graia loqui, tecum Romana uetustas
 Antiquos euolue duces, assuesce futura
 Militiæ, latium retro te confer in æuum,
 Libertas quesita placet, mirabere Brutum
 Perfidiam damnas, Metij faciabere poenis,
 Triste rigor nimius, Torquati desine mores,
 Mors impensa bonum, Decios uenerare ruentes,
 Vel solus quid fortis agat, te ponte soluto
 Oppositus Cocles, Mutij te flamma docebit
 Quid mora perfringat, Fabius, quid rebus in arctis
 Dux gerat, ostendet Gallorum strage Camillus,
 Discitur hinc, nullos meritis obsistere casus,
 Prorogat æternam feritas tibi punica famam
 Regule, successus superant aduersa Catonis,
 Discitur in quantum paupertas sobria possit,
 Pauper erat Curius, reges quum uinceret armis,
 Pauper Fabricius Pyrrhi cum sperneret aurum.
 Sordida Serranus flexit dictator aratra,
 Lustratæ lictore casæ, facesq; salignis
 Postibus affixit, collectæ consule messes,
 Et sulcata diu trabeato rura colono.

Artes hu-
 mane & li-
 berales.

Historiarū
 usus.

E S

Alieno

ALIENO PERICVLO SAPI-

re.

Publi Mim.

Bonum est, fugienda aspiciere alieno in malo

Terent. in *ævtovtuo*.

Ex alijs periculum facito, tibi quod ex usu fiet

Plaurus

Fœliciter sapit, qui alieno periculo sapit.

Publi. Mi.

Ex uitio alterius sapiens emendat suum.

Tibul. lib. III. Eleg. VII.

Vos ego nunc moneo, fœlix, quicumq; dolore

Alterius discas posse carere tuo.

OFFICIUM DISCIPVLORVM.

Ouid. lib. I. Artis.

Phyllirides puerum cytharæ præfecit Achillem

Atq; animos molli contudit arte feros,

Qui toties socios, toties exterruit hostes,

Creditur annosum pertimuisse senem,

Quis Hector sensurus erat poscente magistro,

Verberibus iussas præbuit ille manus.

Iuuen. Saty. VII.

Dij maiorem umbris tenuem, & sine pondere terrā

Spirantesq; Crocos, & in urna perpetuum uer,

Qui præceptorem sancti uoluere parentis

Esse loco, metuens uirge iam grandis Achilles

Cantabat patrijs in montibus.

Oblinio

OBLIVIO.

Plautus in Capti.

Mos obliuisci hominibus

Neq; nouisse, cuius nihili sit faciunda gratia

Publ. Mi.

Iniuriarum remedium est obliuio. 6

MEMORIA.

Plautus in Pseudo.

Memorem immemorem facit qui monet, quod me=
mor,

Meminit.

ADHORTATIO,

Ouid. lib. II. de Ponto.

Que tu cum præstes, remo tamen utar & aura

Nil nocet admissio subdere calcar equo. 2

Idem eo lib. de Ponto.

Acer & ad palmæ per se cursurus honores,

Si tamen horteris fortius ibit equus.

Ouid. lib. V. Tristi.

Qui monet ut facias, quod iam facis, ille monendo

Laudat, & hortatu comprobata acta suo.

Ouid. I. de remedi. Amo.

Impatiens animus nec adhuc tractabilis arte,

Respuit, atq; odio uerba monemnis habet.

NIHIL SUPRA VIRES ET
naturam tentandum.

Propert. lib. III.

Turpe est quod nequeas capiti committere pondus
Et pressum inflexo mox dare terga genu.
Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta,
Fama nec ex æquo ducitur ulla iugo.

Horat. de arte Poetica.

Tu nihil inuita dices faciesue Minerva

Idem ibidem.

Sumite materiam uestris qui scribitis æquam,
Viribus, & uersate diu quid ferre recusent
Quid ualeant humeri.

Corneli. Gall.

Quod natura negat, reddere nemo potest.

Martialis.

Qui sua metitur pondera ferre potest.

NOSCE TEIPSVM.

Inuenal. Sat. XI.

Ecce de cælo descendit ἡρώδι σκαυτόρ.
Figendum, & memori tractandum pectore, siue
Coniugium quæras, uel sacri in parte senatus
Esse uelis.

Horat. lib. I. Epistol.

Metiri se quæq; suo modulo ac pede uerum est.

Persi.

Perſius Saty. III.

Tecum habita, ut noris, quam ſit tibi curta ſupellex

LABOR, OPERA, ASSIDVITAS.

Virgilius lib. I. Georg.

labor omnia uincit

Improbuſ, & duris urgens in rebus egeſtas.

Terent, in Heau.

Nil tam difficile eſt quin querendo inueſtigari
poſſit.

Horatius. de arte Poe.

Qui ſtudet optatam curſu contingere metam

Multa tulit, fecitq; puer, ſudauit & aſit,

Abſtinuit Venere, & uino.

Hor. lib. I. Sermo.

Nil ſine magno.

Vita labore dedit mortalibus.

Tibullus.

Nec te poeniteat duros ſubiſſe labores,

Aut operi inſuetas attenuaſſe manus

Claudia. in nuptiis Honorii

Auguſti & Mariae.

Non quiſquam fruitur ueris odoribus

Hyblaeos latebris nec ſpoliat fauos

Si fronti caueat, ſi timeat rubos.

Armat ſpina roſas, mella tegunt apes

E S

Sue

SVAE QVISQVE FORTVNAE
faber.

Ouid. *Vin. Meta.*

Sibi quisq; profecto
Est deus, ignavis precib. fortuna repugnat.

OCIVM ANIMI RELAXATIO.

Ouid. *lib. I. de Ponto.*

Ocia corpus abunt, animus quoq; pascitur illis,
Immodicus contra carpit utrumq; labor.

Ouid. *EPist. III.*

Quod caret alterna requie durabile non est,
Hec reparat vires fessaq; membra nouat.

OCIVM IGNAVVM.

Ouid. *lib. V. Trist. Eleg. XII.*

Adde quod ingenium longa rubigine Lesum
Torpet, & est multo, quam fuit ante minus.
Fertil, assiduo si non renouetur aratro,
Nil, nisi cum spinis gramen, habebit ager.
Tempore qui longo steterit, male curret, & inter
Carceribus missos ultimus ibit equus.
Vertitur in teneram cariam, rimisq; dehiscit,
si qua diu solitis Cymba uacabit aquis.

Ouid. *lib. I. de Ponto.*

Cernis ut ignauum corrumpant otia corpus?
Vt capiant uitium ni moucantur aquae?

Idem

Idem lib. 1. de Retie.

Ocia si tollas, perire Cupidinis arcus

Contempteq; iacent, & sine luce faces

Quam platanus riuo gaudet, quam populus unda,

Et quam limosa canna palustris humo,

Tam uenus ocia amat.

Hor. lib. 1. Epi.

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati

Sponsi Penelopes, nebulones Alcimoq;

In cute curanda plus æquo operata iuuentus,

Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &

Ad strepitum Citharæ cessatum ducere curam.

Catullus.

Ocium Catulle tibi molestum est

Ocio exultas nimiumq; gaudes,

Ocium reges prius, & beatas

Perdidiit urbes.

Lucanus lib. III.

Variam semper dant ocia mentem

Plautus in Rudent.

Nimis homo

Nihili est, qui piger est, nimisq; id genus odi male,
uigilare

Decet hominem, qui uult sua tempore conficere offi-
cia.

Non illum expectare oportet, dum herus se ad susci-
tet officium

Nam

Nam qui dormiunt libenter, sine lucro & cum ma-
lore quiescunt.

Terent. in Andria.

Ita ingenium est omnium

Hominum à labore proclive ad libidinem.

Pub. Mi.

Arcum intensio frangit, animum remissio,

Ennius ut citatur a Gellio.

Ocio qui nescit uti, plus negocij habet,

Quam cum est negotium in negotio.

Nam cui quod agat, institutum est, nullo negotio

Id agit, studet ibi, mentem atq; animum delectat suis

Ocioso inicio animus nescit, quid velit.

CVRA.

Oui. lib. III. Meta.

Attenuant uigiles corpus miserabile curæ

Idem. III. Fasto.

Sollicite mentes speq; metuq; pauent.

VOLUPTAS.

Plautus in Merca.

Voluptas est malorum esca.

Idem in Amphitry.

Ita quoiq; comparatum

Est, in etate hominum, ita dijs placitum, uoluptati ut
mœror,

Comes

Comes consequatur, quā incommodi plus, malique
ilico

Adsit, boni si obtigit quippiam.

Hora. li. i. Epi.

Sperne uoluptates, nocet emptā dolore uoluptas.

Ouid. lib. VII. Mera.

Vsq; adeo nulla est sincera uoluptas

Sollicitumq; aliquid letis interuenit.

Idem lib. VI. Fastor.

Scilicet interdum miscentur tristia letis

Iuena. Saty. XI.

Voluptates commendat rarior usus.

CONTINENTIA.

Ouidi. EPist. XVI.

Est uirtus placitis abstinuisse bonis.

VINVM, EBRIETAS.

Horat. Lib. i. Episto.

Quid non Ebrietas designat? operta recludit,

Spes iubet esse ratas, in praelia trudit incertum,

Sollicitis animis onus eximit, addocet artes.

Fœcundi calices, quem non fecere disertum?

Contracta quem non in paupertate solutum?

Ouid. lib. II. de Re. Amo.

Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas

Eripiat, si qua est inter utrumq; nocet.

Ouidius

Ouid. lib. I. de arte Aman.

Vina parant animos, faciuntq; calorib aptos.
Cura fugit, multo diluiturq; mero.
Tunc ueniunt risus, tum pauper cornua sumit,
Tunc dolor & cura, rugaq; frontis abit.
Tunc aperit mentes auro rarissima nostro
simplicitas, artes excutiente deo.

Tibul. lib. I.

Bacchus & agricolae magno confecta labore
Pectora tristitie dissoluenda dedit.
Bacchus et afflictis requiem mortalib. affert,
Crura licet dura compede pulsa sonent.

Propert. lib. II.

Vino forma perit, uino corrumpitur etas.

VIRGILIUS SIVE QVISQVIS
est auctor de Venere &
Vino.

Nec Veneris, nec tu Vini tenearis amore,
Vno namq; modo Vina, Venusq; nocent.
Vt Venus, enervat vires, sic copia Bacchi,
Attenuat gressus, debilitatq; pedes.
Multos cæcus amor cogit secreta fateri,
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum sepe parit ferus exitiale Cupido,
Sepe manus itidem Bacchus ad arma uocat.
Perdidit horrendo Troiam Venus improba bello,
At lapia

At Lapithas bello perdis lachre graui.
 Deniq; cum menceis hominum furiant uterq;
 Et pudor, & probitas, & metus omnis abest.
 Compedit. Venerem, uinctis constringe Lyncum,
 Ne te munerib. ledat uterq; suis.
 Vina sitim sedent, natis Venus alma creandis
 Seruiat, hos fines transilisse nocet.

SOBRIETAS.

Horat. lib. II. Sermo.

Accipe nunc uictus tenuis quæ quantaq; secum
 Afferat, in primis ualeas bene, nam uarie res
 Ut noceant homini credas, memor illius escæ,
 Quæ simplex olim tibi sederit, at simul asis
 Miscueris elixa, simul conchyliis turdis,
 Dulcia se in bilem uertent, stomachoq; tumultum
 Lenta feret pituita, uides, ut pallidus omnis
 Cæna de surgat dubia? quin corpus onustum
 Hesternis uitijs, animum quoq; prægrauat una,
 Atq; affigit humo diuine particulam auræ.
 Alter ubi dicto citius, curata sopori
 Membra dedit, uegetus præscripta ad munia surgit,

FAMES.

Descriptio Famis apud Ouid.
 lib. VIII. Metæ.

Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris

Triste

Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus.
Frigus iners, illic habitant Pallorq; Tremorq;
Et ieiuna fames & cet.

Et infra.

Quæsitamq; famem lapidoso uidit in antro,
Vnguibus & raris uellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, caua lumina, pallor in ore,
Labra incana sita, scabri rubigine dentes,
Dura cutis, per quam spectari uiscera possent,
Ossa sub incuruis extabant arida lumbis.
Ventris erat, pro uentre locus, pendere putares
Pectus, & à spine tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genuumq; tumebat
Orbis, & immodico prodibant tumere tali.

L V X V S.

Lucanus lib. III.

O prodigia rerum

Luxuries nunquam paruo contenta paratu,
Et quæditorum terra, pelagoq; ciborum
Ambuiosa fames & laute gloria mensæ,
Discite, quam paruo liceat producere uitam,
Et quantum natura petat.

A M O R.

Prop. lib. II.

Quicumq; ille fuit puerum qui pinxit amorem,
Nunc putas miras hunc habuisse manus?

Hic

Hic primum uidit sine sensu uiuere amantes,

Et leuibus curis magna perire bona.

Idem non frustra uentosas addidit alas,

Fecit & humano corde uolare deum.

Scilicet alterna quoniam iactamur in unda,

Nostraque non ullis permanet aura locis.

Et merito hamatis manus est armata sagittis,

Et pharetra ex humero gnoscia utroque iacet.

Ante ferit quoniam, tuti quam cernimus hostem,

Nec quisquam ex illo uulnere sanus abit.

Ouid. lib. I. de Reme.

Vtile propositum est se uas extinguere flammam,

Nec seruum uitae pectus habere suum.

Ouid. lib. II. Amo.

Nox & amor uinumque nihil moderabile suadent,

Illam pudore uacat, Liber, amorque metu

Idem de Reme.

Dum furor in cursu est, currenti cede furori,

Difficiles aditus impetus omnis habet

Propertius lib. II.

Omnes humanos sanat medicina dolores.

Solus amor morbi non amat artificem.

Ouid. lib. I. Meta.

Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis.

Prop. lib. II.

Non ita Carpathie uariant Aquilonibus undae,

Nec dubio nubes uertitur atra Noto,

E

Quam

Quam facile irati uerbo mutantur amantes,
Dum licet iniusto subtrahere colla iugo
Catullus.

Difficile est longum subito deponere amorem.
Propert. lib. II.

Errat qui finem uesani querit amoris,
Verus amor nullum nouit habere modum.

Idem ibidem.

Libertas quoniam nulli iam restat amanti,
Nullus liber erit, si quis amare uolet.

Idem ibidem.

Scilicet infano nemo in amore uidet.

Idem.

Turpis amor surdis auribus esse solet.

Oui. lib. II. Meta.

Non bene conueniunt, nec in una sede morantur
Maiestas & amor.

Ouid. lib. I. de Re. Amo.

Finem qui queris amanti,

Cedit amor rebus. res age, tutus eris.

Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes,

Da uacuae menti, quo teneatur opus.

Queritur Aegysthus quare sit factus adulter,

In promptu causa est, desidiosus erat.

Idem. lib. II. Remed.

Diuitijs alitur luxuriosus amor.

Ouidi. EPist. I.

Res est

Res est solliciti plena timoris amor.

Terent, in Eunu.

Queres in se neq; consilium neq; modum

Habet ullum, eam consilio regere non potes,

In amore hæc omnia insunt uitia, iniuriæ,

Suspitiones, inimicitie, inducie,

Bellum, pax rursum, incerta hæc si tu postules

Ratione certa facere, nihilo plus agas,

Quam si des operam, ut cum ratione insanias.

Idem ibidem.

Sine Cerere & Libero friget Venus.

Plau. in Cistella.

Nanq; ecaster amor et melle et felle est foecundissimus

Gustum dat dulce, amarū ad sacietatē usq; aggerit.

Idem in Merca.

Nam amorem hæc cuncta uitia sectari solent

Cura ægritudo, dolor, nimiaq; elegancia.

Hec non illum modo qui amat, sed quenq; attigit,

Magno atq; solido mulctat infertunio.

Nec pol profecto quisquam sine grandi malo,

Præterquam res patitur, studet elegantia.

Sed amori accedunt etiam ultra hæc, quæ diximus,

Insomnia, ærumna, error, & terror, & fuga,

Ineptia, stultitiaq; adeo, & temeritas,

Incogitantia, excors immodestia,

Petulantia, cupiditas, & maleuolentia.

Inheret etiam auaritia, desidia, iniuria,

Inopia, contumelia, & diffendium,
Plaut. in Trinum. Aſtu. II.
Lyſiteles adoleſcens.

Nunquam

Amor quemquam niſi cupidum hominem poſtulat,
ſe in plagas
Conijcere eos cupit, eos conſectatur, ſubdole blandi-
tur, ab re
Conſulit, blandiloquentulus, harpago, mendax, cu-
pes, auarus,
Elegans deſpoliator, latebricolarum hominum cor-
ruptor,
Blandus, inops, cœlati indagator, nam quàm ad quod
clamat,
Quàm extemplo ſcœuis ſagittis percuffus eſt, illico res
foras
Labitur, liquitur, da mihi hoc, mel meū, ſi me amas,
ſi audis,
Ibi ille cuculos, ocelle mi, fiat & iſthuc, & ſi amplius
uis dari,
Dabitur, ibi illa pendentem ferit, iam amplius orat,
non ſat
Id eſt mali, ni amplius etiam, quod bibit, quod co-
meſt,
Quod facit ſumpti. nox datur, ducitur familia tota,
Veſtiſpicij, unctor, auri cuſtos, flabelliferæ, ſandali-
gerule,

Cantrices

Cantrices cistellatrices, nuncij, renuncij, raptores pa-
nis & peni.

Fit ipse, dum illis comis est, inops amator, hæc ego
quom ago cum

Meo animo, & recolo, ubi, qui eget, quam precij sit
parui, apage te

Amor non places, nihil te utor, quanquam illud est
dulce, esse & bibere

Amor amara dat, tibi satis, quod ægre sit, fugit fo-
rum.

Fugat uos cognatos, fugat ipse se à suo contui tu.

Neq; enim eum sibi amicum uolunt dici, mille modis
amor

Ignorandus est, procul abigendus est, atq; absti-
nendum.

Nam qui in amore præcipitauit, peius perit, quam
si saxo saliat,

Apagesis amor, tuas res tibi habe, amor mihi ami-
cus, ne suas unquam,

Sunt tamen quos miseros, malèq; habeas, quos tibi
obnoxios

Fecisti, certu, st ad frugem applicare animum, quam-
quam ibi animo

Labos grandis capitur, boni sibi hæc expetunt, rem,
fidem, honorem,

Gloriam, & gratiam, hoc probis precium est, eo mi
hi magis lubet

Cum probis potius, q̄ cum improbis uiuere uanidis.
cis.

Idem in Trinum.

Ita est amor, balista ut iacitur, nihil sic celere est,
neq; uolat

Atq; is, mores hominum moros, & morosos effi-
cit,

Minus placet, magis quod suadetur, quod dissuade-
tur placet,

Quom inopia est, cupias, quando eius copia, tum
non uelis,

Ille qui aspellit, is compellit, ille qui non suadet, ue-
tat,

Insanum est, & malum, in hospitium deuerti ad cuius
pidinem.

Pub. Mi.

Amor animi arbitrio sumitur, non ponitur

Idem.

Amare & sapere, uix deo conceditur

Prop. lib. ii. Eleg. XVIII.

Durius in terris nihil est quod uiuat amante

Nec, modo si sapias, quod minus esse uelis.

Ouid. lib. III. Meta.

Quoq; magis tegitur, te etus magis aestuat ignis.

Idem in Episto.

Quis enim bene celat amorem?

Eminet indicio prodita flamma suo.

Idem

Idem.

Sed male dissimulo, quis enim celauerit ignem?
Lumine qui semper, proditur ipse suo.

Idem.

Sed tamen apparet dissimulatus amor

MERETRIX.

Plautus in Trucu. Actu. II.

Astaphium ancilla.

Bonis esse oportet dentib. lenam probam,

Arridere quisquis ueniat, blandeq; alloqui, male
corde

Consultare, bene loqui lingua, meretricem esse simi-
lem sentis concedet,

Quenquam hominem attigerit, profecto aut malum
aut damnum

Dari, nunquam amatoris meretricem oportet causam
noscere,

Quin ubi nihil det, pro infrequente cum mittas mili-
tia domum.

Nec unquam quisquam probus erit amator, nisi qui rei
inimicus sit suæ, nugæ sunt, nisi quod modo cum dede-
rit,

Dare iam iubeat denuo, is amatur hic apud nos, qui
quod dedit,

Iocatur datum, dum habeat, tū amet, ubi nihil habeat,

Aliū quæstum capiat, æquo animo ipse, si nil habeat,

*Alijs qui habent, det locum. probus est amator, qui
Relictis reb. rem perdit suam.*

MVLIER.

Publi. Mi.

Aut amat, aut odit mulier, nihil est tertium.

MVLIER BONA.

Plautus in Stych.

Antipho pater

*Vbi facillime spectatur mulier, quæ ingenio est bono?
Panegy. filia.*

*Quod i malefaciundi est potestas, quæ ne faciat, id tem-
perat.*

Anti. pater

*Haud male isthuc, age tu altera, utra sit conditio
pensior,*

*Virginem, ac uiduam habere? PINA. Quanta
mea sapientia est,*

*E malis multis, malum quod minimum est, id mini-
mum est malum.*

*Qui potest mulieres vitare, vitet, ut quotidie
Pridie caueat, ne faciat, quod se pigeat postridie.*

Anti.

Quæ tibi mulier uidetur multo sapientissimæ

Pane.

*Quæ tum, quom res secundæ sunt, se poterit nosces-
re, Et quæ*

Et quæ æquo animo patietur, sibi esse peius, quàm
fuit.

Bias Prie. per Auso.

Quæ dos matronis pulcherrima fuita pudica.

FEMINA, MALA MULIER ET
inconstantia feminarum.

Plau. in Trucu.

Male quod mulier incœpit, nisi efficere perpetrat,
Id illi morbo, id illi senio est, ea illi misera miseria
est.

Si benefacere incœpit, eius eam cito odium percipit,
Nimisq; pauca sunt defessæ, male quæ facere occæ-
perint

Nimisq; pauca efficiunt, si qui. l. occeperint beneface-
re,

Mulieri nimio malefacere melius est onus, quàm be-
ne.

Iuena l. Saty. VI.

Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circumdedit, & cum
Aurib. extensis magnos commisit Elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm fœmina diues.

Propertius lib. II.

Sed uobis facile est uerba, & componere fraudes,
Hoc unum didicit fœmina semper opus.

Non sic incerto mutantur flamine Syrtes,
Nec folia hyberno tam tremefacta Noto,

Quam cito scemina non constat fœdus in ira,
Sive ea causa grauis, siue ea causa leuis.

Quid. lib. II.

Verba puellarum folijs leuiora caducis
Iruaq; ut usum est, uentus & unda ferunt.

Propertius, lib. II.

Nulla diu scemina pondus habet.

Virgilius lib. III. Acneid.

Varium & mutabile semper

Fœmina.

Plautus in Rudente.

Tacita bona est mulier semper, quam loquens.

Idem in Penulo.

Negocij sibi qui uolet uim comparare, nauem &
mulierem hæc duo

Comparato, Nam nullæ magis res duæ plus negocij
habent

Fortè si occeperis exornare, neq; unquam hæc duæ
res satis ornantur

Neq; eius ulla ornandi satis satietas est

Publ. Mi.

Malo in consilio, scemina uincunt uiros.

Ouidius de Reme.

Neue puellarum lachrimis moueare caueto
Ut flerent oculos erudiere suos.

MYLIER DOTATA.

Plan.

Plautus in Asina.

Argentum accepi dote, imperiam uendidi.

Idem in Aulula.

Que indotata est, ea in potestate est uiri,

Dotate mactant, & malo & damno uiros.

Idem, ibidem.

Dum modo morata recte ueniat, dotata est satis.

DE MVNDICIA ET ELEGAN
tia ciuilitateque morum
ex Ouidio.

Mundicie placeant, fuscantur corpora campo,

Sit bene conueniens, & sine labe toga.

Linguaq; nec rigeat, careant rubigine dentes.

Nec uagus in laxa pes tibi pelle natet.

Quid si præcipiam, ne fuscet inertia dentes,

Oraq; suscepta mane lauentur aqua?

Nec male deformet rigidos tonsura capillos,

Sit coma, sit docta barba resecta manu.

Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues

Inq; caua nullus fiet tibi nare pilus.

Nec male odorati sit tristis anhelitus oris,

Nec ledat nares uirq; paterq; gregis.

Sint modici risus, paru e q; utrinq; lacuna,

Et summos dentes ima labella tegunt.

Nec sua perpetuo contendant illa risu,

Sed leue nescio quid, foemineumq; sonet.

Est &

Est & in incessu pars non temnenda decoris,
Allicit ignotos, illa fugatq; uiros.
Carpe cibos digitis, est quidam gestus edendi
Ora nec immunda tota perunge manu,
Neue domi presume dapes, sed desine citra
Quam cupias, paulo quam potes esse minus.
Nec coram mistas ceruæ sumpsisse medullas
Nec coram dentes perfricuisse probem.
Ista dabunt faciem, sed erunt deformia uisu
Multaq; dum fiunt turpia, facta placent.
Certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi,
Officium præstent mensq; pedesq; suum
Iurgia precipue uino stimulata caueto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Euricion stulte data uina bidendo,
Aptior est dulci mensa merumq; ioco.
Parua monere pudet, talorum dicere iactus,
Ut sciat, & uires tessera missa tuas.
Sed minimus labor est, sapienter iactib. uti,
Maius opus, mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti, studioq; aperimur in ipso,
Nudaq; per lusus pectora nostra patent.
Ir. subit, deforme malum, lucricq; cupido,
Iurgiaq; & rixæ, sollicitusq; dolor.
Crimina dicuntur, resonat clamorib. æther,
Inuocat iratos & sibi quisq; deos.
Pertinet ad faciem rabidos compescere mores,

Candida

Candida pax homines, trux decet ira feras.

Pax.

Ora tument ira, nigrescunt sanguine uenæ

Ira.

Lumina Gorgoneo sæuius angue micant

Odimus inmodicos (experto credite) fastus

Fastus.

Sæpe tacens odij semina uultus habet.

Spectantem specta, ridenti mollia ride,

Immet, acceptas tu quoq; redde notas

Rara tamen menda facies caret occulte mendas

Quodq; potes uicium corporis abde tui.

Plaut. in Pœnu.

Liberos homines per urbem modico magis par est
gradu

Ira, seruire esse duco festinantem currere.

Catullus.

Risu inepto res ineptior nulla est

SAPIENTIA.

Iuuenalis Saty. XIII.

Plurima fœlix

Paulatim uitia, atq; errores exuit omnes

Prima docens rectum sapientia.

Plautus in Persa.

Si quam rem accures sobrie, aut frugaliter

Solet illa recte sub manus succedere,

Atq; ædepol, ferme, ut quisq; rem accurat suam,

Sic ei procedit, post principio, deniq;

Si malus aut nequam est, male res uertunt quas agit suæ quisq;

Sin autem frugi est, eueniunt frugaliter.

fortune

idem faber.

Idem in Mili.
Nemo solus satis sapit.

Idem in Trinummo.
Sapiens ipse fingit fortunam sibi.

Idem.
Non etate, uerum ingenio adipiscitur sapientia
Terent. in Adel.
Isthuc est sapere, non quod ante pedes modo est
Videre, sed etiam illa quæ futura sunt
Prosperare

Idem in Eunu.
Quod cauere possis stultum est admittere
Afranius, ut citat Gellius.
Vsus me genuit, mater peperit Memoria
σοφικῶν uocant me Graij, uos sapientiam,

STULTITIA.

Horatius lib. III. Car.
Dulce est desipere in loco
Horat. lib. I. Sermo.
Dum uitant stulti uitia in contraria currunt.

IVSTITIA.

Clau. De consula. Manlij
Theodo.

Tu prima hominem syluestrib. antris,
Elicis, & foedo detergis secula uictu,

Te pro-

*Manica uocantur adit uerba. Mipio uocantur. Silaris est silaris.
Larice. Silaris est silaris. Reliqua ad deor laudandis parata sunt.*

Te propter colimus leges, animosq; ferarum
 Exuimus, nitidis quisquis te sensib. hauit
 Irruet intrepidus flammis, hyberna secabit
 Aequora, consertos hostes superabit inermis,
 Ille uel æthiopum pluuijs solabitur æstus.
 Illum trans Scythiam uernus comitabitur aer.

RIGOR.

Terent. in *εὐτοῦ*

Ius summum, summa sepe malitia est.

VIS.

Val. Flac. lib. III.

Nec solis uirib. æquum

Credere, sepe acri potior prudentia dextra.

Horat. lib. III. Carm.

Vis consilij expers mole ruit sua,

Vim temperatam, dij quoq; prouehunt

In maius, iidem odere uires

Omne nefas animo mouentes

Ouid. lib. V. Tristi.

Sed cedit uirib. æquum

Victaq; pugnaci iura sub ense iacent.

TYRANNIS.

Perian. Co. per Auson.

Multis terribilis, caueto multos.

Ouidius.

Quem metuit timet & quisq; perire cupit.

Iuue.

Iuena. Saty. X.

Ad generum Cereris sine cede & vulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni

Idem Saty. VI.

Hoc uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas.

Publ. Mi.

Multos timere debet, quem multi timent.

Male imperando, summum imperium amittitur.

REX, REGNUM.

Ouid. Epist. VI.

An nescis longas regibus esse manus.

Lucanus. lib. I.

Nulla fides regni socijs, omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

Ouid. lib. III. de Arte.

Non bene cum socijs regna Venusque manent.

Statius lib. I. Theba.

Socijsque comes discordia regnis.

PRINCIPVM VITIA

conspicua. Et quales prin-
cipes, tales ciues.

Iuena. Saty. VIII.

Omne animi uitium tanto conspectius in se

Crimen habet, quanto maior, qui peccat habetur

Claudianus.

Scilicet in uulgis manant exempla regum

Viq;

Vtq; ducum lituos, sic mores castra sequuntur.

PRINCEPS.

Martialis lib. VIII.

Principis est uirtus maxima, nosse suos.

Virgilius lib. VI.

Parcere subiectis & debellare superbos

Ouid. lib. VI. Fasto.

Sic agitur censura, & sic exempla parantur

Quum iudex, alios quod monet, ipse facit.

Idem lib. II. de Ponto.

Regia (crede mihi) res est succurrere lapsis

Idem. I. de Ponto.

Est piger ad poenas princeps, ad premia uelox

Cuiq; dolet quoties cogitur esse ferox.

DE PRINCIPIS OFFICIO

uide sup. locum de Educa. libero.

quæ ex Claudia. annotata

sunt, folio XXVII.

Idem in. ii. Pane. in laudes Stilico.

Iusticia utilibus rectum præponere suadet.

Communesq; sequi leges, iniustaq; nunquam

Largiri socijs, durum patientia corpus

Instruit, ut nulli cupiat cessisse labori.

Temperies, ut casta petas, prudentia, ne quid

Inconsultus agas, constantia, futile ne quid

G

Infirmumq;

Iustitia.

Patientia.

Temperan-

tia.

Prudentia.

Ex

*Ia firmumq; geras procul importuna fugantur
Numina monstri feris, quæ tartarus edidit antris
At primam scelerum matrem, quæ semper habendo
Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum.
Trudis auaritiæ, cuius foedissima nutrix
Ambitio, quæ uestibulis foribusq; potentiam
Excubat, & præcijs commercia pascit honorum*

LEX.

Perfius Saty. V.

*Publica lex hominum, naturaq; continet hoc fas,
Ut teneat uetitos inscitia debilis actus.*

Iuuen. Saty. II.

Dat uentiam coruis, uexat censura columbas.

Horat. lib. I. Sermo.

Iura inuenta metu iniusti.

**FRAVS, VIM VIREPELLERE
licet.**

Ouid. II. Fasto.

Fraude perit uirtus.

Ouid. III. de Arte.

Iudice me, fraus est concessa, repellere fraudem

Armaq; in armatos sumere, iura sinunt.

LICENTIA.

Terent. in Heau.

Deteriores omnes sumus licentia.

Ouid.

Ouid. III. Amo.

Cui peccare licet, peccat minus, ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.

Publius Mi.

Cui plus licet quam par est, plus vult quam licet.

Cleobulus Lyn. per Auso.

Quanto plus liceat, tam libeat minus.

Ouid IX. Meta.

Quid liceat nescimus adhuc, & cuncta licere
Credimus?

POENA.

Ovidius lib. I. de Ponto.

Estq; pati penam quam meruisse minus.

Statius lib. V. Theb.

Mouet & cœlestia quondam

Corda dolor, lentoq; irrepunt agmine poenæ.

MORES, CONSVETVDO.

Plaut. in Trinum.

Nunc mores nihil faciunt, quod licet

Nisi, quod lubet, ambitio iam more sancta est, libera
est à legib.

Scuta iacere, fugereq; hosteis, more habent licentiâ,

Petere honorem pro flagitio, more fit, mores

Leges perduxerunt iam in potestatem suam, magis
qui sunt

Obnoxij, quam parentes liberis? eæ misere etiam

Ad parietē sunt fixæ clauis ferreis, ubi males mores

Affigi nimio fuerat equius, neq;
Istis quicquam lege sanctum est, leges mori serui-
unt, mores autem

Rapere properant, qua sacrum, qua publicum.

Ouid. lib. II. de arte Ama.

Nil adsuetudine maius.

Idem eo lib.

Quod male fers, adsuesce, feres bene, multa uetustas
Lenit.

Virgilius lib. II. Geor.

Adeo à teneris adsuescere multum est.

Publ. Mi.

Grauißimum est imperium consuetudinis.

P A T R I A.

Ouid. I. Fasto.

Omne solum forti patria est, ut piscib, equor

Et uolucris uacuo quicquid in orbe patet.

Ouid. lib. II. de Ponto.

Est aliquid patrijs uicinum finib, esse.

Stattius lib. VII. Theb.

Omne homini natale solum.

Ouid. lib. I. de Ponto.

Non dubia est Ithaci prudentia, sed tamen optat

Fumum de patrijs posse uidere focis.

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos

Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Quid

Quid melius Rhoma, Scythico quid frigore peius

Huc tamen ex illa Barbarus urbe fugit.

Cum bene sint clausæ cauea Pandione natæ

Nititur in sylvas quæq; redire suas.

Adsueto tauri saltus, adsueta leones

(Nec feritas illos impedit) antra petunt

NATALES.

Hor. lib. iij. Carm.

Fortes creantur fortib. & bonis,

Est in iuuenis, est in equis patrum

Virtus, nec imbellem feroces

Progenerant aquilæ columbam.

Doctrina sed uim promouet insitam,

Rectiq; cultus pectora roborant,

Vt cumq; defecere mores,

Dedecorant bene nata culpæ.

QVAE VERA NOBILITAS.

Iuuenal. Sat. Vii.

Stemmata quid faciunt? Quid prodest Pontice longo

Sanguine censerî, pictosq; ostendere vultus

Maiorum? & stantes in curribus Aemilianos?

Et Curios iam dimidios? nasumq; minorem

Coruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?

Quis fructus generis tabuli iactare capaci

Fumosos equitum cum dictatore magistros

Nemo est dignus nomine seuus, qui vult deum velit esse in
v. hypote. C. 2. de p. h. b.

Si coram lepidis male uinitur? effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Tota licet ueteres exornent undiq; cere
Atria, nobilitas sola est, atq; unica, uirtus
Idem eadem Saty.

Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Acacidæ similis, Vulcaniq; arma capeffas
Quam te Thersite similem producat Achilles.
Ibidem.

Miserum est aliorum incumbere fame.

Ouid. lib. I. de Ponto.

Simodo non census, nec clarum nomen auorum
Sed probitas magnos, ingeniumq; facit.

Claudia. de quarto Honoriij

Augusti consu.

Virtute decet, non sanguine niti.

Ouid. lib. XIII. Meta.

Nam genus et proauos et quæ non fecimus ipsi
Vix ea nostra uoco.

STVLTVM VVLGI IVDICIVM
& quæ sint petenda
a dijs.

Iuuenia. Saty. X.

Omnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usq;
Auroram, et Gangem, pauci dinoscere possunt
Vera bona, atq; illis multum diuersa, remota
Erroris nebula, quid enim ratione timemus,

Aut cupi-

Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te,
 Conatus non pœniteat, uotiq; peracti?
 Euertere domos totas optantibus ipsis
 Dij faciles, nocitura toga, nocitura petuntur,
 Militia, & torrens dicendi copia, multis
 Et sua mortifera est facundia, uirib. ille
 Confusus perijt, admirandisq; lacertis.
 Sed plures minima congesta pecunia cura
 Strangulat, & cuncta exuperans patrimonial census
 Quanto delphinis balena Britannica maior.

Idem eadem Saty.

Nil ergo optadunt homines? si consilium uis,
 Permites ipsis expendere numinibus, quid
 Conueniat nobis, rebusq; sit utile nostris,
 Nam pro iucundis aptissima quæq; dabunt dij
 Carior est illis homo, quam sibi, nos animorum
 Impulsu, & cæca, magnaq; cupidine ducti
 Coniugium petimus, partumq; uxoris, At illis
 Notum qui pueri, qualisq; futura sit uxor,
 Ut tamen & poscas aliquid, uoueasq; sacellis
 Extæ, & candidulæ diuina tomacula porci,
 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
 Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
 Qui spaciū uitæ extremum inter munera ponat
 Nature, qui ferre queat quoscunq; latores,
 Nesciat irasci, cupiat nihil, & potiores
 Herculis ærumnas credat, seuosq; labores,

De

Deum cur
 ram gerere
 mortalium

De
 Deum cur
 ram gerere
 mortalium

Virtus.

Et Venere, & coenis, & plumis Sardanapali
Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certe
Tranquille per uirtutem patet unica uitæ.
Nullum numen abest, si sit, prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam, cæloq; locamus

DEVS.

Ouid. lib. I. de Arte.

Expedit esse deos. & ut expedit esse putemus,

Dentur in antiquos thura merumq; focos

Nec secura quies illos similisq; sopori

Detinet, innocui uiuite, numen adest.

Reddite depositum, pietas sua fœdera seruet.

Fraus absit, uacuas cædis habete manus.

Idem lib. XIII. Meta.

Aspiciunt oculis superi mortalia iustis

Idem lib. I. De Arte.

Flectitur iratus uoce rogante deus

Ouid. lib. II. Fasto.

Dij pia facta uident.

Plautus in Capti.

Est profecto deus, qui quæ nos gerimus, auditq; &
uidet.

Manilius. lib. I. Astro.

Deus est qui non mutatur in æuo.

DEORVM POTESTAS.

Ouid. lib. VII. Meta.

Immensa

Immensa est, finemq; potentia cœli
Non habet, et quicquid superi uoluere, peractum est.

Lucanus lib. IX.

Estq; dei sedes nisi terra, & pontus & aer
Et cœlum, & uirtus, superos quid quærimus ultra?
Iuppiter est, quodcumq; uides, quodcumq; moueris

Ouid. lib. iij. Tristi.

Nil adeo ualidum est adamas licet alliget illud

Vt maneat rapido firmitus igne Iouis.

Nil ita sublime est supraq; pericula tendit,

Non sit ut inferius suppositumq; deo.

Idem lib. I. Meta.

Et quid Ioue maius habetur.

Idem lib. X. Meta.

Cedunt Iouis omnia regno

Idem. V. Tristi.

Plus ualet humanis uirib. ira dei

QVIBVS REBVS COLENDI

super i.

Perfius Saty. II.

At uos

Dicite Pontifices in sacro quid facit aurum.

Nempe hoc, quod Veneri donatæ à uirgine puppæ

Quin damus id superis, de magna quod dare lance

Non possit magni Massalæ lippa propago,

Compositum ius, fasq; animi, sanctoq; recessus

G 5

Mentis

Mentis, & incoctum generoso pectus honesto,
Hoc cedo ut admoueam templis, & farre litabo.

Ouid. Epist. XIX.

Non boue mactato cœlestia numina gaudent
Sed quæ præstanda est, & sine teste fide.

DEVM ESSE, QVI CVNCTA
regat, indicant creaturæ
& cur bene sit
impijs.

Claudianus lib. I.

Sæpe mihi dubiam traxit sententia mentem
Curarent superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu,
Nam cum dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosq; maris fines, anniq; medtus,
Et lucis noctisq; uices tunc omnia rebar
Consilio firmata dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci
Qui uariam Phœben alieno iusserit igne
Compleri, solemq; suo, porrexerit undis
Littora, tellurem medio libauerit axe.
sed quum res hominum tanta caligine uolu
Aspicerem, letosq; diu florere nocentes,
Vexariq; pios, rursus labefacta cadebat
Religio, causæq; uiam non sponte sequebar
Alterius, uacuo quæ semina currere motu

Affirmat

Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
 Fortuna, non arte regi, quæ numina sensu
 Ambiguo, uel nulla putat, uel nescia nostri.
 Abstulit, hunc tandem Ruffini poena tumultum
 Absoluitq; deos, iam non ad culmina rerum
 Iniustos creuisse queror, tolluntur in altum
 Ut lapsu maiore ruant.

FATVM. MORS.

Lucanus lib. II.

Sed quo fata trahunt, uirtus secura sequetur.

Tibullus lib. I.

Hunc cecinere diem Parca fatalia nentes

Stamina, non ulla dissolucuda deo.

Virgi. lib. V. Aene.

Nate dea quo fata trahunt retrahuntq; sequamur,
 Quicquid erit, superanda omnis fortuna ferendo est.

Virgil. lib. X. Aene.

Stat sua cuiq; dies, breue, & irreparabile tempus
 Omnibus est uitæ, sed famam extendere factus

Hoc uirtutis opus.

Idem ibidem.

Nescia mens hominum fati, sortisq; future,
 Et seruare modum, rebus sublata secundis.

Iuuen. Saty. IX.

Fata regunt homines, fatum est in partibus illis
 Quos sinus abscondit.

Plaut.

Plautus in Bacch.

*Instabilis est sors rerum, pro libidine fata agunt
homines*

Manilius lib. III. Astro.

*Fata regunt orbem certa stant omnia lege
Longaq; per certos signantur tempora cursus
Nascentes morimur finisq; ab origine pendet.*

Martialis lib. I.

*Lanificas nulli tres exorare puellas
Contigit, obseruant quem statuere diem
Ouidius ad Liui.*

*Fata manent omneis, omnes expectat auarus
Portitor, & turbæ uix satis una ratis
Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam
Omnia sub leges mors uocat atra suas
Vita data est utenda, data est sine fœnore nobis
Mutua, nec certa persoluenda die.
Fortuna arbitrijs tempus dispensat ubiq;
Illa rapit iuuenes, sustulit illa senes.
Quaq; ruit, furibunda ruit, totumq; per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis
Sed rigidum ius est & inenitabile fatum
Stant rata non ulla fila tenenda manu.*

Horat. lib. I. Carm.

*Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas
Regumq; turres.*

Horat. lib. ij. Carm.

Eheu

Eheu fugaces Posthume Posthume
 Labuntur anni, nec pietas morans
 Rugis, & instanti senectæ
 Affert, indomitæq; morti
 Non si tricenis, quotquot eunt dies,
 Amice places illachrymabilem
 Plutona tauris, qui ter amplum
 Geryonem, Tritonæq; tristi
 Compescit unda. Scilicet omnibus
 Quicumq; terræ munere uescimur,
 Enauiganda, siue reges,
 Siue inopes erimus coloni, &c.

Horatius lib. iij. Carm.

Dulce & decorum est pro patria mori
 Mors & fugacem persequitur uirum
 Nec parcat inbellis iuuentæ
 Poplitibus, timidoq; tergo.

Horat. Lib. i. Episto.

Mors ultima linea rerum est

Ouidius. X. Meta.

Omnia debentur fato, paulumq; morati
 Serius aut citius sedem properamus ad unam
 Tendimus huc omnes, hæc est domus ultima.

Catullus.

Soles occidere & redire possunt.
 Nobis, cum semel occidit breuis lux,
 Nox est perpetua una dormienda.

Propert.

Proper. lib. iij.

Sed tamen huc omnes, huc primus & ultimus ordo

Est mala sed cunctis ista terenda uia est.

Exoranda canis tria sunt latrantia colla

Scandenda est torui publica cymba senis.

Ille licet ferro cautus se condat, & are,

Mors tamen inclusum protrahit inde caput.

Nirea non facies, non uis exemit Achillem

Croesum aut Pactoli quas parit humor opes.

Corn. Gal.

Omnibus est eadem leti uia, non tamen unus

Est uite cunctis exitijq; modus.

Hac pueri atq; senes pariter iuuenisq; ferentur

Hac par diuitibus pauper egenus erit.

Ouid. lib. iij. Amo.

Scilicet omne sacrum mors importuna profanat

Omnibus obscuras inijcit illa manus.

Hor. lib. i. Car. Ode. iij.

Vite summa brevis spes nos uetat inchoare longam

Iam te premet nox fabulæq; manes.

Et domus exilis Plutonia.

Hor. lib. i. Car. Ode. XXVIII.

Omnes una manet mors

Et calcanda semel uia leti

Mista senum, ac iuuenum densantur funera, nullum

Sena caput Proserpina fugit.

Horat. ii. Car. Ode. iii.

Dines

Dives ne priſco natus ab Inacho
 Nil intereſt, an pauper, & infima
 De gente ſub dio moreris,
 Victimā, nil miſerantis Orci.
 Omnes eodem cogimur, omnium
 Verſatur urna, ſerius, ocyus
 Sors exitura, & nos in æternum
 Exilium impoſitura cymbæ.

Luca. lib. Viii.

Mors ultima pœna eſt.

Lucret. lib. iii.

Certe equidem ſinis uitæ mortalibus adſtat
 Nec deuitari letum pote, quin obeamus.

Plaut. in Rudent.

Neque eſt melius morte in malis rebus.

Statius lib. ix. Theba.

Mille modis leti miſeros mors una ſanguat.

Statius. lib. ii. Sylua.

Omnia functa,

Aut moritura uides, obeunt nocteſq; dieſq;
 Aſtraq; nec ſolidis prodeſt ſua machina terris.
 Nam populus mortale genus, plebiſq; caducæ
 Quis ſleat interitus? hos bella, hos æquora poſcunt.
 His amor exiitio, furor his, & ſeuæ cupido.
 Vt ſileam morbos, hos ora rigentia brumæ,
 Illos implacido letalis Syrius igni,
 Hos manet imbrifero pallens Autumnus hiatu.

Quidquid

Inferi. Scilicet
Quidquid habent, ortus finem timet, ibimus omnes
Inferi. Infernaliter
Ibimus immensis nr̃am quatit Aeacus umbris.

Martialis lib. I.

Non est crede mihi sapientis dicere uiuam
Sera nimis uita est crastina, uiue hodie.

Claudianus lib. ij. de raptu
Proserpinæ.

Omnia mors æquat.

Publi.Mi.

Lex uniuersi est, quæ iubet nasci & mori.

Periander Corinthius per Auso.
Mortem optare malum, timere peius.

Perſius Saty. III.

Vine memor lati, fugit hora, hoc quod loquor inde
est.

FORTVNA ET EIVS INCON
stantia.

Quidi lib. iij. de Ponto.

Ludit in humanis diuina potentia reb.

Et certam præsens uix habet hora fidem

Tu quoq; fac timeas, & que tibi leta uidentur
Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

Dum loqueris, fieri tristia posse puta.

Idem lib. iij Trifti.

Nempe dat & quodcunq; libet fortuna, rapitq;

Irus ex est subito, qui modo Croesus erat.

Eo lib. iij.

Humanæq; memor sortis, quæ tollit eosdem

Dacoc ^{met} ~~is~~ ^E *saruna, gwymne*
y *larur tyf lrennem* *Giden wnet. In*

Et premit, incertus ipse uerere uices,

Idem. V. Tristi.

Passib. ambiguus fortuna uolubilis errat,

Et manet in nullo certa tenaxq; loco.

Sed modo leta manet, uultus modo sumit acerbos,

Et tantum constans in leuitate sua est.

Lucanus lib. I.

Fors incerta uagatur,

Fertq; refertq; uices, et habent mortalia casum.

Publius Mj.

Dies quod dat, timeas, cito raptum uenit.

Tibul. lib. I.

Versatur celeri fors leuis orbe rota.

Ouid. lib. V. Tristi.

Rara quidem est uirtus, quam non fortuna gubernat,

Que maneat stabili, cum fugit illa, pede.

Iuuen. Saty. VII.

Si fortuna uolet, fies de rhetore consul

Si uolet hæc eadem, fies de consule rhetor.

Silius lib. iij.

Pelle moras, breuis est magni fortuna fauoris.

Horat. lib. iij. Car.

Fortuna sæuo leta negotio,

Ludum insolentem ludere pertinaæ

Transmutat incertos honores,

Nunc mihi, nunc alij benigna.

Plaut. in Capti.

H

Fortuna

omnes
bris.

Auso.

or inde

N

er

to

Et

Mydrio
Mure
+ Jon
Lon

Handwritten marginalia:
D. J. in p. 57
Tristis

Fortuna humana fingit, artatq; ut lubet.

Publ. Mi.

Fortuna cum blanditur captatum aduenit.

Fortunam citius reperiās, quam retineas,

Fortuna nimium quem fouet, stultum facit.

Fortuna uireā est, quæ cum splendet frangitur

Leuis est fortuna, cito reposcit, quæ dedit.

D E FORTVNA EX EPI-
grammatib, quæ Virgilio
adscribuntur.

O fortuna potens quam uariabilis
Tantum iuris atrox quæ tibi uendicas
Euertisq; bonos, erigis improbos,
Nec seruare potes muneribus fidem.
Fortuna immeritos auget honoribus.
Fortuna innocuos cladibus afficit.
Iustos illa uiros pauperie grauat.
Indignos eadem diuitijs beat.
Hæc aufert iuuenes, & retinet senes.
Iniusto arbitrio tempora diuidens.
Quod dignus adimit, transit ad impios.
Nec discrimen habet, rectaq; iudicat,
Inconstans, fragilis, perfida, lubrica,
Nec quos clarificat, perpetuo fouet,
Nec quos deseruit, perpetuo premit.
Plautus in Pseu.

Centum

Centum doctum hominum consilia hæc una deuincit
dea

Fortuna, atq; hoc uerum est, p̄inde ut quisq; ea
utitur,

Ita præcellet, atq; exinde sapere eum omnes dici-
mus.

Bene ubi quid discimus consiliū accidisse, hominem
cautum cum

Esse declaramus, stultum autem illum, quōi uertit ma-
le.

Stulti haud scimus, frustra ut scimus, quom̄ quod cupi-
enter dari

Petimus nobis, quasi quid in rem sit possumus nosce-
re,

Certa amittimus, dum incerta petimus, atq; hoc eues-
nit

In labore atq; in dolore, ut mors obrepat inte-
rim.

Ausonius in Epigram.

Fortuna nunquam sistit in eodem statu.

Semper mouetur, uariat & mutat uices,

Et summa in imum uertit, ac uersa erigit.

Manilius lib. III. Astro.

Idcirco tanta est rerum discordia in æuo

Et subtextis malis bona sunt, lachrymæq; sequuntur

Vota, nec in cunctis seruat fortuna tenorem

Vsq; adeo permixta fluit, nec permanet usquam

Amisitq; fidem uariando cuncta per omnes
Non annis anni, non menses mensibus usq;
Conueniunt, seq; ipse dies aliumq; relinquit,
Horatq; non ulli similis producitur horæ.

SECUNDA FORTVNA.

Mens erit apta capi tunc, cum latissima rerum
Vt seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt adstricta dolore
Ipsa patent.

Perian. Cor. per Auso.

Si fortuna iuuat, caucto tolli,

Si fortuna tonat, caucto mergi.

Admondu
Ausonius in Epigram.

Fama est fictilib. coenasse Agathoclea regem,
Atq; abacum samio sepe onerasse luto.
Fercula gemmatis cum poneret aurea uasis,
Et misceret opes, pauperiemq; simul.
Querenti causam, respondit, Rex ego qui sum
Sicaniæ, figulo sum genitore satus.
Fortunam reuerenter habe, quicumq; repente
Diues ab exili progrediere loco.

Horat. lib. II. Sermo.

Ingenium res,
Aduerse nudare solent, celare secundæ.

Ouid. lib. II. de Arte.

Luxuriant animi rebus plerumq; secundis

Nec

Nec facile est æqua commoda mente pati.

Horatius lib. i. Epist.

Quem res, plus nimio delectauere secundæ
Mutatæ quatient.

Terent. in Adel.

Omnes cum secundæ res sunt, maxime

Meditari secum oportet, quo pacto aduersam ærum-
nam ferant, pericula, damna, exilia.

INFORTVNIVM.

Prop.

Si qua uenit sero, magna ruina uenit.

ADVERSA INTERDV M

profunt.

Ouid. lib. iiii. Trist.

Que latet inq; bonis cessat non cognita rebus

Apparet uirtus, arguiturq; malis

Ouid. lib. V. Trist.

Scilicet aduersis probitas exercita rebus

Tristi materiam tempore laudis habet

Si nihil infesti durus uidisset Vlysses

Penelope sælix, sed sine laude foret.

AMICITIA.

Ouid. lib. i. Trist. Eleg. iiii.

Scilicet ut fuluum spectatur in ignibus aurum

H 3

Tempore

Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum iuuat, & uultu ridet fortuna sereno,
Indelibatas cuncta sequuntur opes.
At simul intonuit, fugiunt, nec noscitur ulli,
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.

Eodem lib. I. Eleg. VIII.

Donec eris foelix, multos numerabis amicos
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Idem.

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Martialis lib. XII.

Si uitare uelis acerba quædam
Et tristes animi cauere morsus,
Nulli te facias nimis sodalem.
Gaudebis minus, & minus dolebis.

Martialis lib. VI.

Vt Præstem Piladem, aliquis mihi præstet Orestem
Hoc non fit uerbis Marce, ut ameris, ama.

Manilius lib. II.

Idcirco nihil ex semet natura creauit
Pectore amicitie maius, nec rarius unquam.
Vnus erat Pylades unus qui mallet Orestes
Ipse mori, lis una fuit per secula mortis
Alter quod raperet fatum, non cederet alter.
Et duo qui potuere sequi uix noxia pœnis
Optauitq; reum sponfor non posse reuerti
Sponsorumq; reus timuit ne solueret ipsum.

Ouidius

Ouid. lib. II. de Ponto.

Turpe quidem dictu, sed si modo uera fatemur,

Vulgus amicitias utilitate probat.

Cura quid expediat prior est quā quid sit honestum

Et cum fortuna statq; caditq; fides.

Nec facile inuenies multis in milibus unum

Virtutem precium qui putet esse sui.

Virtus.

Ipsē decor recti, facti si prēmia desint,

Non mouet, et gratis pœnitet esse probum.

Nil nisi quod prodest, carum est, en detrahe menti

Spem fructus auidæ, nemo petendus erit.

At reditus iam quisq; suos amat, & sibi quid sit

Vtile sollicitis, computat articulis.

Illud amicitie quondam uenerabile nomen

Prostat, & in quæstu pro meretrice sedet.

Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est,

Que simul intonuit proxima quæq; fugat.

En ego non paucis quondam minutus amicis

Dum flauit uelis aura secundas meis

Vt fera nimboſo tumuerunt æquora uento,

In medijs lacera naue relinquer aquis.

Pittacus Mityle. per Auso.

Plures amicos re secunda compares.

Paucos amicos reb. aduersis proba

Ouid. I. Artis.

Tuta frequensq; uia est, per amici fallere nomen

Tuta frequensq; licet sit uia, crimen habet.

H 4.

Horat.

Horat. lib. I. Epist.

Ne fidos inter amicos

Sit, qui dicta foras eliminet.

Horat. lib. I. Carm. Ode. XXXV.

Diffugiunt cadis

Cum fece siccatis amici,

Ferre iugum pariter dolosi.

Ennius.

Amicus certus, in re incerta cernitur.

Lucretius lib. III.

Quo magis in dubijs homines spectare periculis

Conuenit, aduersisq; in reb. noscere qui sint,

Nam uere uoces tum demum pectore ab imo

Eliciuntur, & eripitur persona, manet res.

Plaut. in Epidico.

Is amicus est, qui in re dubia, re iuuat, ubi re opus est

Plaut. in Pseudo.

Pauci ex multis amici sunt homini, qui certi sient

Idem in Trinum.

Omnib. amicis, quod mihi est, cupio esse idem.

Terentius in Adel.

Vetus uerbum hoc quidem est

Communia esse amicorum inter se omnia.

Plaut. in Stichio.

Vt cuiq; homini res parata est, firmi amici sunt, si
labant

Res lassæ, ut idem amici collabascunt, amicos res inue-
nit.

Plautus

Plaut.in Bacchi.

Multi more isto atq; exemplo uiuunt, quos cum cen-
seas

XV.

Tibi amicos, reperiuntur falsi testimonijs
Lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide
Hora. lib. 1. Episto.

Dulcis in expertis cultura potentis amici
Expertus metuet.

Pub. Mi.

Amici uitia si feras, facis tua.

Idem.

Amicos res optime parant, aduersæ probant.
Ita amicum habeas, posse ut fieri inimicum putes.
Ita crede amico, ne sit inimico locus.

Ennius in Satyris ut citatur
a Gellio.

Hercle puto hoc erit tibi argumentum semper in
promptu situm

Ne quid expectes amicos, quod tu agere possis.

INIMICITIA.

Pu. Mi.

Cum inimico nemo in gratiam cito redit.

SIMILIS SIMILI CAVDET.

& quisque suo studio
delectatur.

Horat. lib. 1. Epist.

H 5

Odes

Oderunt hilarem tristes, tristemq; iocosi,
Sedatum celeres, agilem gnauumq; remissi.

Quid. lib. II. de Ponto.

Scilicet ingenij, aliqua est comcorata, iunctis,
Et seruat studij foedera quisq; sui
Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem
Rectorem dubie nauita puppis amat.

Propertius lib. II.

Nauita de uentis, de tauris narrat arator.
Enumerat miles uulnera, pastor oues
Qua pote quisq; in ea conerat arte diem.

Quid. lib. I. de Ponto.

Scilicet est cupidus studiorum quisq; suorum
Tempus & adsueta ponere in arte iuuat.

AMICI VITIA NOVERIS
non oderis.

Horat. lib. I. Sermo.

At pater ut gnati, sic nos debemus amici
Si quod sit uitium, non fastidire, strabonem
Appellat petum pater, & pullum, male paruus
Si cui filius est, ut abortiuus fuit olim,
Sisyphus, hunc uarum distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum prauis fultum male talis.
Parcius hic uiuit, frugi dicatur, ineptus
Et iactantior hic paulo est, concinnus amicis
Postulat ut uideatur, at est truculentior, atq;

Plus

Plus æquo liber simplex, fortisq; habeatur.
 Caldior est, acres inter numeretur opinor.
 Hæc res & iungit, iunctos & seruat amicos.

SERVANDA FIDES ET PRÆ

fertim inter amicos.

Silius lib. XI.

Dum trepidæ res & medicinam uulnera poscunt
 Is locus officio cum cessant prospera, cumq;
 Dura ad opem fortuna uocat, nam læta fouere
 Haud quaquam magni est animi decus.

Pub. Mi.

Fidem qui perdit, nil potest ultra perdere

Quid. lib. V. Trist. Eleg. XIII.

Cum deus insonuit, non se subducere nimbo,

Id demum est pietas, id socialis amor.

Quid. in Epist.

Non boue mactato celestia numina gaudent

Sed quæ præstanda est & sine teste fide.

FIDES ETIAM HOSTI SER-

uanda.

Silius Italicus lib. XIII.

Multo optimus ille

Militiæ, cui postremum est, primumq; tueri

Inter bella fidem

Ouidi. lib. II. de Ponto.

Turpere ferre pedem, nec passu stare tenaci,

Turpe

Turpe laborantem deseruisse ratem.
Turpe sequi casum, et fortune cedere, amicum
Et, nisi sit felix, esse negare suum.

Oui. Episto. XVI.

Tarda solet magnis rebus inesse fides.

Silius Itali. lib. XIII.

Fœdera mortales ne scuo rumpite ferro
Sed castam seruate fidem, fulgminibus ostro

Hæc potior regnis, dubio qui frangere rerum
Gaudebit pacta, ac tennes spes linquet amici

Non illi domus, aut coniunx, aut uita manebit

Vnquã expers luctus, lachrim. cq, aget æquore sem-

Mens con- Ac tellure premens, aget ægrum nocte dicq; (per
scia mali. Despecta ac uiolata fides.

CONCORDIA.

Publi. Mi.

Discordia fit charior concordia
Auxilia humilia, firma consensus facit.

DISCORDIA.

Iuuenalis Saty. XV.

Inter finitimos uetus, atq; antiqua simulas
Immortale odium, et nunquam sanabile uulgus.

CONTENTIO.

Publi. MI.

Nimum altercando ueritas amittitur.

Reditus

63
REDITVS IN GRACIAM.

Plautus in Amphi.

Nam in hominum ætate multa eueniunt huiusmodi,
Capiunt uoluptates, mox rursum miseras,
Iræ interueniunt, redeunt rursum in gratiam
Verum iræ si quæ forte eueniunt huiusmodi
Inter cos, rursum si reuentum in gratiam est
Bis tanto amici sunt inter se quàm prius
Teren.

Amantium iræ amoris reintegratio est.

BELLVM.

Luca .lib .ii.

Nobilitas cum plebe perit, lateq; uagatur
Ensis, & à nullo reuocatum est pectore ferrum.
Stat cruor in templis, multaq; rubentia cede
Lubrica saxa madent, nulli sua profuit ætas,
Non senis extremum piguit uergentibus annis
Præcipitasse diem, nec primo in limine uitæ
Infantis miseri nascentia rumpere fata.
Crimine quo parui cadem potuere mereri?
Sed satis est iam posse mori.

Idem eodem lib.

Quemq; suæ rapiunt scelerata in prelia cause,
Hos polluta domus, legesq; in pace timende,
Hos ferro fugienda fames, mundiꝫ ruina

Permiscen

Permiscenda fides, nullum furor egit in arma,
Castra petunt magna uicti mercede.

Virg. lib. X.

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Luca. lib. X.

Nulla fides pietasq; uiris qui castra sequuntur
Vcnalesq; manus, ibi fas, ubi maxima merces.

Tibullus lib. I.

Qui fuit horrendos primus qui protulit enses?

Quam ferus? & uere ferreus ille fuit
Tunc cædes hominum generi, tunc prælia nata

Tunc breuior diræ mortis aperta uia est.

At nihil ille miser metuit, nos ad mala nostra
Vertimus, in sæuas quod dedit ille feras.

Diuitis hoc uitium est auri, nec bella fuerunt

Faginus astabat cum cyphus ante dapes.

Non arces, non uallus erat, somnumq; petebat

Securus uarias dux gregis inter oues.

Idem ibidem.

Quis furor est, atram bellis accersere mortem?

Imminet, & tacito clam uenit illa pede.

Non seges est infra, non uinea culta, sed audax

Cerberus, & stygie nauita puppis aque.

Illic percussisq; genis ustosq; capillo

Errat ad obscuros pallida turba lacus.

Quam potius laudandus hic est, quem prole parata

Occupat in parua pigra senecta casa.

Mediocri-
tas.

Ipse

Ipse suas sectatur oues, at filius agnos
Et calidam fesso comparat uxor aquam.

PAX.

PAX

Huic Jovis. 12

Tibullus lib. I.

Interea pax arua colat, pax candida ~~primum~~

Duxit araturos sub iuga curua boues

Pax aluit uites, & succos condidit uine,

Funderet ut nato testa paterna merum.

Pace bidens, uomerq; uigent, ac tristia duri

Militis in tenebris occupat arma situs.

Rusticus è lucoq; uehit male sobrius, ipso

Vxorem plaustro, progeniemq; domum

Silius Italicus lib. XI.

Pax optima rerum

Quas homini nouisse datum est, pax una triumphis

Innumerus potior, pax custodire salutem

Et ciues equare potens.

Oui d. II. Fasto.

Sub iuga bos ueniat, sub terras semen aratas

Pax Cere rem nutrit, pacis alumna Ceres

ASSENTATIO.

Iuue. Saty. III. de Gracis.

Quid quod adulandi gens prudentissima laudat

Sermonem indocti, faciem deformis amici,

Et longum inuulsi collum, cervicibus equat

Herculis

Herculis Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem augustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Natio comœda est, rides? maiore cachinno
Concutitur, flet si lachrymas affexit amica,
Nec dolet, igniculum brumæ si tempore poscas;
Accipit, Endromydem, si dixeris æstuo, sudat.

SIMVLATIO.

Iuuen. Saty. II.

Vltra Sauromatas fugere hinc libet & glaciatem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant, & Bacchanalia uiuunt.

Idem ibidem.

Frontis nulla fides.

Publi. Mi,

Ficta cito ad naturam reciderint suam.

VERITAS.

Plaut. in Mostel.

Ego uerum amo, uerum uolo mihi dici, mendacem
odi.

GARRVLITAS.

Horat. de arte Poe.

Nescit uox missareuerti.

Pittacus Mityle. per Ausd.

Loqui ignorabit, qui tacere nesciet.

Taciturno

TACITURNITAS.

Ouid. lib. II. de Arte.

Eximia est uirtus præstare silentia rebus,

At contra grauis est culpa, tacenda loqui.

Hora. li. I. Episto.

Arcanum neq; tu scrutaberis ullius unquam.

Commissumq; teges, & uino tortus & ira.

Idem Ibidem.

Quid de quoq; uiro, & cui dicas sepe uideto.

Percontatorem fugito, nam garrulus idem est,

Nec retinent patula commissa fideliter aures.

Et semel emissum uolat irreuocabile uerbum.

OBTRECTATIO.

Hora. li. I. Sermo.

Absentem qui rodit amicum,

Qui non defendit alio culpante, solutos

Qui captat risus hominum, famamq; dicacis,

Fingere qui non uisa potest, commissa tacere

Qui nequit, hic niger est, hunc tu Romane caueto.

Iuue. Saty. IX.

Viuendum est recte tum propter plurima, tumq; his

Præcipue causis ut linguas mancipiorum

Contemnas, Nam lingua mali pars pessima serui.

Publius Mi.

Difficilem oportet aurem habere ad crimina.

PERIVRIUM.

I

Ouidius

Ouid. lib. 1. Amo.

Non bene conducti uendunt periuria testes
Non bene selecti iudicis arca patet.

Tibul. lib. 1.

Ah miser & si quis primo periuria celat,
Sera tamen tacitis poena uenit pedib.

CONTRA CAUSIDICOS ET
iniquos iudices.

Ouidi. 1. Amo.

Turpe reos emptamiseros defendere lingua
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.

TESTES.

Plautus in Trucu.

Pluris est oculatus testis unus, quam auriti
Decem, qui audiunt, audita dicunt, qui uident plas
ne sciunt.

BENEFICENTIA, LIBE
ralitas.

Plautus in Mili. glori.

Nam in mala uxore atq; inimico si quid sumatur,
sumptus est,
In bono hospite atq; amico, questus est quod sumi-
tur,
Et quod in diuinis rebus sumas sumptus sapienti lu-
cro est.

Aufos

Ausoni. in Epigram.

Gratia quæ tarda est, ingrata est, gratia namq;
Cum fieri properat, gratia grata est.

Plautus in Ruden.

Quod bene fit bonis haud perit.

Pub. in Mimis.

Ab alio expectes, alteri quod feceris.

Idem.

Bis est gratum, quod opus est, ultro si offeras.

Idem.

Beneficium accipere, libertatem uendere est

Beneficium dando accipit, qui digno dedit

Beneficium sæpe dare, docere est reddere

Beneficium dignis ubi das, omnes obligas.

DANTEM OBLIVISCI, AC
cipientem meminisse officii
cuj decet.

Martia. lib. V. in Posthumum.

Quæ mihi præstiteris memini semperq; tenebo

Cur igitur taceo, Posthume tu loqueris?

Incipio quoties alicui tua dona referre

Protinus exclamat, dixerat ipse mihi.

Non belle quædam faciunt duo, sufficit unus

Huic operi, si uis ut loquar, ipse tace.

Crede mihi quamuis ingentia Posthume dones

Autoris pereunt garrulitate sui.

Pub. Mi.

Beneficium se dedisse qui dicit, petit.

GRATITVDO.

Plaut. in Capti.

Quod bonis bene sit beneficium, gratia ea granida est bonis.

Pu. Mi.

Beneficium dare qui nescit, iniuste petit.

Idem.

Beneficia plura recipit, qui scit reddere.

Virgilius. lib. III. Aenei.

Et bene apud memores ueteris stat gratia facti.

Martialis.

Dedecus est semper sumere, nilq; dare.

INGRATITVDO.

Publi. Mi,

Dixeris maledicta cuncta, cum ingratum hominem dixeris.

Ausonius in Epigram.

Ingrato homine terra peius nil creat.

Catullus.

Desine de quoquam quicquam bene uelle mereri,

Aut aliquem fieri posse putare pium.

Omnia sunt ingrata, nihil fecisse benigne est,

Immo etiam tædet, tædet obestq; magis

Vt mihi, quem nemo grauius, nec acerbius urget.

Quam

Quam modo qui me unum, atq; unicum amicum
habuit.

Plaut. in Capti.

Nam ferè maxima pars morem hunc homines ha-
bent, quod sibi uolunt

Dum id impetrant, boni sunt, sed id ubi iam penes se
se habent

Ex bonis pessimi, & fraudulentissimi
Sunt.

Plaut. in Pœnulo.

Ita sunt omnes isti nostri diuites.

Si quid benefacias, leuior pluma est gratia,

Si quid peccatum est, plumbeas iras gerunt.

Plaut. in Persa.

Improbis homo est

Qui beneficium scit sumere, & reddere nescit

Iuuenalis Saty. VII.

Scire uolunt omnes mercedem soluere nemo.

HOSPITALITAS.

Ouid. lib. V. Tristi.

Turpius eijcitur quàm non admittitur hospes.

**DIVITIAE, OPES,
PECVNIA.**

Ouid. lib. iij. Amor.

Ingenium quondam fuerat preciosius auro

At nunc barbaria est grandis habere nihil.

Quis fuit dicitur (dicitur fuit) qui celo & terra prius possit
Conturbat fuit rebus esse, rapina fuit cessante, dicitur / Quis

Idem ibidem.

Curia pauperibus clausa est, dat census honores

Inde grauis iudex, inde seuerus eques.

Idem lib. ij. de Arte.

Carmine laudantur sed murena magna petuntur

Dummodo sit diues barbarus ille placet,

Aurea sunt uere nunc secula, plurimus auro

Venit honos, auro, conciliatur amor.

Ipse licet uenias musis comitatus Homere,

Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Proper. lib. iij.

At nunc desertis cessant sacraria lucis,

Aurum omnes uicta iam pietate colunt.

Aurea nunc uere sunt secula, plurimus auro

Venit honos, auro conciliatur amor,

Auro pulsa fides, auro uenalia iura,

Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.

Horat. lib. i. Episto.

Scilicet uxorem cum dote, fidemq; & amicos,

Et genus & formam regina pecunia donat.

Horat. lib. ij. Sermo.

Omnis enim res,

Virtus, fama, decus, diuina, humanaq; pulchris

Diuitijs parent, quas qui construxerit, ille

Clarus erit, fortis, iustus, sapiens, etiam & rex.

Et quicquid uolet,

Horat. lib. ij. Sermo.

Et genus

Enaphoresa Long & posagium uenae
proycau
Hic

Et genus & uirtus, nisi cum re, uilior alga est.

Iuuenalis Saty. iij.

Dat testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
 Numinis Idæi, procedat uel Numa, uel qui
 Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
 Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
 Questio, quod pascit seruos, quot possidet agri?
 Iugera? quam multa magna; paropside cænate?
 Quantum quisq; sua nummorum seruat in arca
 Tantum habet & fidei.

Iuuenalis Saty. VI.

Prima peregrinos obscena pecunia mores
 Intulit, & turpi fregerunt sæcula luxu
 Diuitie molles.

Idem Saty. X.

Fauca licet portes argenti uascula puri,
 Nocte iter ingressus gladium, contumq; timebis
 Et mote ad lunam trepidabis arundinis umbram
 Cantabit uacuuus coram latrone uiator.

Iuuenalis Saty. Xiiij.

Tantis parua malis, cura maiore metuq;
 Seruatur, misera est magni custodia census.

Tibullus lib. I.

Sæpe solent auro multa subesse mala

Tibullus lib. iij. Eleg. iij.

Non opibus mentes hominum curæq; leuanti
 Nam fortuna sua tempora lege gerit.

Ubi est tunc sanctus, qui non violari in inferis, & cupit, & uult.
exprobrat: pecunia hospes & fidei

Ausonius in Epigram.

Effigiem rex Cræse tuam ditissime regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus.
Constitit utq; procul solito maiore cachinno
Concussus dixit, quid tibi diuitiæ
Nunc profunt regum, rex o ditissime, cum sis,
Sicut ego solus, me quoq; pauperior.
Nam quæcunq; habui mecum fero, cum nihil ipse
Ex tantis tecum Cræse feras opibus.

Bias Prie. per Auso.

Quis diues? qui nil cupiet. Quis pauper? auarus.

Ouid. lib. 1. Meta.

Effodiuntur opes irritamenta malorum. ✕

AVARITIA.

Ouid. lib. 1. Fasto.

Vix ego Saturno quenquam regnante uidebam
Cuius non animo dulcia lucra forent.
Tempore creuit amor, qui nunc est summus, habendi
Vix ultra quo iam progrediatur habet.
Creuerunt et opes et opum furiosa cupido,
Et cum possideant plurima, plura petunt
Querere ut absument, absumpta requirere certant
D. Atq; ipsæ uitæ sunt alimenta uices.
Clam quibus intumuit suffusa uenter ab unda,
Et quæ plus sunt potæ, plus sitiuntur aque
ecio precium nunc est, dat census honores,
Census

*Inter sunt diuites
Contento sunt rebus et*

Census amicicias pauper ubiq; iacet.

Horat. lib. II. Car.

Crescentem sequitur cura pecuniam

Maiorumq; fames.

Multa petentibus

Desunt multa, bene est, cui deus obtulit

Parca, quod satis est, manu.

Hora. lib. iij. Car. Ode. XXiiij

Scilicet improbe

Crescunt diuitie, tamen

Curtæ nescio quid semper abest rei.

Horat. lib. I. Episto.

Semper avarus eget, certum uoto pete finem.

Idem.

Imperat, aut seruit, collecta pecunia.

Iuena. Saty. Xiiij.

Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia cres

Et minus hanc optat qui non habet.

Horat. lib. II. Sermo.

Si quis eamat citharas, emptas comportet in unum

Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli,

Si scalptra, et formas non sutor, nautica uela

Aduersus mercaturis, delirus et amens,

Vndiq; dicatur merito, quid discrepat istis,

Qui nummos aurumq; recondit, nescius uti

Compositis, metuensq; uelut contingere sacrum?

Si quis ad ingentem frumenti semper aceruum

Handwritten note in right margin:
 Nihil magis nec est, nec uisus qd avari, qd cupidi, qd uult.
 postea pando 4

Porrectus uigilet cum longo fuste, neq; illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum
Ac potius folijs parcus uestatur amaris.
Si, positis intus Chij, ueterisq; Falerni
Mille cadis, nihil est, tercentum milibus, acre.
Potet acetum, age, si & stramentis incubet unde
Octoginta annos natus, cui stragula uctis,
Blattarum, ac tinearum epule putrescat in arca,
Nimirum insanus paucis uideatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem,
Filius aut etiam libertus ut eibat heres,
Dis inimice senex custodis? ne tibi desit
Quantulum enim summe curtabit quisq; dierum
Inue. Saty. XIII.

Inde ferè scelerum cause nec plura uenena
Miscuit, aut ferro grassatur sepius illum.
Humanæ mentis uitium, quam seuæ Cupido
Indomiti census. Nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, sed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor est unquā properantis auaritiæ
Idem ibidem.

Lucrum.

Lucri bonus est odor ex re
Qualibet, illa tuo sententia semper in ore
Versetur dijs, atq; ipso Ioue digna poetæ.
Vnde habeas querit nemo, sed oportet habere
Claudia. lib. I. in Ruffinum.

Semper inops quicumq; cupit.

Proper.

Prop. lib. iij.

Ergo sollicitæ tu causa pecunia uitæ es.

Per te immaturum mortis adimus iter

Tu uitij hominum crudelia pabula prebes

Semina curarum, de capite orta tuo.

Cornel. Gal.

Quid mihi diuitiæ, quidrum si demeris usum

Quamuis largus opum, semper egenus ero?

Imo etiam poena est partis incumbere rebus

Quas cum possideas, est uiolare nefas.

Non aliter sitiens uicinas Tantalus undas

Captat, & oppositis abstinet ora cibis.

Virg. lib. iij. Aenei.

Quid non mortalia pectora cogis

Auri sacra fames?

Lucre. lib. V.

Ergo hominum genus incassum, frustra; laborat

Semper, & in curis consumit in inibus æuum

Nimirum, quia non cognouit, quæ sit habendi

Finis, & omnino quo ad uera uoluptas.

Proper. lib. iij.

Haud ulla portabis opes Acherontis ad undas

Nulus ad infernas stulte uelut rates.

Martialis lib. Viii.

Rape, congere, aufer, posside, relinquendum est.

Idem lib. Xi.

Fortuna multis nimis dat, satis nulli.

Manlius

Manilius lib. iij. Astro.

Quid tam sollicitis uitam consumimus annis?
Torquemurq; metu cecaq; cupidine rerum?
Aethernisq; senes curis dum quaerimus æuū
Perdimus, et nullo uotorum fine beati,
Victuros agimus semper, nec uiuimus unquam
Pauperiorq; bonis quisq; est, qui plura requirit,
Nec quod habet numerat, tantum, quod nō habet, op
Cunq; sui paruos usus natura reposcat, (tat
Matriciam struimus magnæ per uota ruinae,
Luxuriam lucris eminus luxuq; rapinas
Et summum census, precium est, effundere censum.

Publius in Mimis.

Auarus ipse miserie caussa est suæ,
Auarus, nisi cum moritur, nil recte facit,
Auaro quid mali optes? ni ut uiuat diu.
In nullum auarus bonus, in se pessimus.
Inopie parua desunt, auaritie omnia.
Luxurie desunt multa, auaritie omnia.
Tam deest auaro quod habet, quā quod non habet.

Proper. lib. iij. Eleg. Vj.

Ite rates curue et lethi quoq; texite caussis
Ista per humanas mors uenit acta manus.
Terra parum fuerat, terris adiecimus undas,
Fortune miseras auximus arte uias.
Anchora te teneat, quem non tenuere penates?
Quid meritum dicas cui sua terra parum este?

Vento

Ventorum est quodcunq; paras, haud ulla carina
 Consenuit, fallit portus & ipse fidem.
 Natura insidians pontum substravit auaris
 Ut tibi succedat uix semel esse potest.

L V C R V M, P R A E D A.

Tibul. lib. II. Eleg. III.

Ferrea, non Venerem, sed prædam sæcula laudant
 Præda, tamen multis est operata malis.

Præda feras acies cinxit discordib. armis

Hinc cruor, inde cædes, mors propriorq; uenit. Bellum.

Præda uago iussit geminare pericula ponto

Bellica cum dubijs rostra dedit ratib.

Plautus in Capti.

Non ego omnino lucrum omne esse utile homini existi-
 stimo,

Scio ego multos iam lucrum luculentos homines red-
 didit

Est etiam, ubi profecto damnum præstet facere, quã
 lucrum

Odi ego aurum, multa multis sæpe suasit perperam.

Terent in Adel.

Pecuniam in loco negligere maximum interdum est
 lucrum.

Publ. Mi.

Damnum appellandum est, cum mala fama, lucrum.

Idem.

Lucrum

Lucrum, sine damno alterius, fieri non potest.

NEMO SVA SORTE CON-
tentus.

Horat. lib. 1. Episto.

Optat Ehippia bos piger, optat arare caballus.

Horat. lib. 1. Sermo.

Qui sit Mecænas? ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors adiecerit illa
Contentus uiuat? laudet diuersa sequentes?
Et fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contra mercator, nauim iactantibus austris,
Militia est potior, quid enim? concurritur, horæ
Momento, cita mors uenit, aut uictoria leta.
Agricolam laudat iuris, legumq; peritus,
Sub galli cantum consultor ubi hostia pulsat
Ille datis uadibus, qui rure extractus in urbem est
Solos fœlices uiuentes clamat in urbe.

Oui. lib. 1. de Arte.

Fertilior seges est alienis semper in agris
Vicinumq; pecus granaius uber habet.

Horat. lib. 1. Episto.

Cui placet alterius sua nimirum est odio fors.

Publius Mi.

Alienum nobis, nostrum plus alijs placet.

MALE PARTA.

Plan.

Plantus in Poenulo.

Male partum, male disperit.

Plaut. in Rudent.

In etate hominum plurimæ

Fiunt transennæ, ubi decipiuntur dolis,

Atq; ædepol in eas plerumq; esca imponitur

Quam si quis audus poscit escam auariter

Decipitur in transenna auaritia sua

Ille qui consulte, docte atq; astute cauet,

Diutine uti bene licet partum bene.

PARSIMONIA.

Ouid. lib. ij. de Arte.

Non minor est uirtus quam quærere parta tueri

Casus inest illic, hic erit artis opus.

Luca. lib. l.

O Faciles dare suma deos, eademq; tueri

Difficiles.

Ouid. de Reme.

Contrahe de multis grandis acruus erit,

MVNERVVM CORRVPTELA.

Ouid. lib. iij. de Arte.

Munera crede mihi placant hominesq; deosq;

Placatur donis Iuppiter ipse datis

Quid faciat sapiens? stultus quoq; munere gaudet

Ipse quoq; accepto munere mitis erit.

Idem V. Fasto.

Sæpe

Sæpe Iouem uidi tum cum sua mittere uellet
Fulmina thure dato sustinuisse manum.

PAUPER TAS.

Horatius lib. iij. Car.

Magnum pauperies opprobrium, iubet
Quid uis & facere, & pati
Virtuti sq; uiam deserit arduæ.
Vel nos in Capitolium

Quo clamor uocat, & turba faucium,
Vel nos in mare proximum
Gemmas & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus, scelerum si bene poenitet

Eradenda Cupidinis
Praui sunt elementa, & teneræ nimis
Mentes asperioribus
Formandæ studijs

Plautus in Ruden.

Miserum isthuc uerbum & pessimum est, habuisse
& nihil habere.

Iuena. Saty. iij.

Nil habet infœlix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit.

Idem ibidem.

Haud facile emergunt, quorum uirtutibus obstat
Res angusta domi.

Martialis

Martialis lib. V.

Semper eris pauper, si pauper es Acmiliane 27

Dantur opes nullis nunc nisi diuitibus.

Idem lib. Xi.

O quantum cogit ægestas?

Ouid. VIII. Meta.

Paupertatemq; ferendo

Effecere leuem.

Plautus in Perfa.

Quamquam res nostræ sunt pater paupercula,
Modicæ & modestæ, melius est tamen ita uiuere.

Nam ubi ad paupertatem accessit infamia,

Grauior paupertas fit, fides sublethor.

Terent. in Adel.

Omnes quibus res sunt minus secundæ, magis sunt
nescio quomodo

Suspitiosi, ad contumeliam omnia accipiunt magis,

Propter suam impotentiam se semper credunt negli
gi.

Idem ibidem.

Paupertas mihi onus uisum est & miserum & gra
ue.

Horat. lib. I. Episto.

Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus,

Si uentri bene, si lateri est, pedibusq; tuis, nil

Diuitiæ poterunt regales addere maius.

K

Medio=

MEDIOCRITAS SIVE TVTA

paupertas, uitæq; obscuritas
ac tranquillitas.

Horat. lib. Car.

Otium diuos rogat in patenti
Prensus Aegeo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neq; certa fulgent
Sydera nautis.

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grossæ non gemmis, neq; purpura ue-
nale, nec auro.

Non enim gaze, neq; consularis
Summouet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta uolanteis.

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum,
Nec leueis somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert.

Quid breui fortes iaculantur æuo
Multæ quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoq; fugit?

Scandit æritas uitiosa naueis
Cura, nec turmas equitum relinquit,

Ocyor

Ocyor ceruis, & agente nimbos
Ocyor Euro.

Letus in presens animus, quod ultra est
Oderit curare, & amara leno
Temperet risu, nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem,
Longa Tithonum minuit senectus,
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum, Siculeq; circum
Mugiant uaccæ, tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa, te bis Afro
Murice tinctæ.

Vestiunt lanæ, mihi parua rura, &
Spiritus Graiæ tenuem Camœnæ,
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere uilgnt.

Horatius eodem lib. Car. Ode. X.

Rectius uiues Lycini, neq; altum
Semper urgendo, neq; dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.

Sapius uentis agitatur ingens
Pinus, & celsæ grauiore casu
Decidunt turres, feriuntq; summos
Fulmina monteis.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene preparatum
Pectus, infôrmes hyemes reducit
Iuppiter, idem

Summouet, non, si male nunc, & olim
Sic erit. quondam cithara tacentem
Suscitât Musam, neq; semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus, atq;
Fortis appare, sapienter idem
Contrahes uento nimium secundo
Turgida uela.

Ouidius lib. III. Trist. Eleg. iij.

O Mihi chare quidem semper, sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuerunt meæ.

Vsibus edocto si quidquam credis amico
Viue tibi & longæ nomina magna fuge.

Viue tibi, quantamq; potes prælustria uita,
Sæuam prælustrî fulmen ab arce uenit.

Nam quamquam soli possunt prodesse potentes,
Non prosit potius si quis obesse potest.

Effugit hybernas demissa antenna procellas
Lataq; plus paruis uela timoris habent

Aspici

Aspicias, ut summa cortex leuis innatat unda.

Cum graue nexa simul retia mergat onus?
Qui cadit in plano, uix hoc tamen euenit ipsum.

Sic cadit, ut tacta surgere possit humo.

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto

Occurrit regi flebilis umbra suo.

Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas?

Icarus immensas nomine signet aquas?

Nempe quod hic alte, demissus ille uolabat,

Nam pennas ambo non habuere suas.

Crede mihi bene qui latuit, bene uixit, & intra

Fortunam debet quisq; manere suam.

Non foret Eumenides orbis, si filius eius

Stultus achilleos non adamasset equos.

Nec natum in flamma uidisset, in arbore natus,

Cœpisset genitor si Phæthonta Merops.

Tu quoq; formida nimium sublimia semper,

Propositiq; precor contrahe uela tui.

Viue sine inuidia, mollesq; inglorius annos

Exige amicitias & tibi iunge pares.

Horat. lib. ij. Sermo. Saty. VI.

Olim

Rusticus urbanum murem mus paupere fertur

Accepisse cauo, ueterem uetus hospes amicum,

Asper, & attentus quesitis, ut tamen arctum

Solueret hospitij animum, quid multa? neq; ille

Sepositi ciceris, nec longæ inuidit auenæ,

K 3

Aridum

Aridum & ore frens acinum, semesq; lardi
Frusta dedit, cupiens uaria fastidia cœna
Vincere, tangentis male singula dente superbo,
Cum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador, loliumq; dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, quid te iuuat inquit amice
Prærupti nemoris patientem uiuere dorso?
Vis tu homines, urbemq; feris præponere syluis?
Carpe uiam (crede mihi) comes, terrestria quando
Mortales animas uiuunt sortita, neq; ulla est,
Aut magno, aut paruo lethi fuga, quæ bone circa
Dum licet, in rebus iucundis uiue beatus,
Viue memor quàm sis æui breuis, hæc ubi dicta
Agrestem populere, domo leuis exilit, inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis auentes
Mœna nocturni subrepere, iamq; tenebat
Nox medium cœli spacium, cum ponit uterq;
In locuplete domo uestigia, rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet uestis eburnos,
Multaq; de magna superessent fercula cœna,
Que procul extructis inerant hesternæ canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in ueste locauit
Agrestem, ueniunt succinctus cursitat hospes,
Coninuatq; dapes, nec non uernaliter ipsis
Fungitur officijs, prælambens omne, quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisq;
Rebus agit letum conuinam, cum subito ingens

Valuarum

Valuarum strepitus lectis excussit utrunq;
 Currere per totum pauidi conclaue, magisq;
 Exanimes trepidare, simul domus alta molossis
 Personuit canibus. Tum rusticus, haud mihi uita
 Est opus hac, ait, & ualeas, me sylua, cauusq;
 Tutus ab insidijs tenui solabitur eruo.

Iuue. Saty. XIII.

Dolia nudi

Non ardent Cynici, si fregeris, altera fiet
 Cras domus, atq; eadem plumbo commissa manebit
 Sensit Alexander, testa cum uidit in illa
 Magnum habitatorem, quanto scilicet hic, qui
 Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis æquanda periculis.
 Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
 Nos facimus Fortuna deam. Mensura tamen quæ
 Sufficiat census, si quis me consulit, ædam
 In quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
 Quantum Epicure tibi paruis suffecit in horris
 Quantum Socratici cœperunt ante penates
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.

Catullus.

O quid solutis est beatius curis?
 Cum mens onus reponit, à peregrino
 Labore fessi neminus larem ad nostrum
 Desideratoq; acquiescimus lecto.

K 4

Clauz

Claudia. de Senatore Vero
nenfi.

Felix qui proprijs æuū tranſegit in aruis—
Ipsa domus puerum quem uidet ipſa ſenem.
Qui baculo niſens, in qua reptauit harena
Vnius numerat ſæcula longa caſe.
Illam non uario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hoſpes aquas.
Non freta mercator, timuit, non claffica miles.
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, uicina neſcius urbis
Aſpectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis non conſule computat annum.
Autannum pomis uer ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemq; reducit.
Metiturq; ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem metunt paruo qui gramine quercum.
Aequæuūq; uidet conſenſiſſe nemus.

Horat. lib. I. Sermo.

Eſt modus in rebus ſunt certi deniq; fines,
Quos ultra, citraq; nequit conſiſtere rectum.

Quid. lib. II. Meta.

Inter utrum tene, medio tutiſſimus ibis

Horat. lib. I. Epiſt. Epiſt. I.

Non poſſis oculo quantum contendere Lynceus
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi,
Nec quia deſperes inuicti membra Glyconis

Nodoſa

Nodosa corpus nolis prohibere Chiragra,
Est quoddam prodire tenus si non datur ultra.

Terent. in Andria.

Nam id arbitror

Apprime in uita esse utile, ut ne quid nimis,

Lucret. lib. V.

Diuitie grandes homini sunt, uiuere parce

Aequo animo, neq; enim est unquam penuria parui

Martialis lib. I.

Illud quod medium est, atq; inter utrumq; probatur.

Plau. in Pœnu.

Modus omnibus

In rebus foror est optimum habitu, nimia omnia

Nimium exhibent negotium hominibus ex se

Plautus in Aulula.

Ego uirtute deum & maiorum nostrorum diues sum
satis

Istas magnas factiones, animos, dotes dapfiles

Clamores, imperia, eburata uehicula, pallas, puras
puram,

Nihil moror, qui in seruitutem sumptibus redigunt
uiros.

Claudi. in Ruffi. lib. I.

Viuatur exiguo melius, natura beatis

Omnib. esse dedit, si quis cognouerit uti.

Hec si nota forent, frueremur simplice cultu,

Classica non fremerent, non stridu alfraxinus iret

K 5

Non

Non uentus quateret puppes, non machina muros.

Hora. li. i. Episto.

2 Quod satis est, cui contigit, nihil amplius optet,
Non domus & fundus, non aris aceruus & auri
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas.

Ouid. lib. VIII. Meta.

Instruit & natum, mediog; ut limite curras
Icare, ait, moneo, ne si demissior ibis,
Vnda grauet pennas, si celsior, ignis adurat
Inter utrunq; uola.

ENCOMIVM VITAE rusticae.

Hor. Epo. lib. Ode. II.

2 Beatus ille, qui procul negocijs,
Vt prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni saenore.
Nec excitatur classico miles truci,
Nec horret iratum mare.
Forumq; uitat, & superba ciuium
Potentiorum limina.
Ergo aut adulta uitium propagine
Altas maritat populos,
Aut in reducta ualle mugientium
Prospectat errantis greges,

Inutiles

Inutileisq; falce ramos amputans,
 Eccliores inserit,
 Aut pressa puris mella condit amphoris,
 Aut tondet infirmas oueis,
 Vel cum decorum mitibus pomis caput
 Autumnus aruis extulit,
 Ut gaudet insitua decerpens pyra,
 Certanem & uiam purpure,
 Quam muneretur te Priape, & te pater
 Syluane tutor finium.
 Libet iacere modo sub antiqua ilice,
 Modo in tenaci gramine.
 Labuntur altis interim ripis aqua,
 Queruntur in syluis aues,
 Fontesq; lymphis obstreunt manantibus,
 Somnos quod inuitet leueis,
 At cum tonantis annus Hybernus Iouis
 Imbreis, nuueisq; comparat,
 Aut trudit acreis hinc & hinc multa cane
 Apros in obstantis plagas,
 Aut amite leui rara tendit retia,
 Turdis edacibus dolos.
 Pavidum leporem, & aduenam laqueo grucm
 Lucunda captat premia.
 Quis non malorum, quas amor curas habet,
 Hec inter obliuiscitur?

Quod

Quod si pudica mulier in partem iuuat
Domum, atq; dulces liberos,
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli,
Sacrum uetustis extruat lignis focum
Lassi sub aduentum uiri,
Claudensq; textis cratibus letum pecus,
Distenta siccat ulcera,
Et horna dulci uina promens dolio
Dapes inemptas apparet,
Non me lucrina iuuerint conchilia,
Magis uerombus, aut scari,
Si quos heois intonata fluctibus
Hyems ad hoc uertat mare,
Non Afra quis descendat in uentrem meum,
Non Attagen Ionicus
Iucundior, quam lecta de pinguis sumis
Oliua ramis arborum,
Aut herba Lapathi prata amantis, & graui
Malue salubres corpori
Vel agna festis caesa terminalibus,
Vel hoedus creptus lupo.
Has inter epulas, ut iuuat pastas oueis
Videre properante is domum,
Videre fessos uomcrem inuersum boues
Collo trahenteis languido,
Positosq; uernas, ditis examen domus,

Circum

Circum reudente is lares.
 Hec ubi loquutus scenerator Alphius,
 iam iam futurus rusticus,
 Omnem relegit idibus pecuniam,
 Querit calendis ponere.

POTENTIA EXPOSITA malis.

Ouid lib. I. de re me. Amo.

Summa petit liuor, perslant altissima uenti-
 Summa petunt dextra fulmina missa Iouis.
 Lucanus lib. VIII.

Sic longius æuum

Destruit ingentes animos & uita superstes,
 Imperio, nisi summa dies cum fine bonorum
 Affuit, & celeri præuertit tristia leto,
 Dedecori est fortuna prior.

Luca. lib. I.

Inuida fatorum series summisq; negatum
 Stare diu.

PAUPER TAS ET DOLOR acunt ingenia.

Manilius lib. I. Astro.

Sed cum longa dies acuit mortalia corda,
 Et labor ingenium miseris dedit, & sua quæq;
 Aduigilare sibi iussit fortuna premendo

Seducta

Seducta in uarias certarunt pectora curas,
Et quodcumq; sagax tentando reperit usus,
Ouidi. VI. Meta.

Grande doloris
Ingenium est, miscrisq; uenit solertia reb;
Ouid. II. de Arte.

Ingenium mala sepe mouent, quis crederet unquam
Aerias hominem carpere posse uias.
Plautus in Stich.

Paupertas omnes artes perdocet, ubi quem attigit.
Pub. Mi.

2. Hominem experiri multa, paupertas iubet.

VOLUNTAS SOLA INTER-
dum probanda.

Ouid. III. de Ponto.

Vt desint uires tamen est laudanda uoluntas.

Hac ego contentos auguror esse deos.

Hec facit ut ueniat pauper quoq; gratus ad aras

Et placeat cæso non minus agna boue.

Proper. lib. II.

Quod si deficiant uires, audatia certe

Laus erit, in magnis & uoluisse sat est

CLEMENTIA, COMITAS, OB-
sequium.

Terent. in Andria.

Obsequi-

Obsequium amicos, ueritas odium parit.

Quid lib. II. de Arte.

Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus—

Frangas, si uires experiare tuas

Obsequio tranantur aquæ, nec uincere possis

Flumina, si contra, quam rapit unda, nates.

Obsequium Tigresq; domat, tumidosq; leones,

Rustica paulatim taurus aratra subit.

Claudia. de Consulatu Man-
lij Theodori.

Qui fruitur pœna ferus est, legumq; uidetur

Vindictam prestare sibi, quum uiscera felle

Canduerint, ardet stimulis, ferturq; nocendi

Prodigus, ignarus causæ, dijs proximus ille est,

Quem ratio, non ira mouet, qui facta rependens

Consilio, punire potest mucrone cruento.

Se iactent alij ostentent feritate timeri

Addictosq; hominum cumulent æaria censu.

Lene fluit Nilus, sed cunctis amnibus extat

Vtilior, nullas confessus murmure uires.

Acrior ac rapidus tacitas prætermeat ingens

Danubius ripas, eadem clementia seu

Gurgitis immensum deducit in hostia Gangem,

Torrentes immane fremant, lapsiq; minentur

Pontibus, inuoluant spumoso uertice syluas.

Pax maiora decet, peragit tranquilla potestas

Quod

Quod uolenta nequit, mandataq; fortius urget
Imperiosa quies,

ASPERITAS, MOROSITAS.

Ouid. lib. II. de Arte.

Dextera præcipue capit indulgentia mentes.

Asperitas odium, seuaq; bella mouet.

Odinus accipitrem, quia uiuit semper in armis,

Et pauidum soltos in pecus ire lupos.

At caret insidijs hominum, quia mitis hirundo est,

Quasq; colat turres Chaonis ales habet.

I R. A.

Horat. lib. I. Episto.

Qui non moderabitur iræ

Infectum uolet esse, dolor quod suaserit & mens,

Dum poenas odio per uim festinat inulto

Ira furor breuis est, animum rege, qui nisi pareat,

Imperat, hunc frenis, hunc tu compeisce catena.

Persius Saty. III.

Nunc face supposita, feruescit sanguis, & ira,

Scintillant oculi, dicisq; facisq; quod ipse

Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

Statius lib. X.

Ne frena animo permitte calenti

Da spatium, tenuemq; moram, male cuncta ministrat
Impetus.

Publius Mi.

Bonum

Bonum apud uirum cito moritur iracundia.

Consilio melius uincas, quam iracundia.

Homo extra corpus suum est, cum irascitur.

Iracundiam qui uincit, hostem superat maximum.

Ouid lib. I. Amo.

Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram.

Sape simultates ira morata facit.

Idem lib. I. de Reme.

Difficiles aditus impetus omnis habet.

MODERATIO.

Pub. Mi.

Bis uincit, qui se uincit, in uictoria.

Idem.

Effugere cupiditatem, regnum est uincere.

Bias Prie. per Auso.

Quod prudentis opus? cum possit, nolle nocere.

Quid stulti proprium? non posse, & uelle nocere.

INUIDIA, LIVOR, ODIUM.

Inuidiæ descriptio apud Ouid.

lib. II. Meta.

Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,

Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes,

Pectora felle uirent, lingua est suffusa ueneno,

Risus abest, nisi quem uisi fecere dolores.

Nec fruitur somno uigilantibus excita curis,

L

Sed uide

*Sed uidet ingratos, intabescitq; uidendo
Successus hominum, carpitq; & carpitur una.
Suppliciumq; suum est.*

Quid lib. iij. de Ponto.

Liur, iners uitium, mores non exit in altos,

Vtq; latens ima uipera serpit humo.

Et ibidem Eleg. iij.

scripta placent à morte ferè, quia ledere uiuos

Liur & inuiso carpere dento solet.

Idem lib. I. Eleg.

Pascitur in uiuis liur, post fata quiescit,

Tunc suus ex merito quemq; tuetur honor.

Silius Itali. lib. XVII.

*O dirum exitium mortalibus o nihil unquam
Crescere, nec magnos patiens exurgere laudes
Inuidia.*

Hor. lib. I. Epist.

Inuidus alterius rebus macrescit opimis

Inuidia Siculi non inuenere tyranni,

Maius tormentum.

Plau. in Trucu.

Nam inuidere alij bene esse, tibi male esse, miserū est

Qui inuidet, eget, illi quibus inuidetur, rem habet

Pub. Mi.

Miserrima est fortuna quæ inimico caret.

Plaut. in Capti.

*Est miserrorum, ut maleuolentes sint, atq; inuideant
bonis.*

De liuore

DEL

qu

Liur t

Intactis

Et totu

Quo q

Vt deb

Testat

Suffira

Sudat f

Effund

Pallor

Infæli

Non lu

Nec p

Nec si

Aut ha

Aut tr

Non s

Torq

Ves

Inten

Letal

Qui s

Viuit

Quoc

Nec P

DELIVORE EX EPIGRAM.

quæ Virgilio adscribuntur.

Liur tabificum malis uenenum
 Intactis uorat osibus medullas.
 Et totum bibit artubus cruorem.
 Quo quisq; furit, inuidetq; sorti,
 Ut debet sibi poena semper ipse est.
 Testatur gemitu graueis dolores,
 Suspirat, gemit, incutitq; denteis.
 Sudat frigidus intuens quod odit.
 Effundit mala lingua uirus atrum.
 Pallor terribilis genas colorat.
 Infelix macies renudat ossa.
 Non lux, non cibus est suauis illi,
 Nec potus inuat, aut sapor Lyæi.
 Nec si pocula Iuppiter propinet,
 Aut hæc porrigat, & ministret Hebe,
 Aut tradat Ganymedes ipse nectar.
 Non somnum capit, aut quiescit unquam.
 Torquet uiscera carnifex cruentus.
 Vefanos tacite mouet furores
 Intentans animo faces Erynnis.
 Letalis, Tityiq; uultur intus,
 Qui semper lacerat, comestq; mentem.
 Viuit pectore sub dolente uulnus,
 Quod Chironia nec manus leuarit,
 Nec Phœbus, soboles ue clara Phœbi.

L 2

Arrogantia

ARROGANTIA, IACTANTIA.

Perfius Saty. I.

O mores usq; adeone

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?

Perfius Saty. III.

Ad populum phaleras, ego te intus & in cute non

Pub. Mi.

Cito ignominia fit, superbi gloria.

AMBITIO.

Plaut. in Amphitry.

Virtute ambire oportet non fautoribus,
Sat habet fautorum semper qui recte facit.

Claudia. de III. Consul. Honori.

Emitur sola uirtute potestas.

PHILAVTIA.

Terent. in Adel.

Homine imperito nunquam quicquam iniustius
Qui, nisi quod ipse fecit, nihil rectum putat.

Horat. lib. I. Episto.

Nec tua laudabis studia, aut aliena reprehendes.

Terent. in Andria.

Verum illud uerbum est, uulgo quod dici solet,
Omnes sibi melius malle esse quam alteri.

PVDOR.

Plauti

TIA.

Plaut.in Asina.

Decet uerecundum esse adolescentem.

Plau.in Bacchi.

alter?

Nam ego illum perisse duco, quod quidem perijt pus
dor.

a cute non

PVDICITIA.

Ouid. Episto. V.

Nulla reparabilis arte

Lesa pudicitia est, deperit illa semel.

Oui. Episto. XV.

Lis est cum forma magna pudicitie.

ori.

FORTITVDO.

Iuena. Saty. XIII.

Dicimus autem

Hos quoque felices, qui ferre incommoda uite

Nec iactare iugum uita didicere magistra.

stius

Luca. lib. VII.

Fortissimus ille est

Qui promptus metuenda pati, si comminus insent.

s.

Plaut.in Rudent.

Animus equus optimum est ærumne condimentum.

tolet,

Horatius.

Viuite fortes

Fortiaque aduersis opponite pectora rebus.

Martialis lib. XI.

Plauti

L 3

Rebus

Rebus in angustiis facile est conseruare uitam

Fortiter ille facit, qui miser esse potest.

Plautus in Capti.

In re mala, animo si bono utare, adiuuat,

Plautus in Pseudo.

Bonus animus in re mala, dimidium est mali.

Idem ibidem.

Nam ea stultitia est, facinus magnum timido corde
credere

Nam omnes res perinde sunt, ut agas, ut eos magni
facias.

PATIENTIA.

Quidi. III. Amo. Eleg. X.

Perfer et obdura, dolor hic tibi proderit olim

Sæpe tulit lassus succus amarus opem.

Oui. Episto. V.

Leniter, ex merito quicquid patiare ferendum est

Que uenit indigne, poena dolenda uenit.

Horat. lib. I. Car. Ode. XXI. III.

Durum, sed leuius sit patientia.

Quidquid corrigere est nephas.

Plautus in Asina.

Fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum

Manil. lib. III. Astro.

Sors est sua cuique ferenda.

Pub. Mi.

Cuius suis doloris remedium, est patientia.

Feras, non culpes, quod mutari non potest.

Furor fit, læsa sæpius patientia.

Proper. lib. ij. Eleg. V.

Non solum taurus ferit uncis cornib. hostem,
Verum etiam instanti læsa repugnat ouis.

VINDICTA.

Iuuenalis Saty. XIII.

Quippe minuti

Semper, & infirmi est animi, exiguiq; uoluptas

Vltio, continuo sic collige, quod uindicta

Nemo magis gaudet, quam fœmina.

METVSTIMOR.

Ouid. lib. XIII. Episto.

Vires subtrahit ipse timor.

Martia. lib. XI.

Quid si me tonsor cum stricta nouacula supra est

Tunc libertatem, diuitiasq; roget,

Promittam: nec enim rogat illo tempore tonsor,

Latro rogat, res est imperiosa timor.

Publius Mi.

Stultum est timere, quod uitari non potest.

Virg. lib. iiii. Aenei.

Degeneres animos timor arguit.

AVDATIA.

Ouid. lib. X. Meta.

In audaces non est audacia tuta.

Idem ibidem.

Audentes deus ipse iuuat.

Virg. lib. VI. Aenei.

Tu ne cede malis sed contra audentior ito.

Virg. lib. X.

Audaces fortuna iuuat.

Ouid. lib. II. Fasto.

Audentes forsque Venusque iuuat.

Tibullus.

Audendum est, fortes adiuvat ipse deus.

Terent. in Adel.

Fortes fortuna adiuvat.

Pub. Mi.

Nunquam periculum sine periculo uincitur.

TEMERITAS.

Publ. Mi.

Animus uereri qui scit, scit tuto aggredi.

MISERIA.

Ouid. lib. III. de Ponto.

Crede mihi miseros prudentia prima relinquit

Et sensus cum re, consiliumque fugit.

GAVDIVM.

Ouid. lib. VII. Meta.

Gaudia

Gaudia principium nostri sunt saepe doloris.

SPES, CONSOLATIO,
rerum uicissitudo.

Ouid. lib. I. de Ponto.

Hec dea cum fugerent, sceleratas numina terras,

In dijs inuisa sola remansit humo.

Hec facit, ut uiuat fossor, quoque compede uinctus,

Liberaq; à ferro crura futura putet.

Hec facit ut uideat cum terras undiq; nullas,

Naufragus in medijs brachia iactet aquis,

Saepe aliquem solers medicorum cura relinquit

Nec spes huic, uena deficiente, cadit.

Carcere dicuntur clausi sperare salutem.

Atq; aliquis pendens in cruce uota facit.

Idem lib. III.

Spem iuuat amplecti, quae non iuuat irrita semper

Et fieri cupias, si qua futura putas.

Proximus huic gradus est, bene desperare salutem,

Seq; semel uera scisse perisse fide.

Ouid. VII. Meta.

Flebile principium melior fortuna secuta est

Tibul. lib. II.

Im mala finissem leto, sed credula uitam

Spes fouet & melius cras fore semper ait.

Spes alit agricolas, spes sulcis credit aratis

Semina, quae magno foenore reddat ager.

L 5

Hec

Hæc laqueo uolucres, hæc captat arundine pisces.
Cum tenues hamos abdidit arte cibis
Spes etiam ualida solatur compede uinctum,
Crura sonant ferro, sed canit inter opus.

Tibullus lib. iii.

Venit post multos una serena dies.

Ouid. lib. iiii. de Ponto.

Temporis officium solatia dicere certi est
Dum dolor in cursu est, dum petit eger opem
Et cum longa dies sedauit uulnera mentis,
Intempestiue, qui mouet illa, nouat.

Idem. iij. de Ponto.

Crede mihi miseris cœlestia numina parant
Nec semper læsos & sine fine premunt.

Ouid. lib. i. Fasto.

Nec fera tempestas toto tamen errat in anno,
Et tibi, crede mihi, tempora ueris erunt,

Idem. iij. de Ponto.

Nil adeo fortuna grauis miserabile fecit,
Vt minuant nulla gaudia parte malum.
Nulla dies adeo est australibus humida nimbis,
Non intermissis ut fluat imber aquis.
Nec sterilis locus ullus ita est, ut non sit in illo
Mixta ferè duris utilis herba rubis.

Idem. VI. Fasto.

Scilicet interdum miscentur tristia lætis.

DESPERATIO.

Virg.

Virg. lib. II Aenei.

Vna salus uictis nullam sperare salutem.

INSUPERATA MAGIS

grata.

Catullus.

*Siquicquid cupidoq; optantiq; obtigit unquam
Insperanti, hoc est gratum animo proprie.*

Plau. in Mostel.

Insperata accidunt magis saepe, quam quae speres.

CELERITAS, PRAECI-

pitatio.

Pub. Mi.

Ad poenitendum properat, cito qui iudicat.

MORA.

Ouid. de Reme. lib. I.

Dum licet et modici tangunt praecordia motus,

Si piget, in primo limine siste pedem.

Opprime, dum noua sunt subiti mala semina morbi,

Et tuus incipiens ire resistat equus.

Nam mora dat uires, teneras mora percoquit uuas

Et ualidas segetes, quod fuit herba, facit.

Quae praebet latas arbor spatiantibus umbras,

Quo

Quo posita est primum tempore, uirga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure. reuelli,
Nunc ad in immensum uiribus aucta suis.
Principijs obsta, sero medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.
Sed propera, ne te uenturas differ in horas,
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
Vidi ego, quod fuerat primo sanabile uulnus
Dilatatum, longæ damna tulisse moræ.

Luca lib. I.

Tolle moras semper nocuit differre paratis.
Persius Saty. V.

Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
Nempe diem donas, sed cum lux altera uenit,
Iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.

Virg. lib III Geor.

Alitur uitium, uiuitq; tegendo,
Continuo culpam ferro compeſce, priusquam
Dira per incautum serpent contagia uulgus.

Persius Saty. III.

Helleborum frustra, cum iam cutis ægra tumescit
Poscentes uideas, uenienti occurrите morbo.

Plaut. in Amph.

Fames et mora, bilem in nasum conciuunt.
Manilius lib. III. Astro.
Mora sæpe malorum

Dat causas.

Pub. Mi.

Mora omnis odio est, facit sapientiam.

Claud. in. II. lib. in Eutro.

Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes

Detersum maculas, ueteri post obruta morbo

Corpora, pæonias necquicquam admoueris herbas.

Vlcera posses alte suffusa medullis

Non leuiore manu, ferro sanantur & igni.

BONA FAMA.

Pub. Mi.

Bona opinio homini, tutior pecunia est,

Idem.

Honestus rumor alterum est patrimonium.

Ouid. IX. Meta.

Et memorem famam, qui bene gessit habet.

FAMA.

Descriptio famæ ex Xij.

Meta. Ouid.

Orbe loco medio est inter terrasq; fretumq;

Cœlestesq; plagas, triplicis, confinia mundi,

Vnde quod est usquam, quamuis regionibus absit,

Inspicitur, penetratq; cauas uox omnis ad aures.

Fama tenet, summaq; domum sibi legit in arce.

Innumerosq; aditus, ac mille foramina testis

Addit

Dat

Addidit, & nullis inclusit limina portis.
Nocte dieq; patet, tota est ex ære sonanti,
Tota fremit, uocesq; refert, iteratq; quod audit.
Nulla quies intus, nullaq; silentia parte.
Nec tamen est clamor, sed parue murmura uocis.
Qualia de pelagi (si quis procul audiat) undis
Esse solent, qualemuc sonum cum Iuppiter atras
Increput nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet, ueniunt leue uulgus eunq;
Mixtaq; cum ueris passim commenta uagantur
Milliarumorum, confusaq; uerba uolitant.
E quibus hi uacuas implent sermonibus aures,
Hi narrata ferunt alio, mensuraq; ficti
Crescit & auditus aliquid nouus adijcit auctor.
Illic credulitas, illic temerarius error,
Vanaq; letitia est, consternatiq; timores.
Sedittoq; recens, dubioq; autore susurri.
Ipsa quid in cælo rerum pelagoq; geratur,
Et tellure uidet totumq; inquit in orbem.

Descriptio famæ ex iij.

Aenei. Virg.

Fama, malum quo non aliud uelocius ullum,
Mobilitate uiget, uiresq; acquirit eundo.
Parua metu primo, mox sese attollit in auras.
Ingrediturq; solo, & caput inter nubila condit.
Illam terra parens ira irritata deorum
Extremam (ut perhibent) Cæo, Enceladoq; sororem
Progeniuit

Progeniuit pedibus celerem, & pernicious alis,
 Monstrū horrendum, ingens, cui quot sunt corpore
 Tot uigiles oculi, subter (mirabile dictu) (plumæ
 Tot lingue, totidem ora sonant, tot subrigit aures
 Nocte uolat cœli medio terræq; per umbram,
 Stridens, nec dulci declinat lumina somno.
 Luce sedet custos, aut summi culmine tecti,
 Turribus aut altis, & magnas territat urbes,
 Tam ficti prauiq; tenax, quam nuncia ueri.

Ouid. lib. IX. Metæ.

Fama loquax, quæ ueris addere falsa
 Gaudet, & e minimo sua per mendacia crescit.

INFAMIA.

Plautus in Persa.

Hominum immortalis est infamia
 Etiam tum uiuit, cum esse credas mortuam.

LAVS, HONOR GLORIA.

Ouid. lib. iij. de Ponto.

Excitat auditor studium, laudatq; uirtus
 Crescit & immensum gloria calcar habet.

Idem. V. Tristi

Deniq; non paruas animo dat gloria uires,
 Et foecunda facit pectora laudis amor.

Horat. lib. I. Epist.

Principibus placuisse uiris non ultima laus est.

Ouid.

Ouid. de Medi. faciei.

Laudatas homini uolucris Iunonia pennas
Explicat, & forma muta superbit auis.

Prop. lib. III.

Magnum iter ascendo, sed dat mihi gloria uires
Non inuat ex facili lecta corona iugo

Ouid. ad Liuiam.

Facta ducis uiuent, operosaq; gloria rerum
Hec manet, hæc auidos effugit una rogos.

Idem. III. Tristi.

Ardua per præceptis gloria uadit iter.

SOMNVS.

Descriptio somni, eiusq; regiae
ex lib. XI Meta. Ouid.

Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
Mons cauius, ignaui domus & penetratia Somni,
Quo nunquam radijs oriens, Medusue cadensue
Phœbus adire potest, nebulae caligine mixtae
Exhalantur humo, dubieq; crepuscula lucis.
Non uigil ales ibi cristati canibus oris
Euocat auroram, nec uoce silentia rumpunt
Sollicitiue canes, canibusue sagatior anser.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæ sonum reddunt conuitia lingue.
Muta quies habitat, saxo tamen exit ab imo
Riuus aque Lethes, per quem cum murmure labens

Inuitat

Innitat somnos crepitantibus unda lapillis.
 Ante fores anrifœcunda papauera florent,
 Innumeraeq; herbae, quarum de lacte soporem
 Nox legit, & spargit per opacas humida terras.
 Ianua ne uerso stridorem cardine reddat
 Nulla domo tota est, custos in limine nullus.
 At medio torus est Hebeno sublimis in antro
 Plumbeus, unicolor, pullo uelamine tectus,
 Quo cubat ipse deus membris langore solutis,
 Hunc circa passim uarias imitantia formas
 Somnia uana iacent, totidem quot mœsis aristas,
 Sylua gerit frondes, eiecat littus arenas.

Quid lib. ij. Amo.

Stulte quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago
 Longa quiescendi tempora fata dabunt.

Plautus in Mostel.

Non bonus est somnus homini de prandio.

SOMNIA.

Claudianus in præfatione lib. iij.
 deraptu Proserpinæ.

Omnia, quæ sensu, noluntur uota diurno
 Pectore sopito reddit amica quies.

Venator defessa thoro cum membra reponit

Mens tamen ad syluas, & sua lustra redit.

Ludicibus lites, aurigæ somnia currus

Vnaq; nocturnis meta cauetur equis

M

Gaudet

Stulte quid est somnus quid.

Gaudet amans furto, permutat nauita merces

Et uigil elapsas querit auarus opes.

Blandaq; largitur frustra sitientibus ægris

Irriguus gelido pocula fonte sopor.

Me quoq; Musarum studium sub nocte silenti

Auribus assiduus sollicitare solet.

Tibul lib. III.

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte

Et pauidas mentes falsa temere iubent.

Et uanum metuens hominum genus, omnia noctis

Farre pio placant, & saliente sale.

PRINCIPIVM.

Ouid. I. Fasto.

Omnia principijs, inquit inesse solent.

Ouid. I. Reme.

Sed tamen est artis tristissima ianua nostræ

Et labor est unus tempora prima pati.

Aspicis ut prensos urant iuga prima iuuenos,

Vt noua uelocem cingula ledat equum.

Hora, lib. I. Episto.

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

FINIS, EXITVS.

Ouid. II. Episto.

Exitus acta probat, careat successibus opto

Quisquis ab euentu facta notanda putat.

Idem

Idem XII. Meta.

Exitus in dubio est.

TEMPVS.

DESCRIPTIO SEDIS TEM-

poris per Claud. in laudes Stili.

Panegy. secun.

Est ignota procul, nostræq; imperiua menti
 Vix adcunda deis, annorum squalida mater
 Immensi spelunca æui, quæ tempore vasto
 Suppeditat, reuocatq; sinus, complectitur antrum
 Omnia qui placido consumit numine serpens.
 Perpetuumq; uiret squamis, caudamq; reducto
 Ore uorat tacito relegens exordia lapsu,
 Vestibuli custos uultu longæua decoro,
 Ante fores natura sedet, cunctisq; uolantes
 Dependens membris animæ, mansura uerendus
 Scribit iura senex, numeros qui diuidit astris
 Et cursus, stabilesq; moras, quibus omnia uiuunt,
 Ac percunt, fixis cum legibus ille recenset
 Incertum quid Martis iter, certumq; tonantis
 Proficiat mundo, quid uelox semita lunæ,
 Pigræq; Saturni quantum Cytheræ sereno
 Curriculo, Phœbiq; comes Cyllenius erret.

TEMPVSEDAX RERVM, ET

eo nihil esse uelocius, eoque
 omnia produci, con-
 sumi & mutari.

M 2

Ouid.

Ouid. lib. X. Meta.

Labitur occulte, fallitq; uolatilis etas
Et nihil est, annis uelocius.

Idem lib. XV. Meta.

Nihil est toto quod perstet in orbe.

Omnia ca-
duca.

Cuncta fluunt, omnisq; uagans formatur imago.
Ipsa quoq; assiduo labuntur tempora motu.
Non secus, ac flumen, neq; enim consistere flumen,
Nec leuis hora potest, Sed ut unda, impellitur unda,
Urgeturq; eadem, ueniens, urgetq; priorem,
Tempora sic fugiunt pariter, pariterq; sequuntur.
Et noua sunt semper, Nam quod fuit ante, relictu est
Fitq; quod haud fuerat, momentaq; cuncta nouantur.

Idem ibidem.

Tempus edax rerum, tuq; inuidiosa uetustas
Omnia destruitis, uitiatq; dentibus æui
Paulatim lenta consumitis omnia morte.

Idem lib. VI. Fasto.

Tempora labuntur, tacitisq; senescimus annis
Et fugiunt freno non remorante dies.

Idem lib. iij. de Ponto.

Tabida consumit ferrum lapidemq; uetustas
Nullaq; res maius tempore robur habet.

Ouid. lib. II de Arte.

Dum uires anniq; sinunt, tolerate labores
Iam ueniet tacito curua senecta pede.

Idem lib. III. de Arte.

Ventura

Venturæ memores iam nunc estote senectæ,

Sic nullum uobis tempus abibit incers.

Dum licet, & ueros etiam nunc editis annos,

Discite, eunt anni more fluentis aquæ.

Nec quæ præterijt, cursu reuocabitur unda

Nec quæ præterijt, hora redire potest

Vtendum est ætate, cito pede labitur ætas

Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit

Quid lib. i. Amo.

Labitur occulte, falliq; uolatilis ætas

Et celer admissis labitur annus equis.

Martialis lib. IX.

Quid non longa dies, quid non consumitis anni?

Quidi lib. III. Trist.

Tempore ruriculæ patiens sit taurus aratri,

Præbet & incuruo colla premenda iugo.

Tempore paret equus lentis animosus habenis

Et placido duros accipit ore lupos

Tempore senorum compescitur ira leonum,

Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet.

Queq; sui iussis obtemperat inda magistri

Bellua, seruitium tempore uicta subit.

Tempus ut extensis tumeat facit uua racemis

Vtq; merum capiant grana, quod intus habent.

Tempus & in cauas semen producit aristas,

Et ne sint tristi poma sapore facit.

Hoc dentem tenuat terram findentis aratri,

Hoc rigidos siles hoc adamantæ tert.
Hoc etiam seuas paulatim mitigat iras,
Hoc minuit luctus, mœstaq; corda leuat.
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa uetustas,
Horat. lib. III. Car.

Damnosa quid non immittit dies?
Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem uitiosiore.

Horat. lib. I. Episto.

Quidquid sub terra est, in apricum profert ætas.
Horat. lib. II. Episto.

Singula de nobis anni prædantur euntes
Eripuere iocos, Venerem conuiuia, ludos.
Iuuenæ Saty. IX.

Festinat etenim decurrere uelox
Flosculus, angustæ miseræq; breuissima uite
Portio, dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepfit non intellecta senectus.
Ouid lib. V. Tristi.

Scilicet exiguis prodest annosa uetustas
Grandibus accedunt tempora damna malis.
Terent. in Heau.

Dies adimit ægritudinem hominibus.
Tibul. lib. I.

Longa dies homini docuit parere leones,
Longa dies molli saxa peredit aqua.

Annus

Annus in apricis maturat collibus uuas,
 Annus agit certa lucida signa uice.
 Et infra.

Et si tardus eris, errabis transiet ætas
 Quam cito, non segnis stat, remeatq; dies
 Quam cito purpureos deperdit terra colores,
 Quam cito formosas populus alta comas.
 Quam iacet, infirmæ uenere ubi fata senectæ
 Qui prior clæo est carcere missus equus.
 Vidi iam iuuenem premeret cum serior ætas
 Macrentem tardos præterisse dies.

Idem.

At tu dum primi floret tibi temporis ætas
 Vtere, non tardo labitur illa pede.

Ouid. lib. V. Fasto.

Sed longa uetustas

Destruit, & saxo longa senectæ nocet.

AETATVM DISCRIMINA

Pueritia, Iuuentus,
 Senectus.

Cornel. Gallus.

Diuerfos diuersa iuuant, non omnibus annis
 Omnia conueniunt, res prius apta nocet.
 Exultat leuitate puer, grauitate senectus
 Inter utrunq; manens stat iuuenile decus.
 Hunc tacitum tristemq; decet, sit clarior ille

M 4

Letitia

Letitia, & lingue garrulitate sue.
Cunctatrabit secum uertitq; uolubile tempus
Nec patitur certa currere quemq; uia.

DE ETATIBVS HOMINVM
ex lib. XV. Meta. Ouid.

Pueritia. Quid non in species secedere quatuor annum
Aspicias, etatis peragentem imitamina nostrae?
Nam tener, & lactens, pueriq; simillimus aeo,
Vere nouo est, tunc herba nitens, & roboris expers
Turget, & insolida est, & spe delectat agrestes.
Omnia tum florent, florumq; coloribus almus
Ludit ager, neque adhuc uirtus in frondibus ulla est.
Iuuentus. Transit in aetatem post uer, robustior annus,
Fitq; ualens iuuenis, neq; enim robustior aetas
Vlla, nec uberior, nec quæ magis ardeat ulla est.
Excipit autumnus posito feruore iuuentæ
Aetas uiri. Maturus, mitisq; inter iuuenemq; senemq;
lis. Temperie medius, sparsus quoq; tempora canis
Inde senilis hyems tremulo uenit horrida passu
Senectus. Aut spoliata suos, aut quos habet, alba capillos.

Hora. de arte Poeti.

Pueritia. Reddere qui uoces iam scit puer, & pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas.
Iuuentus. Imberbis iuuenis tandem custode remoto

Gaudet

Gaudet equis, canibusq; & aprici gramine campi,
 Cereus in uitium flecti, monitoribus asper,
 Vtilium tardus prouisor, prodigus æris,
 Sublimis, cupidusq; & amata relinquere, pernix.
 Conuersis studijs ætas, animusq; uirilis,
 Querit opes, & amicitias, inseruit honori,
 Comisisse cauet, quod mox mutare labore
 Multa senem circumueniunt incommoda, uel quod Senectus.
 Querit, & inuentis miser abstinet, ac timet uti
 Vel quod res omnes timide, gelideq; ministrat,
 Dilator, spe longus, incers audusq; futuri,
 Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor castigatorq; minorum.

Ætas uiri
 lis.

Hora. lib. i. Episto.

Nunc adhibe puro

Pectore uerba puer, nunc te melioribus offer,
 Quo semel est imbuta recens seruabit odorem
 Testa diu.

Cornelius Gallus.

Tu me sola tibi subdis miseranda senectus
 Cui cedit quicquid uincere cuncta potest,
 In te corruimus, tua sunt quæcunq; fatiscunt
 Vltima quæq; tuo conficis ipsa malo.
 Turpe seni uultus nitidi, uestesq; decore,
 Atq; etiam est ipsum uiuere turpe senem.
 Crimen, amare iocos, crimen conuiuia, cantus,
 O miseri quorum gaudia crimen habent.

M S

Stat

Stat dubius tremulusq; senex, semperq; malorum
Credulus, & stultus quæ facit ipse timet.
Laudat præteritos, præsentis despicit annos
Hoc tantum rectum, quod facit ipse putat.
Se solum doctum, se iudicat esse peritum,
Et quod sit sapiens, desipit inde magis.
Multa licet nobis referens, eademq; reuoluens
Horret, & alloquium conspuat ipse suum.
Deficit auditor, non deficit ipse loquendo
O sola fortes garrulitate senes.
Omnia nequicquam clamoris uocibus implet,
Nil satis est, horret quæ placuere modo.
Arridet de se identibus, ac sibi plaudens
Incipit opprobrio letior esse suo.
Hæ sunt primitiæ mortis, his partibus ætas
Defluit, & pigris gressibus ima petit.
Non habitus, non ipse color, non gressus euntis
Non species eadem quæ fuit ante manet.
Labitur ex humeris demisso corpore uestis,
Quæq; breuis fuerat iam modo longa mihi est.
Contrahimur, miroq; modo decrescimus ipsi,
Diminui nostri corporis ossa putes.
Nec cælum spectare licet, sed prona senectus
Terram à qua genita est & reditura uidet.
Fitq; tripes, prorsus quadrupes, ut paruulus in=
Et per sordentem flebile serpit humum. (sans
Ortus cuncta suos repetunt matremq; requirunt
Et redit

Et redit ad nihilum, quod fuit ante nihil.
 Hinc est quod baculo incumbens ruitura senectus
 Asiduo pigrum uerbere pulsat humum.
 Et numerosa mouens certo uestigia passu,
 Talia rugato creditur ore loqui.
 Suscipe me genitrix, nati miserere laborum,
 Membra uelis gremio fessa fouere tuo.

Iuena. Saty. X.

Sed quam continuis & quantis longa senectus
 Plena malis, deformem, & tetrū ante omnia uultum
 Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
 Pendentemque genas, & taleis aspice rugas,
 Qualeis, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In uetula scalpit iam mater, simia bucca.
 Plurima sunt iuuenum discrimina, pulchrior ille
 Hoc, atque ille alio, multum hic robustior illo
 Vna senum facies, cum uoce tremantia labra,
 Et iam leue caput, madidumque infantia nati
 Frangendus misero gingiua panis inermi
 Usque adeo grauis uxori, natisque sibique,
 Ut captatori moueat fastidia Cossō.
 Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
 Febre calet sola, circumfilit agmine facto
 Morborum omne genus.

Terent. in Adel.

Ad omnia alia, ætate sapimus rectius,

Solum

Solum unum hoc uitium affert senectus hominibus,
Attentiores sumus ad rem omnes, quàm sat est.

Terent. in Phor.

Senectus ipsa morbus est.

Pub. Mi.

Frustra, cum ad senectam uentum est, repetes adole-
scentiam.

Virgilius lib. IX. Aenei.

Tarda senectus

Debilitat uires animi, mutatq; uigorem.

Ouid. IX. Meta.

Iura senes norint, & quid liceatq; , nefasq;
Fasq; sit inquirant, legumq; examina seruent.

Ouid. V. Fasto.

Iuuenilib. annis

Luxuriant animi corporaq; ipsa uigent.

SENES VENERANDI.

Ouid. V. Fasto.

Magna fuit quondam capitis reuerentia cani,

Inq; suo precio ruga senilis erat.

Martis opus iuuenes, animosaq; bella gerebant,

Et pro dijs aderant in statione suis.

Virib. illa minor, nec habendis uilis armis

Consilio patriæ sepe ferebat opem.

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros,

Nomen & ætatis mite senatus habet.

Iura

Iura dabat populo senior, finitaq; certis

Legib. est etas, unde petatur honos.

Et medius iuuenum non indignantib. ipfis

Ibat & interior si comes unus erat.

Verba quis auderet coram sene digna rubore

Dicere? censuram longa senectia dabat.

Idem lib. ij. Artis.

Adde quod est senibus rerum prudentia maior

Solus & ariifices qui facit, usus adest.

Ouid. VI. Meta.

Namq; omnia grandior etas

Que fugiamus habet, scyis uenit usus ab annis.

Iuuenalis Saty. XIII.

Credebant hoc grande nefas, & morte piandum

Si iuuenis uetulo non assurrexerat, & si

Barbato cuicunq; puer, licet ipse uideret

Plura domi farras, & maiores glandis acervos.

Tam uenerabile erat pracedere quatuor annis

Primaq; par adeo sacre lanugo senectæ

Cornel. Gal.

Sit grauitas, sitq; ipsa tibi ueneranda senectus

Sit quod te nosti uiuere uelle diu.

PAEDAGOGIA.

Plautus in Bacchi. Actus. III.

Scena. iij.

Lydus, Philoxenes.

Nume

Nūc experiar sit ne acetum tibi cor acre in pectore.
Sequere me. Ph. Quō te sequar? aut quo nunc me
ducis? Ly. ad illam,

Que tuum perdidit, pessundedit tibi filium unicum.
Ph. Eia Lyde leniter qui scuiunt, sapiunt magis.
Minus mirandum est, illa ætas si quid illorum facit,
Quam si non facit, feci ego istæ itiaē in adolescentia
Ly. Hei mihi, hei mihi istæc illū perdidit assentatio.
Nam absq; te esset, ego illum haberem rectum ad in-
genium bonum,

Nunc propter te, tuamq; prauos factu st fiduciam
Ph. Paulisper Lyde lubido st homini suo animo ob-
sequi.

Iam adierit tēpus, cū sese etiā ipse oderit, morē geras
Dū caueatur, præter æquom ne quid delinquat, sine.
Ly. Non sino, neq; equidem illum me uiuo corrumpi
sinam.

Sed tu, qui pro tam corrupto dicis causam filio,
Eademne erat hæc disciplina olim, quom tu adole-
scens eras?

Nego tibi annis uiginti fuisse primis copiam,
Digitū lōge a pædagogo pedē ut esferres ex ædibus.
Ante solem exoriente nisi in palestram ueneras,
Gymnasij præfecto haud mediocreis pœnas pende-
res.

Idq; ubi obtigerat, hoc etiam ad malum arcessēba-
tur malum,

Et disci-

Et discipulus, & magister perhibebantur improbi.
 Ibi cursu, luctando, hasta, disco, pugillatu, pila,
 Saliendo se exercebāt magis, quam scorto, aut sauijs.
 Ibi suā ætatem extendebant, non in latebrosis locis.
 Inde de Hippodromo, & palæstra, ubi reuenisses
 domum,

Cincticulo præcinctus in sella apud magistrū assideres
 Tum librum legeres, si unam peccauiſſes syllabam,
 Fieret coriū tā maculosum, quam est nutricis palliū.
 Ph. Alij Lyde nūc mores. Ly. Id eqdē ego certe scio.
 Nā olim populi prius honorē capiebat suffragio,
 Quam magistri desinebat dicto esse obediens
 At nūc priusq̃ est septuennis, si eum attingas manu,
 Extemplo puer pædagogo tabula dirumpit caput.
 Cū patrē adeas postulatu, puero sic dicit pater,
 Noster esto, dum te poteris defensare iniuria.
 Prouocatur pædagogus, eho senex minimi precij
 Ne attingas puerum ista causa, quando fecit strenue.
 Id magister quasi lucerna expletus uncto linteo,
 Itur illinc iure dicto, uerum hoc cū hic pacto potest
 Inhibere imperiū magister, si ipſus primas uapulet?

FORMA.

Ouid. lib. i. Fasto.

Fastus inest pulchris, sequiturq; superbia formam.

Ouid. Episto. ix.

Non honor est, sed onus, spesies læsura ferentes

Lis est cum forma, magna pudicitie.

Idem

Idem.ij. de Arte.

Forma bonum fragile est, quantūq; accedit ad annos

Fit minor, & spatio carpitur ipsa suo.

Nec semper uiole, nec semper lilia florent,

Et riget amissa spina relicta rosa.

Et tibi iam uenient, cani formose capilli,

Iam uenient rugæ, quæ tibi corpus arent.

Iam molire animum, qui duret, & astruc formam

solus, ad extremos permanet ille rogos.

Nec leuis ingenias pectus coluisse per artes

Cura sit & linguas edidicisse duas.

Idem.iiiij. Tristi.

Ista decens facies longis utiabitur annis,

Rugæq; in antiqua fronte senilis erit

Inijcie p manus formæ damnosa senectus

Quæ strepitum passu non faciente uenit.

III. de Arte.

Quam, cito me miserum, laxantur corpora rugis

Et perit in nitido, qui fuit ore color.

Plaut. in Pœnulo, Adelpha-
sium meretrix.

Ingenium
bonum.

Bono ingenio me esse ornatum, quam auro multo
mauolo.

Aurum in fortuna inuenitur, natura ingenium bonū,

Bonam ego quam beatam me esse nimio dici mauo-
lo,

Meretrix

Meretricem pudorem gerere magis decet, quàm pur-
puram,

Magis meretricem pudorem, quàm aurum gerere
condecet.

Pulchrum ornatum turpes mores peius cœno colla-
nunt,

Lepidi mores turpem ornatum facile factis compro-
bant.

Pub. Mi.

Magno cum periculo custoditur, quod multis placet
Iuvena. Saty. X.

Rara est adeo concordia formæ

Atq; pudiciæ

Proper.

Nec forma æternū, aut cuiquam est fortuna perennis
Longius aut propius, mors sua quemq; manet.

VSV OMNIA CONSUMI.

Ouid. lib. I. de Arte.

Ferreus assiduo consumitur annulus usu

Interit assidua uomer aduncus humo

Quid magis est durum saxo? quid mollius undæ?

Dura tamen molli saxa cauuntur aqua.

Ouid. lib. III. de Ponto.

Gutta cauat lapidem, consumitur annulus usu

Et teritur pressa uomer aduncus humo.

N

Vsum

VSVM RERVM PRODESSE
negligentiam obeffe.

Ouid. lib. I. Amo.

*Aer diuient usu, uestis bona querit haberi
Canescunt turpiter a relictis situ.*

VETERA ET VETUSTA
te quædam commendari
ac inclarelcere.

Propert. lib. III.

*Omnia post obitum fingit maiora uetustas
Maius ab exequijs nomen in ora uenit.*

Ouid. lib. III. de Ponto.

*Scripta placent à morte quidem, quia ledere uiuos
Liuor, & inuiso carpere deme solet.*

Martialis lib. V.

*Esse quid hoc dicam, uiuis quod fama negatur
Et sua quod rarus tempora lector amat.
Hi sunt inuidie nimirum Regule mores
Præferat antiquos semper ut illa nouis.*

NOVA.

Ouid. lib. III. de Ponto.

*Est quoq; cunctarum nouitas gratissima rerum
Gratiâq; officio, quod mora tardat abest.
Cornel. Gall.*

Eucentus

Euentus uarios, res noua semper habet.

OCCASIO ET TEMPVS:
spectandum.

Ouid: lib. I: de Reme.

*Temporibus medicina ualet, data tempore profuna
Et data non apto tempore, uina nocent.*

Ouid. lib. I. Artis.

*Scit bene uenator ceruis ubi retia tendat,
Scit bene qua frendens ualle moretur aper,
Aucupibus noti frutices, qui sustinet hamos,
Nouit, quæ multo pisce natentur aquæ.*

Plaut. in Perfa.

Virtus est, ubi occasio admonet, dispicere.

AVSONIVS IN EPIGRAM.
de simulachro occasionis
& pœnitentiæ.

Cuius opus? Phidie, qui signum Pallados, eius

*Quiq; Iouem fecit, tertia palma ego sum,
Sum dea quæ rara, et paucis Occasio nota.*

Quid rotule insistas stare loco nequeo.

*Quid talaria habes? uolucris sum, Mercuriusq;
Fortunare solet, tardo ego cum uolui.*

*Crime tegis faciem? cognosci nolo. sed heus tu
Occipiti caluo es, ne tenear fugiens.*

Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. Dic rogo, quæ sis.

Sum dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.
Sum dea, quæ facti, non factiq; exigo pœnas,
Nempe ut pœniteat, Sic Metanœa uocor.
Tu modo dic, quid agat tecum? si quando uolau
Hec manet, hanc retinent quos ego præterij.
Tu quoq; dum rogitas, dum percunctando moraris,
Elapsam dices me tibi de manibus.

CONTAGIO. ¶

Ouidius lib. II. de Arte.

Dum spectant leſos, oculi leduntur & ipsi
Multaq; corporibus transiſione nocent.
Iuue. Saty. II.

Dedit hanc contagio labem
Et dabit in plures, ſicut grex totus in agris
Vnus ſcabiæ cadit, & porrigine porci,
Vnaq; conſpecta linorem ducit ab uua.

VICINITAS.

Horat. lib. I. Episto.

Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet,
Et neglecta ſolent incendia ſumere uires.

Plaut. in Mercatore.

Nunc ego uerum illud uerbum eſſe expetior uetus,
Aliquid mali eſſe propter uicinum malum.

MEDICINA.

Ouid.

Ouid. I. de Ponto.

Non est in medico semper releuetur ut aeger,
Interdum docta plus ualeat arte malum.

Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas,
Sanabit nulla uulnera cordis ope.

Tollere nodosam nescit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Cura quoq; interdum nulla medicabilis arte,
Aut si sit, longa est attenuanda mora.

Horat. lib. II. Episto.

Promittunt medici, tractant fabrilis fabri.

Ouid. lib. I. Meta.

Cuncta prius tentanda, sed immedicabile uulnus
Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.

Ouid. lib. II. Trist.

Eripit interdum, modo dat medicina salutem
Queq; iuuat monstrat, queq; sit herba nocens.

Pub. Mi.

Mala est medicina ubi aliquid naturæ perit.

Ouid. III. de Ponto.

Firma ualent per se, nullumq; Machaona querunt
Ad medicum dubius confugit aeger opem.

Ibidem.

Non eadem ratio est sentire & demere morbos
Sensus inest cunctis, tollitur arte malum.

MATHEMATICORVM ENCO-
mum.

Ouid.lib. 1. Fasto.

Fœlices animæ, quibus hæc cognoscere primum,
Inq; domus superas scandere cura fuit.
Credibile est illos pariter uitijsq; iocisq;
Altius humanis exeruisse caput.
Non Venus & uinum sublimia pectora fregit.
Officiūq; fori, militiæq; labor.
Nec leuis ambitio, persusaq; gloria fūco,
Magnarūmque fames sollicitauit opum.
Admouere oculis distantia sydera nostris.
Aetheraq; ingenio supposuere suo.
Sic petitur cœlum non ut ferat Ossan Olympus
Summaq; Peliculus sydera tangat apex.

ENCOMIUM CONIV-
gij.

Horat.lib. 1. Car. Ode. XIII.

Fœlices ter, & amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Diuisus querimonijs
Suprema citius, soluet amor die.

Propert.lib. II.

Exemplo iunctæ tibi sint in amore columbæ
Masculus, & totum femina coniugium.

CIVES.

Plan.

Plaut.in Trinum.

Nihil est profecto stultius.

Neq; stolidius, neq; mendaciloquijs, neq; argutum
magisNeq; confidentiloquius, neq; periurius, quam ur-
bani assidui

Ciues, quos scurras uocant.

QVAE VRBS MVNI

ta.

Plaut.in Persa.

Quid id quod uidisti, ut munitum muro tibi xisum Sagaristio
est oppidum? seruus.Si incolae bene sunt morati, pulchre munitum arbi- Persa uira
tror, go.Perfidia, & peculatus ex urbe, & auaritia si exu-
lent,

Quarta inuidia, quinta ambitio, sexta obtrectatio,

Septimum periurium, octaua indulgentia,

Nona iniuria, decima, quod pessimum aggressu sces-
lus,Hec nisi inde aberunt, centuplex murus rebus secun-
dis parum est.

AMISSA DESIDERA-

ri.

Horat.lib.iii. Car,

Virtutem incolumem odimus.

N 4

Sublatam

Sublatam ex oculis querimus inuidi.

Plautus in Captiuis.

Tum deniq; homines nostra intelligimus bona

Quum quæ in potestate habuimus, ea amisimus.

PROMISSA.

Ouid. lib. I. de Arte.

Promittas facito, quid enim promittere lædit

Pollicitis diues quilibet esse potest.

Horat. lib. I. Epist.

Multa fidem promissa leuant.

EX FONTE HAVRIVN-

tur dulciores

aquæ.

Ouid. lib. III. de Ponto.

Nam quamquam sapor est ablata dulcis in unda

Gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Et magis adducto pomum decerpere ramo,

Quam de cœlata sumere lance iuuat.

Martialis.

Multum crede mihi refert à fonte bibatur,

Qui fluit, an pigro quem stupet unda lacus.

SEMEL LAESVS TIMET ET

cauet.

Ouid. II. de Ponto.

Qui

Qui semel est laesus fallaci piscis ab hamo,
 Omnibus unca cibus era subesse putat.
 Terretur minimo pennæ stridore columba,
 Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
 Non procul à stabulis audet discedere, si qua,
 Excussa est audi dentibus agna lupi.
 Vitarcti cœlum Phæton si uiueret, & quos
 Optauit stulte tangere nollet equos.

Pub. Mi.

Improbe Neptunum accusat, qui iterum naufragium
 facit.

Proper lib. III. Eleg. XI.

Venturam melius præfagit nauita mortem
 Vulnerib. didicit miles habere metum.

QVATVOR ELEMENTA.

Ouid. XV. Meta.

Quatuor æternus genitalia corpora mundus
 Continet, ex illis duo sunt onerosa, suoque
 Pondere, & inferius tellus atque unda feruntur,
 Et totidem grauitate carent, nulloque premuntur
 Alta petunt aer atque aere purior ignis.

Idem I. Meta.

Igneæ conuexi uis & sine pondere cœli
 Emicuit, summamque locam sibi legit in arce.
 Proximus est aer illi, leuitate, locoque,
 Densior his tellus, elementaque grandia traxit

N 5

Et pr. ssa

Et pressa est gravitate sui, circumfluit humor
Ultima possedit solidumq; coercuit orbem.

DE MENSIBVS ET QVATV-
or anni tempestati-
bus.

Quidius..II. Meta.

Verq; nouum stabat cinctum florente corona,
Stabat nuda Aestas, & spicae ferta gerebat.
Stabat & Autumnus calcatis sordidus uuis,
Et glacialis Hyems canos hirsuta capillos.

Ausonius.

Aethernos menses, & tempora quattuor anni,
Quattuor ista tibi subiecta monastica dicent.
Martius, Aprilis, Maius, sunt tempora ueris,
Iulius, Augustus, nec non & Iunius aestas,
Septembri, Octobri, Autumnus, totoq; Nouembri.
Brumales Ianus, Februarius atq; December.

Quid. I. de Reme.

Poma dat Autumnus, formosa est mensib. aestas
Ver prebet flores, igne leuatur hyems.

DVODECIM SIGNA
coelestia,

Incerti Autoris.

Primus adest Aries, Taurusq; insignibus auro
Cornibus, & fratres, & Cancer aquatile signum
Tum

Tum Leo terribilis Nemees, atq; innuba Virgo.
 Libra subit, caudaq; animal quod dirigit ictum
 Armatusq; arcu Chiron, & corniger hircus,
 Fusor aquæ simul, & fulgenti lumine pisces.

Manilius lib. I. Astro.

Aurato princeps Aries in uellere fulgens
 Respicit admirans aduersum surgere taurum,
 Submisso vultu geminos, & fronte uocantem
 Quos sequitur Cancer, cancerum Leo, Virgo leonem
 Aequato tum Libra die cum tempore noctis,
 Attrahit ardenti fulgentem Scorpion astro,
 In cuius caudam contentum dirigit arcum
 Mixtus equo uolucrum missurus iamq; sagittam.
 Tum uenit augusto Capricornus sydere flexus,
 Post hunc inflexam diffundit Aquarius urnam,
 Piscibus assuetas auide subeuntibus undas
 Quos Aries tangit claudemes ultima signa.

DE NOMINIBVS stellarum.

Ausonius.

Ad Boreæ partes Arcti iunguntur & Anguis,
 Post has Arctophylax, pariterq; Corona, genuq;
 Prolapsus, lyra, auis, Cepheus & Cassiopea,
 Auriga & Perseus, deltoton, & Andromedæ astrū
 Pegasus et Delphinus, telum, aquila, anguitenensq;
 Signifer inde subest, bis sex & sydera complent,

Hinc

Hinc aries, taurus, gemini, cancer, leo, uirgo,
Libra, & scorpius, arcitenens, capricornus, & urna
Qui tenet, & pisces. hi sunt in partibus auri,
Orion, procion, lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, turibulum quoq; piscis, & ingens
Hunc sequitur pistris, simul Eridaniq; fluens.

QVATVOR AETATES hominum.

Ouid. lib. I. Transfor.

Aurea aetas Aurea prima sata est etas, quae iudice nullo
Sponte sua sine lege fidem, rectumq; colebat,
Poena, metusq; aberant, nec uerba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti.
Non dum caesa suis, peregrinum ut iusseret orbem,
Montibus, in liquidas pinus descenderat undas,
Nullaq; mortales, praeter sua, littora norant.
Non dum praecipites cingebant oppida fossae,
Non tuba directi, non aeris cornua flexi,
Non galeae, non ensis erat, sine militis usu
Mollia securae peragebant otia gentes.
Ipsa quoq; immunis, rastrisq; intacta, nec ullis
Saucia uomeribus per se dabat omnia tellus.
Contentiq; cibis nullo cogente creatis,
Arbutos foetus, montanaq; fraga legebant,
Cornuq; & in duris herentia mora rubetis,

Et, quae

Et que, deciderant patula Iouis arbore, glandes.

Ver erat æternum, placidique tepemibus auris

Mulcebant zephyrinatos sine semine flores.

Mox etiam fruges tellus inarata ferebat,

Nec renouatus ager grauidis canebat aristis.

Flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,

Flauaque de uiridi stillabant ilice mella.

Postquam Saturno tenebrosa in tartaro misso,

Sub Ioue mundus erat, subiitque argentea proles

Auro deterior, fuluo pretiosior ære,

Iuppiter antiqui contraxit tempora ueris,

Perque hyemes, æstusque, et inæquales autumnos,

Et breue uer, spatijs exegit quattuor annum.

Tum primum siccis aer feruoribus ustus

Canduit, et uentis glacies astricta pependit.

Tum primum subire domos, domus antra fuerunt,

Et densi frutices, et iunctæ cortice uirgæ.

Semina tum primum longis cerealia sulcis

Obruta sunt, pressique iugo gemuere iuuenti.

Tertia post illam successit ahenæ proles

Sæuior ingenijs, et ad horrida promptior arma,

Non scelerata tamen, de duro est ultima ferro.

Protinus irrupit uenæ peioris in æuum

Omne nefas, fugere pudor, uerumque fidesque,

In quorum subire locum, fraudesque dolique,

Insidiæque, et uis, et amor sceleratus habendi.

Vela dabat uentis, nec adhuc bene nouerat illos,

Ætas ar-
gentea.

Ætas ahe-
næ.

Ætas quar-
ta ferrea.

Nauis

Nauita, quæq; diu steterant in montibus altis,
Fluctibus ignotis insultauere carinæ.
Communemq; prius, ceu lumina solis, & aure,
Cautus humum longo signauit limite mensor.
Nec tantum segetes, alimenta q; debita diues
Poscebatur humus, sed itum est in uiscera terre,
Quasq; recondiderat, stygijsq; admouerat umbris,
Opes. Effodiuntur opes, irruamena malorum.
Iamq; nocens ferrum, ferroq; nocentius aurum
Prodierat, prodit bellum, quod pugnat utroq;
Sanguineaq; manu crepitantia concutit arma.
Viuitur ex rapto, non hospes ab hospite tutus,
Non socer à genero, fratrum quoq; gratia rara est,
Imminet exitio uir coniugis, illa mariti,
Lurida terribiles miscent aconita nouerca,
Filius ante diem patrios inquit in annos,
Victa iacet pietas, & uirgo, cæde madentes
Vltima caelestum terras Astræa reliquit.

Tibull. lib. I.

Quam bene Saturno uiuebant rege, priusquam
Tellus in longas est patefacta uias.
Nondum ceruleas pinus contempserat undas
Effusum uentis præbueratq; sinum.
Nec uagus ignotis repetens compendia terris
Presserat extrema nauita merce ratem.
Illo non ualidus subiit iuga tempore taurus
Non domito frenos ore momordit equus.

Non

Non domus ulla fores habuit, nec fixus in agris

Qui regeret certo finibus arua lapis.

Ipsæ mella dabant quercus, ultro ferebant

Obuia securis ubera lactis oues.

Non acies, non ira fuit, non bella, nec enses

Immitti sæuus duxerat arte faber.

Nunc loue sub domino cades & vulneca semper.

Nunc mare, nunc leti mille reperte uia.

DE AETATIBVS ANIMANTI- um:

Incerti autoris.

Ter bilos, deciesq; nouem superexit in annos

Iusta senescentum, quos implet uita uirorum.

Hos nouies superat uiuendo garrula Cornix.

Et quater egreditur cornicis secula ceruus.

Alipedem ceruum ter uincit coruus, at illum

Multiplicat nouies phoenix reparabilis ales.

Quem nos perpetuo decies præuertimus æuo,

Nymphæ Hamadryades, quarum longissima uita est,

Hæc exhibent fines uiuacia fata animantum.

Cætera secreti nouit deus arbiter æui.

MVSARVM INVENTA.

Carminc Calliope libris Heroica mandat.

Clio gesta canens transactis tempora reddit.

Dulciloquis calamos Euterpe statibus urget.

Melpomene

Melpomene tragico proclamat mœsta boatu.
Terpsichore affectus citharis mouet, imperat, auget,
Plectra gerens Erato saltat pede, carmine, vultu.
Signat cuncta manu, loquiturq; Polymnia gestu.
Vraniaq; poli motus scrutatur, et astra.
Comica lasciuo gaudet sermone Thalia.
Mentis Apollineæ uis has mouet undiq; Musas,
In medio residens complectitur omnia Phœbus.

SERVORVM IMPERI- um.

Claudia. lib. I. in Eutropi.

Asperius nihil est, humili cum surgit in altum
Cuncta ferit, dum cuncta timet, de seuit in omnes
Vt se posse putent, nec bellum tetrior ulla est
Quam serui rabies in libera colla furentis
Agnoscat gemitus, et poenae parcere nescit,
Quam subiit, dominusq; memor quem uerberat, odit.

INNOCENTIA.

VIR BONVS, INTEGER IVSTVS, BEATVS.

Hora. lib. I. Episto.

Vir bonus est quis?

Qui consulta patrum, qui leges, iuraq; seruat.

Horati. lib. II. Sermo.

Quis nam igitur lib. r? sapiens, sibi qui imperiosus,

Quem

Quem neq; pauperies, neq; mors, neq; uincula ter
 Responsare cupidinib. contemnere honores (rent,
 Fortis, et in se ipso totus teres, atq; rotundus,
 Externi ne quid ualeat per leue morari,
 In quem manca ruit semper fortuna.

Iuena. Saty. VIII.

Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 Integer, ambigua si quando citabere testis
 Incertaq; rei. Phalaris licet imperet, ut sis
 Falsus, & admoto dictet periuria tauro,
 Summum crede uelut animam præferre pudori
 Et propter uitam uiuendi perdere causas.

Horati. lib. III. Carmi.

Iustum & tenacem propositi uirum,
 Non cinium ardor praua iubentium,
 Non uultus instantis tyranni
 Mente quatit solida, neq; Auster
 Dux inquieti turbidus Adriæ,
 Nec fulminantis magna Iouis manus.
 Si fractus illabatur orbis,
 Impavidum ferient ruinae.

Hora. lib. I. Episto. ad Quin-
 tium in fine.

Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu
 Rector Thebarum, quid me perferre, pat q;
 Indignum coges, adimam bona, nempe pecus, rem,
 Lectos, argentum, tollas licet, in manicis &

O

Compe-

Compeditibus sœuo te sub custode tenebo.
Ipse deus simulatq; uolam, me soluet opinor.
Hoc sentit, moriar, mors ultima linea rerum est.

Horat. lib. III. Car.

Non possidentem multa, uocaueris
Recte beatum, rectius occupat
Nomen beati, qui decorum
Munerib. sapienter uti

Duramq; callet pauperiem pati,
Peiusq; letho flagitium timet,
Non ille pro charis amicis,
Aut patria timidus perire.

Idem lib. I. Episto.

Oderunt peccare boni uirtutis amore.

Ibidem.

Tu recte uiuis, si curas esse, quod audis.

Iuuen. Saty. XIII.

Rari quippe boni, numero uix sunt totidem, quot
Thebarum porte, uel diuitis ostia Nili.

Idem Saty. IX.

Viuentum est recte, tum propter plurima, tum his
Precipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas, nam lingua mali pars pessima serui.

DESCRIPTIO CHRISTI

Paulinus Ausonio.

Hic ueritatis lumen est, uitæ uia,
Vis, mens, manus, uirtus patris,
Sol æquitatis, fons bonorum, flos dei,

Natus

Natus deo, mundi sator,
 Mortalitatē uita, nostrā, & mors necis.
 Magister hic uirtutum,
 Deusq; nobis, atq; pro nobis homo
 Nos induendo se exiit,
 Aeterna iungens homines inter & deum
 Virumq; se commercia.
 Hic ergo nostris ut suum praeordij
 Vibrauerat caelo iubar,
 Absterget ægrum corporis pigri situm.
 Habitumq; mentis innouat.
 Exhaustit omne quod iuuabat antea
 Castæ uoluptatis uice,
 Totaq; nostra iure sibi domini uindicat
 Et corda, & ora, & tempora.
 Se cogitari, intelligi, credi, legi,
 Se uult timeri & diligere.
 Aestus inanes quos mouet uitæ labor
 Præsentis æui tramite.
 Abhorret futuræ cum deo uitæ fides.
 Qui quas uidemur spernere,
 Non ut prophanas abiicit aut uiles opes,
 Sed ut magis caras monet
 Caelis reponi creditas Christo deo,
 Qui plura promisit datis,
 Contempta præsens uel mage deposita sibi
 Multa ut rependat scœnore.
 Sine fraude gustus aucta creditoribus

Bonus ara reddit debitor,
Multaq; spretam largior pecuniam
Restituet usura deus.
Huic uacantem, uel studentem & deditum,
In hoc reponentem omnia,
Ne queso segnem neue peruersum putes,
Nec crimineris impium.
Pietas abesse Christiano qui potest?
Nanq; argumentum mutuum est
Pietatis esse Christianum, & impij
Non esse Christo subditum.

AVRELII PRUDENTIS: CLE
mentis uiri consul. ΕΥΧΕΙΣΙΝ
nouī & ueteris instru-
menti.

ADAM ET EVA.

Eua columba fuit tum candida, nigra deinde
Facta per anguinum male suada fraude uenenum.
Tinxit & innocuum maculis sordentibus Adam.
Dat nudis ficulna Draco mox tegmina uictor.

ABEL ET CAIN.

Fratrum sacra deus nutu distante duorum
Aestimatur, accipiens uiua, & terrena refutans.
Rusticus inuidia Pastorem sternit, in Abel
Forma aīe exprimitur, caro nostra in munere Cain.

ARCA NOE.

Nuncia

Nuncia diluuij iam decreſcentis ad arcam
 Ore columba refert ramum, uiridantis oliuæ,
 Coruus enim ingluuie per foeda cadauera captus
 Hæſerat, illa date reuehit noua gaudia pacis.

AD ILICEM MAMBRAE.

Hospitum hoc domini eſt, illex ubi frondea mambrae
 Armentale ſenis protexit culmen, in iſta
 Riſit Sarra caſa, ſobolis ſibi gaudia ſera
 Ferri, & decrepitum ſic credere poſſe maritum.

MONIMENTVM SARRAE.

Abraham mercatur agrum, quo conderet oſſa
 Coniugis, in terris quoniam peregrina moratur
 Iuſtitia, atq; fides, hoc illud millibus emptum
 Speleum, ſanctæ requies ubi parta ſauillæ eſt.

SOMNIVM PHARAONIS.

Bis ſeptem ſpicæ, uaccæ totidem Pharaoni
 Per ſomnum uiſæ portendunt diſpare forma,
 Vberis atq; famis, duo per ſeptennia tempus
 Inſtare, hoc ſoluit Patriarcha interprete Chriſto.
 IOSEPH A FRATRIBVS AGNITVS.
 Venditus inſidijs fratrum puer, ipſe uiciſſim
 Cratera in fratris ſaccho clam præcipit abdi,
 Vtq; reos furti Ioseph tenet, auctio fallax
 Proditur agnoſcunt fratrem, uaniq; pudeſcunt.

IGNIS IN RVBO.

Sentibus inuolitans deus igneus ore coruſco
 Compellat uucnem, pecoris tunc forte maſtriſtrum.

Ille capit iussus uirgam, fit uipera uirga,
Soluti uincla pedum, properat Pharaonis ad arcem.

ITER PER MARE.

Tutus agit uir iustus iter, uel per mare magnum,
Ecce dei famulis scissim freta rubra dehiscunt,
Quum peccatores rabidos eadem freta mergant,
Obruitur Pharao, patuit uia libera Mosi.

MOYSES ACCIPIT LEGEM.

Fumat montis apex diuinis ignibus, in quo
Scripta decem uerbis saxorum pagina Mosi
Traditur, ille suos suscepta lege reuisit,
Forma sed his utuli solus deus, et deus aurum.

MANNA ET COTVRNICES.

Panibus angelicis alben tentoria patrum,
Certa fides facti, tenet urceus aureus exin
Seruatum Manna, ingratis uenit altera nubes,
Atq; auidos carnis saturat congesta Coturnix.

SERPENS AENEVS IN EREMO.

Feruebat uia sicca Eremitarum serpentibus atris,
Iamq; uenenati per liuida vulnera morsus
Carpebant populum, sed prudens erc politum
Dux cruce suspendit, qui uirus temperet, Anguem.

LACVS MYRRHAE IN EREMO.

Aspetra

*Astera gustatu populo sitiente lacuna
 Tristificos latices stagnanti felle tenebat,
 Moses sanctus ait, lignum date, gurgitem in istum
 Coniicite, in dulces uertentur amara sapes.*

**DE XI. FONTIBVS ET
 lxx. palmis.**

*Deuenero uiri Mosi duce, sex ubi fontes,
 Et sex forte alij uitreo de rore rigabant
 Septenas decies palmas, qui mysticus helim
 Lucus apostolicum numerum libris quoq; pinxit.*

XII. LAPIDES IN EREMO.

*In fontem refluxo Iordanis gurgite fertur,
 Dum calcanda dei populis uada sicca relinquit,
 Testes Bisseni lapides, quos flumine in ipso
 Constituere patres, in formam discipulorum.*

DOMVS RAAB MERETRICIS.

*Procubuit Hierico, sola astant atria Raab,
 Hospita sanctorum meretrix, tanta est fidei uis
 Incolumi securo domo spectabile coccum
 Ignibus aduersis in signum sanguinis offert.*

SAMSON.

*Inuictum uirtute comæ Leo frangere Samson
 Aggreditur, necat ille feram, sed ab ore Leonis*

*Mella fluunt, maxilla asinae fontem uomit ultro,
Stultitia exundat lymphis, dulcedine uirtus.*

DE SAMSON.

*Tercentum uulpes Samson capit, ignibus armat,
Pone faces caudis circumligat, in sat a mittit
Allophylum, segetesq; cremat quæ callida uulpes
Nunc heresis flammæ uitiorum spargit in agros.*

DAVID.

*Dauid paruus erat, fratrum ultimus, & modo Iesse
Cura gregis, cit raram formans ad ouile paternum,
Inde ad delittas regis, mox horrida bella
Conserit, & funda sternit stridente Goliam.*

REGNUM DAVID.

*Regia mirifici fulgent insignia David,
Scepterū, oleum, cornu, diadema, & purpura, et ara,
Omnia conueniunt Christo, chalmys, atq; corona,
Virga potestatis, cornu crucis, altar oliuum.*

AEDIFICATIO TEMPLI.

*Aedificat Templum sapientia per Solomonis
Obsequium, Regina Ausri graue congerit aurum.
Tēpus adest quo tēplum hominis sub pectore Chri-
Aedificat, quod gaza colāt, quod barbara ditet. (Sus*

FILII PROPHETARVM.

Forte

Fortè prophetarum nati dum ligna recidunt
 Fluminis in ripa, cecidit discussa bipennis,
 Gurgite submersum est ferrum, sed mox leue lignum
 Iniectum stagnis, ferrum reuocabile fecit.

CAPTIVITAS ISRAEL.

Gens Hebræorum peccamine capta frequenti,
 Fleuerat exilium diræ Babylonis ad annes,
 Tum patrios cantare modos præcepta recusat,
 Organaq; in ramis salicis suspendit amare.

DOMVSEZECHIAE REGIS.

Hic bonus Ezechias meruit ter quinq; per annos
 Præscriptum proferre diem, legemq; obcundi
 Tendere, tot gradibus, quot uestera texerat umbra
 Lumine perfusis, docuit sol uersus in ortum.

NOVVM TESTAMENTVM.

Aduentus domini.

Aduentante deo descendit nuncius alto
 Gabriel patris ex solio, sedemq; repente
 Intrat uirgineam, sanctus te spiritus, inquit,
 Implebit Maria, Christum paries sacra uirgo.

CIVITAS BETHLEEM.

Sancta Bethlem caput est orbis, quæ protulit Iesum
 Orbis principium, caput ipsum principiorum.

O S

| Vrbs

*Vrbs hominem Christum genuit, qui Christus age-
Ante deus, quàm sol fieret, quàm lucifer esset. (bat*

MAGORVM MVNERA.

*Hic pretiosa Magi sub Virginis ubere Christo
Dona ferunt puero, myrrhæq; et thuris, et auri
Miratur genitrix tot casti ventris honores,
Seq; deum genuisse, hominem, regemq; supremum.*

PASTORES AB ANGE- lis admoniti.

*Peruigiles pastorum oculos uis luminis implet
Angelici, natum celebrans ex uirgine Christum,
Inueniunt tectum pannis, præsepe iacemi
Cuna erat, exultant alacres, et numen adorant.*

OCCIDVNTVR INFAN- tes in Berhleem.

*Impius innumeris infantum cædibus hostis
Perfurit Herodes, dum Christum querit in illis.
Fumant lacteolo paruorum sanguine cune,
Vulneribusq; madent calidis pia pectora matrum.*

CRISTVS INIOR- dane baptizatur.

*Perfundit fluuio pastus Baptista locustis,
Suarumq; fauis, et amictus ueste cameli,*

Timærat

*Tinxerat & Christum, sed spiritus æthere missus
Testatur tinctum, qui cunctis crimina donet.*

PINNA TEMPLI.

*Excidio Templi ueteris stat pinna superstes,
Structus enim lapide ex illo manet angulus, usque
In seclum secli, quem spererunt edificantes,
Nunc caput est Templi, et lapidum compago nouorū*

VINVM EX AQVA FACTVM

*Fœdera coniugij celebrabant auspice coetu
Forte Galilei, iam decrant uina ministris,
Christus uasa iubet properanter aquaria lymphis
Impleri, inde meri ueteris defunditur unda.*

PISCINA SYLOA.

*Morborum medicina latex quem spiritus horis
Eruetat uarijs, fusam ratione latenti,
Syloam uocitant, sputis ubi conlita cæci
Lumina, Saluator iussit de fonte lauari.*

PASSIO IOANNIS.

*Premia saltatrix poscit funebria uirgo
Ioannis caput, abscisum quod lance reportat.
Incestæ ad gremium matris fert regia donum
Psalteria, resper sis manibus de sanguine iusto.*

Per

PER MARE AMBVLAT

Christus.

*It mare per medium dominus, fluctusq; liquentes
Calce terens, iubet instabili descendere cymba
Discipulum, sed mortalis trepidatio plantas
Mergit, at ille manum regit, & uestigia firmat.*

DAEMON MISSVS IN
porcos.

*Vincla sepulchrali sub carcere ferrea demon
Fregerat, erumpit, pedibusq; aduoluitur Iesu.
Ait hominem dominus sibi uindicat, & iubet hostem
Porcorum raptare greges, ac per fracta mergi.*

QVINQVE PANES ET
duo pisces.

*Quinq; deus panes fregit, piscesq; gemellos,
His hominum large saturauit millia quinq;.
Implentur nimio micarum fragmine corbes
Bisseci, eterna tanta est opulencia mensæ.*

LAZARVS SVSCITATVS
a mortuis.

*Conscijs insignis facti locus in Bethania,
Vidit ab infernate Lazare sede rursus.
Apparet scissum fractis foribus monumentum,
Vnde putrescentis redierunt membra sepulti.*

Ager

AGER SANGVINIS.

*Campus Acheldemach sceleris mercede nefandi
Venditus, exequias recipit tumulosus humandas.
Sanguinis hoc pretiū est Christi, Iuda eminus arctat
Infelix collum laqueo pro crimine tanto*

DOMVS CAIPHAË.

*Impia blasphemi cecidit domus ecce Caiphæ,
In qua pulsata est alapis facies sacra Christi.
Hic peccatoris manet exitus, obruta quorum
Vita ruinosis tumultis sine fine iacebit.*

COLVMNA AD QVAM

flagellatus est Christus.

*Vinctus in his dominus stetit ædibus, atq; columnis
Adnexus tergum dedit ut seruire flagellis.
Perstat adhuc, templūq; gerit ueneranda columna;
Nosq; docet cunctis immunes uiuere flagris.*

PASSIO SALVATORIS.

*Traiectus per utrunq; latus, laticem atq; cruorem
Christus agit, sanguis, uictoria, lympa lauacrum,
Tunc duo discordant crucibus hinc inde latrones
Contiguus, negat ille deum, fert iste coronam.*

MONS OLIVETI.

*Montis oliferi Christus de uertice sursum
Ad patrem redijt, signans uestigia pacis*

From

*Frondebz eternis præpinguis liquitur humor,
Qui probat infusum terris de chrismate domum.*

PASSIO STEPHANI.

*Primus inuit Stephanus mercedem sanguinis, imbri
Afflictus lapidum, Christus tamen ille cruentus
Inter saxa rogat, ne sit lapidatio fraudi
Hostibus, o prime pietas miranda coronæ.*

PORTA SPECIOSA.

*Porta manet templi, Spetiosam quam uocitarunt,
Egregium Solomonis opus, sed maius in illa
Christi opus emicuit, nam claudus surgere iussus
Ore Petri, stupuit laxatos currere gressus.*

VISIO PETRI.

*Somniat illapsum Petrus alto ex æthere discum
Confertum omnigenis animalibus, ille recusat
Mandare sed dominus iubet omnia munda putare.
Surgit, & immundas uocat ad mysteria gentes.*

VAS ELECTIONIS.

*Hic lupus ante rapax uestitur uelle re molli,
Saulus qui fuerat, fit adempto lumine Paulus.
Mox recipit uisum, fit Apostolus, ac populorum
Doctor, & ore potens coruos mutare columbis.*

APOCALYP SIS IOHANNIS.

Bis duodena senum sedes, citharis paterisq;
 Totq; coronarum fulgens insignibus, agnum
 Cede cruentatum laudat, qui euoluere librum,
 Et septem potuit signacula pandere solus.

ENCHIRIDIIFINIS.

Propertius. lib VI

Vir bonus et sapiens querit super oia pacem
 Vultq; minora pati nuturus grauiora cautq;
 Ne paruo ex igni scelerata incendia surgant.

IMPRESSVM MADEBURGI,
 APVD MICHAELEMLOT-
 THERVM, MENSE FEBRV-

ARIO. ANNO

M. D. XXXIII.

Bapti. Mantuan. Ecglo. X.

Si quando est aliquis curvis oppressus iugis
 Et nubes torua pellere fronte cupit

Necio. Gorgon. de Pace
 Hæc inter populus et Reges foedera necit.

15-23 p[er] p[ro]p[ri]et[ar]i[um]
Gregorius
In hac officina p[ro]p[ri]et[ar]i[um]

IMPRESSVM MADEBARGI
 APVD MICHAELIS LOT-
 THERVM, MENSE FEBRV-
 ARIO. ANNO.

